

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Emballageaffald i gæsteområder

Guide til serveringssteder

Miljøprojekt nr. 2220

December 2022

Udgiver: Miljøstyrelsen

Redaktion: Rasmus Martens Jakobsen, Transition

Julie Andersen, Transition

Maria Kjær Enemark, Transition

ISBN: 978-87-7038-467-4

Miljøstyrelsen offentliggør rapporter og indlæg vedrørende forsknings- og udviklingsprojekter inden for miljøsektoren, som er finansieret af Miljøstyrelsen. Det skal bemærkes, at en sådan offentliggørelse ikke nødvendigvis betyder, at det pågældende indlæg giver udtryk for Miljøstyrelsens synspunkter. Offentliggørelsen betyder imidlertid, at Miljøstyrelsen finder, at indholdet udgør et væsentligt indlæg i debatten omkring den danske miljøpolitik.

Må citeres med kildeangivelse.

Indhold

1.	Indledning	5
1.1	Datagrundlag	6
1.2	Valg af metoder	6
DEL 1 UNDERSØGELSE AF SERVERINGSSTEDER		
2.	Introduktion til serveringssteder i undersøgelsen	9
2.1	Valg af serveringssteder	9
2.2	Forløb og kontaktpunkter på serveringsstederne	10
2.3	Introduktion af de 7 udvalgte serveringssteder	12
2.3.1	McDonalds, Valby	12
2.3.2	Carls jr., Skejby ved Aarhus	13
2.3.3	Starbucks, Fisketorvet i København	14
2.3.4	Aarhus Street Food	15
2.3.5	Tørv, Aarhus Ø	17
2.3.6	Steel House, København	18
2.3.7	Givskud Zoo	19
3.	Undersøgelse af gæsternes sorteringsadfærd på serveringsstederne	21
3.1	Fremgangsmåde for stikprøver	21
3.2	Læringer fra stikprøver på sortering og fejlsortering	22
3.3	Gæsternes sorteringsadfærd og -oplevelse	24
3.3.1	Gæsternes sorteringsadfærd	24
3.3.2	Gæsternes sorteringsoplevelse	29
DEL 2 TEST AF LØSNINGER		
4.	Påvirkning af gæsters sorteringsadfærd på serveringssteder	36
4.1	Barrierer og hypoteser for sorteringsadfærd på serveringssteder	36
4.2	Testede barrierer og hypoteser	38
4.3	Kvantitativ test af sorteringsløsninger	39
4.4	Kvalitativ test af sorteringsløsninger	41
4.5	Læringer om sorteringsløsningerne	42
4.6	Forudgående valg på serveringsstedet	46
DEL 3 UNDERSØGELSE AF DET OFFENTLIGE RUM		
5.	Sorteringsadfærd i gæsteområder og i offentlige rum	51
5.1	Kommunikation og adfærd i det offentlige rum	51
5.2	Grænseflader på undersøgte serveringssteder	52
5.3	Undersøgelse af sorteringsadfærd i tre offentlige rum	53
5.3.1	Ligheder og forskelle på sorteringsadfærden i det offentlige rum og på serveringssteder	54
5.4	Handlemuligheder for serveringssteder	56

BILAG

Bilag 1.TIL DEL 2: TEST AF SORTERINGSLØSNINGER	58
Bilag 1.1 Test på McDonald's, Valby	58
Bilag 1.2 Test på McDonalds, Roskilde	62
Bilag 1.3 Test på Carls Jr.	66
Bilag 1.4 Test på Starbucks, Fisketorvet	68
Bilag 1.5 Test på Aarhus Street Food	70
Bilag 1.6 Test på Storms Pakhus, Odense	73
Bilag 1.7 Test på Tørv, Aarhus Ø	76
Bilag 1.8 Test på Givskud Zoo	78
Bilag 2.TIL DEL 3: DET OFFENTLIGE RUM	80
Bilag 2.1 Grænsefladen på de enkelte serveringssteder	80
Bilag 2.2 Undersøgelse af sortering i tre offentlige rum	84

1. Indledning

Nærværende rapport kortlægger sorteringsadfærden hos gæster på serveringssteder, der udleverer mad og drikke i engangsemballage. Kortlægningen munder ud i en vurdering af, hvordan gæsternes sortering kan påvirkes samt et perspektiv på sorteringsadfærd i offentlige rum.

En stor mængde af det plastikforbrug, der er i samfundet, anvendes til emballagetyper (ca. 40%¹), som typisk er beregnet til engangsbrug. En af udfordringerne ved engangsemballageplastic er, at den kan bestå af mange forskellige typer plastic og variere i kvalitet, hvilket vanskeliggør genanvendelse. Hertil kan emballageplasticen være forurenede fx med fødevarerester, der yderligere vanskeliggør genanvendelse. I Danmark genanvendes kun 32% af emballagerne, der er lavet af engangsplastic. Det placerer os i den dårligste fjerdedel, hvad angår genanvendelse af plastikemballage i EU².

I dag er producenterne bag engangsemballager ikke ansvarlige for deres produkter, efter de er solgt. Fra 2025 skal alle EU-medlemslande dog have implementeret et "udvidet producentansvar", som gør producenter økonomisk ansvarlige for deres emballage generelt (ikke kun plastikemballage), når emballagen bliver til affald.

Ifølge den politisk aftale om producentansvar der blev vedtaget i september, ³ placeres producentansvaret i Danmark hos den virksomhed i værdikæden, der har størst indflydelse på emballagens udformning. Formålet med det udvidede producentansvar er at motivere producenterne til at reducere materialeforbrug og designe mere genbrugelige og genanvendelige emballager..

I 2020 udkom regeringen med en Klimaplan for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi, hvori der sættes konkrete mål for bl.a. udsortering af plastic fra restaffald. . Målene blev indarbejdet i de sektorsamarbejder der blev igangsat som følger af Plastikhandlingsplanen i 2018. Fokus er på at fremme reduktion, genbrug og genanvendelse af plastic.

Et af de fire sektorsamarbejder er indgået med hotel- og restaurationsbranchen, hvor HORESTA varetager opgaven som sekretariat for samarbejdet. Det overordnede mål for sektorsamarbejde på hotel og restauration er ifølge Klimaplanen at reducere visse take away emballager med 50 % inden 2026. Desuden er formålet med sektorsamarbejdet at realisere potentialer for mere reduktion, genbrug og genanvendelse af plastic gennem samarbejde på tværs af branchen.

¹ <https://dakofa.dk/vidensbank/plast>

² <https://dakofa.dk/vidensbank/plast>

³ <https://mim.dk/media/231679/aftale-om-udvidet-producentansvar-for-emballage-og-engangsprodukter.pdf>

Sektoren vil gerne bidrage til at mindre plastik smides i byrum og natur, samtidig med at mængden af plastik minimeres og i højere grad genanvendes. Særligt er der fokus på, hvordan øget sortering i gæsteområder og det offentlige rum kan bidrage til dette.

Når den emballerede mad og drikke er udleveret til gæsten, medfører det en række udfordringer relateret til stedernes sorteringsløsninger og gæsternes sorteringsadfærd. En række af disse udfordringer kan løses gennem inddragelse af aktører i designet af sorteringsløsninger eller indretning af gæsteområder, der sikrer sortering og understøtter en høj genanvendelse.

Nærværende rapport retter sig mod engangsemballage af plastik og er udarbejdet som et led i at understøtte sektorsamarbejdet med hotel- og restaurationsbranchen. Rapporten kortlægger gæsternes sorteringsadfærd samt vurderer, på hvilke måder gæsternes sortering kan påvirkes. Forskellen mellem sorteringsadfærden i gæsteområder og offentlige rum undersøges også.

I det følgende præsenteres datagrundlaget for undersøgelsen, metoderne i dataindsamlingen samt kriterierne for valg af de serveringssteder, der indgår i undersøgelsen af sorteringsadfærd.

1.1 Datagrundlag

Af en primært kvalitativ analyse at være er datamaterialet i undersøgelsen meget solidt, særligt for de indsigter der går på tværs af serveringsstederne. De rå tal i det tværgående datamateriale er opstillet i tabellen herunder.

TABEL 1. Oversigt over datamaterialets omfang

Metode	Undersøgelse af gæsternes sorteringsadfærd	Påvirkning af gæsternes sorteringsadfærd	I alt
Observationer	729	137	866
Observationstimer	84	16	100
Situationsinterviews	71	28	99
Deltagere ved situationsinterview	126	48	174
Stikprøvetagninger	17	12	29
Optællinger	47	40	87

1.2 Valg af metoder

For at forstå og forandre menneskers konkrete sorteringsadfærd, må man forstå den psykologi, der ligger bag, og hvad handlingerne helt konkret er drevet af.

Adfærdsforskningen viser, at menneskers evne til at beslutte og udføre rationelle handlinger er begrænset af menneskets kognitive evner, viljestyrke og motivation. Mennesker er fx ofte mere drevet af følelser og sansninger end af rationalitet. Det betyder, at vi ikke kan forvente at komme fejlsortering til livs udelukkende med rationelle argumenter, indretninger, mv.

Erfaringsmæssigt findes drivkraften for menneskers konkrete handlinger eksempelvis både i den konkrete sammenhæng og i sociale og personlige mekanismer. Det sociale kan fx handle om, hvilken sortering, man tror, andre foretager. Det personlige kan fx handle om, hvilket sæt af vaner, man har opbygget, fx via affaldssorteringen derhjemme. Den konkrete sammenhæng

kan fx udgøres af helt jordnære ting, såsom det andet affald, der skal sorteres samtidig med plastikaffaldet, og af den konkrete sorteringsløsning og indretningen i det hele taget på serveringsstedet.

Menneskers helt almindelige psykologiske begrænsninger og tilskyndelser gør, at man kan forvente, at der vil være en betydelig forskel på det gæsterne siger og den sortering, som gæsterne rent faktisk udfører. Derfor bygger denne rapport på en blanding af metoder til at forstå, kortlægge og eksperimentere med sorteringsadfærden:

- **Det subjektive niveau:** Mønstrene i det, folk siger i interviews, danner grundlag for at belyse gæsternes egen oplevelse og vurdering af deres sorteringsadfærd.
- **Det objektive niveau:** Data fra observationer, stikprøver og optællinger danner grundlag for at beskrive selve sorteringsadfærden samt skønne potentialet for sortering af plastik fra serveringssteder med engangsemballage.
- **Det praktiske niveau:** Eksperimenter på serveringsstederne, hvor forskellige tiltag afprøves og evalueres. Eksperimenterne kvalificerer vurderingen af, hvad der skal til for at hæve niveauet af gæsternes sortering af plastikaffald fra engangsemballage.

Både det subjektive, det objektive og praktiske niveau kan være med til at pege på muligheder for tiltag, der kan hæve niveauet af gæsternes sortering.

Undersøgelsens begrænsninger

Undersøgelsen og test af løsninger har også haft nogle begrænsninger, som kort redegøres for i dette afsnit.

Undersøgelsen og test af løsninger har fundet sted henover sommeren og igen i efteråret. Dette har på nogle lokationer påvirket, hvor mange gæster der er, hvordan de bevæger og opholder sig, samt hvordan gæsterne benytter grænseflader og offentlige rum. På den ene side begrænser dette noget af A/B-testmetoden, da adfærdsmønstrene nogle af lokationernes har væsentlige ændringer. På den anden side, er dette retvisende for serveringssteder, som er påvirket af årstider, hvilket skal medtages i deres udformning af løsninger.

Derudover har undersøgelsen også medtaget stikprøver fra affaldet på de udvalgte serveringssteder, for at skabe et billede af mængden af plastik i affaldsspandene, og derved undersøge, hvordan forskellige sorteringsløsninger kan påvirke andelen af plastik i restaffald. Stikprøver er et øjebliksbillede, som er retvisende på det pågældende tidspunkt, hvor de tages. Dette vil dog have en vis variation over en længere periode. Dermed har stikprøverne haft til formål at give et indblik. Udsigelseskraften er forbundet med en vis usikkerhed, set i forhold til et bredere snit af branchen plastikaffaldsgenerering, men resultaterne giver en indikation.

Som del af projektet er der udviklet et værktøj, som beregner klimaeffekten af CO₂e-udledning af plastik. Værktøjet er ikke benyttet i denne rapport, da undersøgelserne ikke har haft mulighed for, at kunne kortlægge hvor mange kilo plastik der genereres over en længere periode, og dermed opstille et repræsentativt snit af branchen ift. mængden af plastikaffald, som f.eks. ville kunne være blevet ganget op for at sige noget om, hvor meget CO₂e der kan spares om året ved lignende sorteringsløsninger.

DEL 1

UNDERSØGELSE AF SER- VERINGSSTEDER

2. Introduktion til serveringssteder i undersøgelsen

Dette kapitel gennemgår først valget af serveringssteder i undersøgelsen af sorteringsadfærd. Dernæst introduceres forløbet af gæsternes besøg på serveringsstederne med fokus på kontaktpunkter mellem gæst og serveringssted. Slutteligt introduceres serveringsstederne enkeltvist med fokus på deres indretning og emballageudbud samt deres forskellige sorteringsløsninger ift. fraktioner, design og placering.

2.1 Valg af serveringssteder

Udvælgelsen af serveringssteder er foretaget af Transition i samarbejdet med Horesta og Miljøstyrelsen. Grundlæggende har vi ønsket at undersøge gæsternes sortering af plastikaffald på serveringssteder, hvor mad og drikke købes og udleveres i engangsemballage. Gæsten afgør selv, om den købte mad og drikke skal spises på stedet eller tages med videre ud i det offentlige rum eller med hjem (take-way).

Undersøgelsen er afgrænset til at inkludere gæsternes håndteringen af plastikaffaldet på serveringsstedet. Målet hermed er både at forstå og forbedre gæsternes sorteringsadfærd på serveringsstederne, sådan at mere plastik sorteres og genanvendes. På den baggrund har fokus været på at udvælge steder, der genererer plastikaffald fra engangsemballage.

For at repræsentere branchen og Horestas medlemmer bedst muligt inden for rammerne af undersøgelsen er der lagt vægt på at besøge en variation blandt serveringsstederne:

- Forskellige typer af serveringssteder, herunder ude/inde samt større/mindre steder.
- Steder med forskellige sorteringsmuligheder og emballageløsninger.
- Serveringssteder, der er beliggende forskellige steder i Danmark, herunder i storby og i mindre byer.

Undersøgelsen er gennemført hen over en sommerperiode, med tanke på i efteråret at afprøve løsninger, der påvirker sorteringsadfærden. Det dannede baggrund for følgende overvejelser ift. det praktisk mulige i de pågældende perioder:

- Campingområder og Events er blevet valgt fra af praktiske årsager. Det skyldes, at gæsternes tilstedeværelse på områderne er meget sæson-/tidsbestemt, hvormed områderne dårligt ville kunne være med i den afprøvning af nye tiltag, som skal foretages senere på efteråret.
- Indsigterne fra Attraktion og Street Food vurderes i høj grad at overlappende med de indsigter, der ville fremkomme fra Campingområder og fra Eventområder.

På denne baggrund er der foretaget et konkret valg af serveringssteder, hvor der er blevet undersøgt barrierer gæsternes for sorteringsadfærd. De udvalgte serveringssteder er oplyst i tabel 1.

TABEL 2. Oversigt over de undersøgte serveringssteder

Typer af serveringssteder	Besøgte serveringssteder	Geografi	Sortering
Quick Service (burger, kaffe, mv.)	McDonalds	Valby	Ingen sortering
	Carl's Jr.	Skejby, Aarhus	Ingen sortering
	Starbucks	Fisketorvet, København	Ingen sortering
Street-food	Aarhus Streetfood (større)	Aarhus C	Plast, genbrugeligt service og restaffald
	Tørv (mindre)	Aarhus Ø	Pant og restaffald
Hotel / hostel	Steel House	København K	Plast, restaffald, papkopper, plastikopper
Attraktion	Givskud Zoo	Givskud	Pant, mad og restaffald

2.2 Forløb og kontaktpunkter på serveringsstederne

I det følgende præsenteres kontaktpunkter til gæsterne, fordelt på tre nøglesituationer i løbet af gæsternes besøg på serveringsstederne: Køb af mad og drikke, spising på stedet og sorteringssituationen. Nøglesituationerne og kontaktpunkterne anskueliggør samlet set, hvad forløbet er for gæsternes besøg og på hvilke punkter der kan kommunikeres til gæsten, med henblik på at påvirke gæstens oplevelse og adfærd.

TABEL 3. Kontaktpunkter på serveringsstederne

Køb og salg	Spising på stedet	Sorteringssituation
Bestillingsskærme	Påfyldning af sodavand	Farver
Dialog med medarbejdere	Hente servietter, sugerør eller låg	Piktogrammer
Kvitteringen	Inventar – særligt borde	Skilte
Kø-/ventesituation	Gulve og vægge	Tekst
Reklamer	Døre fx til toilet eller udgang/indgang	Låg på sorteringsløsning
Menukort	Nærmeste affaldsløsning	Huller til indkast

Køb af mad og drikke

På serveringsstederne er der i købssituationen ikke meget interaktion med medarbejderne og gæsterne, og interaktionen er kortvarigt. Dette kan skyldes, at der er tale om fastfood flere af stederne.

Her gennemgås udvalgte kontaktpunkter på stederne ifm. købssituationen:

- På både Carl's Jr. og McDonalds er der bestillingsskærme, og på alle stederne er der en form for menukort, som er de primære kontaktpunkter ifm. køb.
- På Starbucks og Steel House er det afhentningssituationen efter bestilling, der tager længst tid, og her er der et muligt kontaktpunkt fx på Steel House, hvor sorteringsløsningen er placeret ved kaffeafhentningen.
- På de to streetfoodmarkeder venter gæsterne også på deres mad, og her kan også være et muligt kontaktpunkt.
- På Starbucks er der flere reklamer for deres drikkevarer, disse er også mulige kontaktpunkter.
- På Steel House kan der desuden være et muligt kontaktpunkt i receptionen, da gæsterne har en anden relation til stedet i og med, at de også bor der.

Spisning på stedet

Når gæsterne vælger at spise på stederne, er der kontaktpunkter ved bordene, de sidder ved, og hvis de bevæger sig rundt på stedet. Når de bevæger sig rundt, kan det være situationer med ophold fx toiletter, eller når de skal ind og ud ad døre. På nogle af serveringsstederne fx McDonalds og Givskud Zoo kan gæsterne også skulle hente servietter eller sodavand selv, hvormed der også opstår et muligt kontaktpunkt.

Sorteringssituation

I selve sorteringssituationen orienterer gæsterne sig først efter en affaldsspand (oftest den nærmeste), hvorefter de går med deres affald hen til den pågældende sorteringsløsning.

Sorteringssituationen foregår oftest *én gang og på ét sted* i løbet af gæsternes ophold, og det er typisk lige før de forlader lokationen. De benytter sig også oftest af én affaldsspand/sorteringsstation, dvs. leder ikke efter yderligere sorteringsmuligheder, hvis de ikke er tilgængelige ved den første affaldsløsning, de møder.

Serveringsstederne har forskellige sorteringsløsninger og affaldsspande, der hjælper gæsterne med at orientere sig, både når de leder efter et sted at komme af med deres affald, og når de står ved affaldsspanden. Dette er blandt andet farver, piktogrammer, tekst og anden design af sorteringsløsningen:

- **Farver.** På Steel House har de valgt en sorteringsløsning uden farver, mens Givskud Zoo har anvendt klare farver, inspireret af det fælles piktogramsystem. Farverne optræder kun på selve sorteringsløsningen og ikke på skiltning eller lignende.
- **Skiltning.** Der er ingen eksempler på serveringssteder, der skiltes med deres sorteringsløsning andre steder end på selve sorteringsløsningen - hvilket flere gæster ellers efterspørger. På selve sorteringsløsningen tager skiltene form af tekst og/eller piktogrammer.
- **Design af sorteringsløsning.** Flere steder har de valgt et design af affaldsløsningen, der gør, at den passer ind i lokationens øvrige design. Det gælder eksempelvis på Starbucks og på Steel House. Dette kan gøre det sværere at få øje på løsningen, hvis ikke der er andre elementer, der guider gæsterne. Selve indkastet på løsningen kan være med til at guide gæsterne til, hvordan de skal sortere, fx i form af et rundt indkast til pant i Givskud Zoo.

2.3 Introduktion af de 7 udvalgte serveringssteder

2.3.1 McDonalds, Valby

Om serveringsstedet

Der er to indgange til McDonalds. Den ene indgang vender ud mod et udendørs siddeområde og en parkeringsplads, hvorfra man kommer ind til bestillingsdisken og to bestillingsstandere. Den anden indgang vender ud mod parkeringspladsen, hvorfra man kommer ind i et område med siddepladser, og kan gå videre ind til kaffebaren og disken. Der er borde med bænke og stole fordelt indendørs på stedet. Der er borde-bænke siddepladser i udendørsarealet.

Bestillingerne udleveres på plastikbakker med engangsunderlag i papir, når der spises på stedet. Take-away udleveres i papirsposer. Maden kommer i engangsemballage af pap eller papir, mens sodavand og varme drikke kommer i papkopper med plastiklåg, og isdrikke kommer i plastikopper med plastiklåg. Småt engangsservice som sugerør og bestik kommer i henholdsvis pap/papir og plastik. Hvis det indtages på stedet, er det også muligt at få kaffe og kage serveret med porcelænsservice og kolde kaffedrikke i glas.

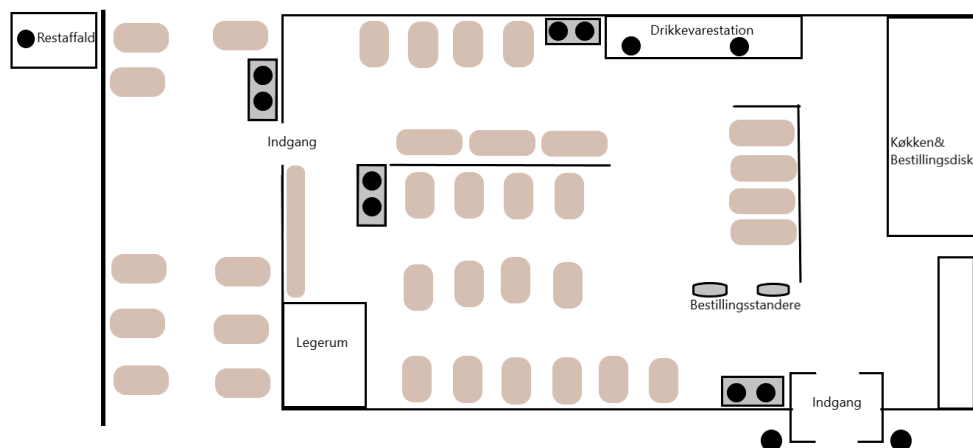
Om affaldsløsningen på serveringsstedet

Der er ingen sortering på stedet, og alle affaldsspande er til restaffald. Der er tre affaldsspande indenfor, som er indbygget i skabe med en hylde til serveringsbakker ovenover. To er placeret ved hver sin indgang, og den sidste ved siden af kaffebaren. Der er fire affaldsspande med hylde til bakker i det udendørs sideområde, hvoraf to placeret i midten og en i hver ende af området.

2.3.2 Carls jr., Skejby ved Aarhus

Om serveringsstedet

Der er to indgange, hvor der ved den ene er overdækkede udendørsborde og -stole. Der er en disk til afhentning og bestilling. På venstre side af disken er der en drikkevarestation og på højre side to bestillingsstandere, med i alt fire bestillingskærme. Mad udleveres i engangsemballage af papir, mens sodavand og varme drikke fås i engangskopper af pap og kolde shakes i engangskopper af plastik.

Spises der på stedet serveres bestillingen i en plastikkurv. Ved take-away udleveres bestillingen i papirposer. På drikkevarestationen står et skilt med beskrivelsen: "Hjælp! Med at minimere plastik. Vi har fjernet sugerør og låg til sodavand, som nydes i restauranten. Det er vores måde at hjælpe miljøet på. Ønsker du låg og sugerør, kan du selvfølgelig stadig få det. Bare spørg."

Om affaldsløsningen på serveringsstedet

På serveringsstedet er der i alt 8 affaldsspande indenfor, hvoraf 6 er placeret sammen to-og-to; to ved hver indgang, og to ved siden af drikkevarestationen, mens yderligere to tilgås gennem huller i bordpladen i drikkevarestationen.

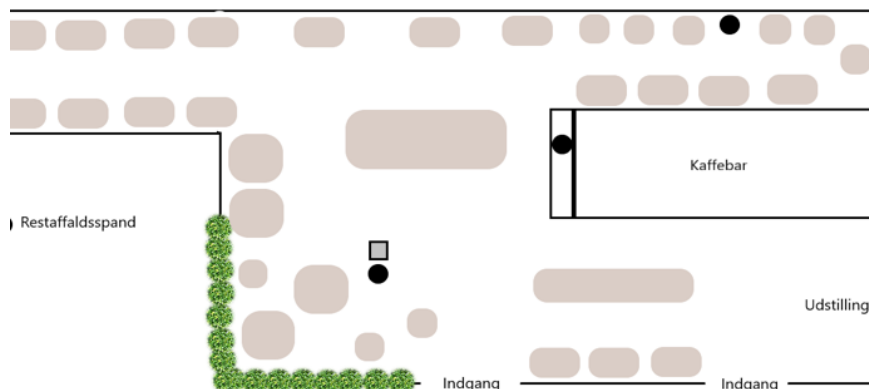
Udenfor er der i alt fire affaldsspande, hvoraf to er placeret på hver sin side af indgangen ud mod parkeringspladsen, og to er placeret sammen ved siden af udgangen til de udendørs borde og stole.

Der er ikke sortering på stedet. Alle affaldsspande er til restaffald, og der er ingen skiltning eller markeringer på affaldsspandene. På fire placeringer er en hylde ovenover affaldsspandene, til aflevering af genbrugelige serveringskurve i plastik.

2.3.3 Starbucks, Fisketorvet i København

Om serveringsstedet

Den Starbucks (kaffebar), der er udført observationer på, er placeret indendørs i et shoppingcenter, kaldet Fisketorvet. Området er afgrænset af vægge og et lavt hegn. Der er hegn i glas

ud mod en rulletrappe, og et flethegn med kunstige planter ud mod centerets gennemgangs-område.

Der er to indgange til stedet. Ved den ene indgang kommer man ind foran udleveringsskran-ken. Ved hovedindgangen kommer man ind foran bestillingsdisken, hvor der til højre står mer-chandise af kaffebønner og genbrugelige kopper, man kan købe og tage med hjem. Til venstre er der borde med bænke og højborde med stole. For enden af disken udleveres bestillinger, hvorfra man selv kan tage servietter.

Mad og varme drikke, der indtages på stedet, kan serveres på porcelænstallerkner og i porce-lænskopper med bestik til, men det er dog ikke altid at porcelænsservice benyttes. Varme drikke to-go udleveres i engangskopper af pap, og kolde drikke udleveres i engangskopper af plastik med plastiklåg og sugerør, uanset om de drikkes på stedet eller laves to-go. Der er desuden engangsemballager (papir) til selve sugerøret og små pakker smør.

Om affaldsløsningen på serveringsstedet

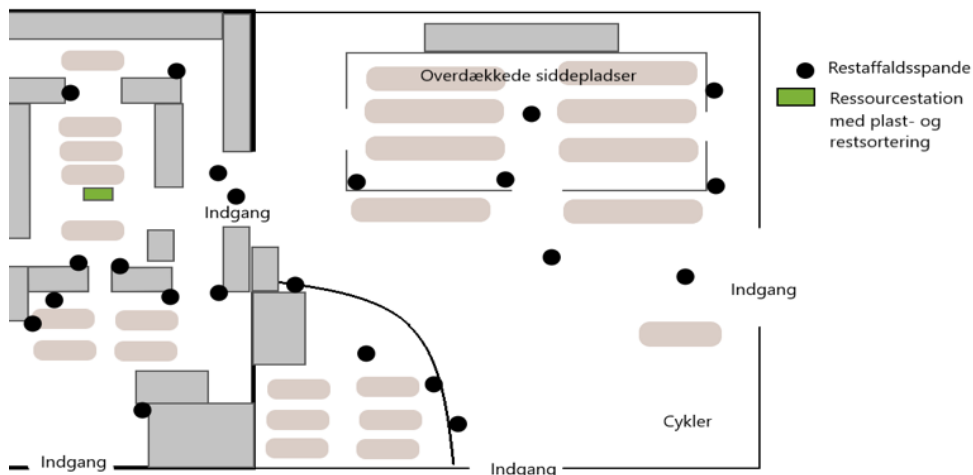
Der er tre affaldsspande, henholdsvis placeret ved den ene indgang/udgang, i disken i kaffe-baren gennem et hul i bordpladen, og den sidste er bag kaffebaren.

Affaldsspandene er ikke fremhævet eller markeret på nogen måde. De er helt sorte, udformet som en cylinder med et hul i toppen. Der er udelukkende affaldsspande til restaffald, og dermed ingen sorteringsmuligheder.

2.3.4 Aarhus Street Food

Om serveringsstedet

Fra Ny Banegårdsgade er der en åben indgang til et større udendørs siddeområde, med hævede platforme og delvis overdækning. Fra det udendørs siddeområde er der indgang til en stor hal med madboder og siddepladser af borde og bænke koncentreret i midten af hallen og mellem madboderne. Madboderne er placeret i midten og rundt i kanten af indendørshallen, så gæsterne kan gå i en stor cirkel mellem dem. Der er mulighed for at anvende genbrugelig service i form af glas og bestik og engangsemballage til mad- og drikkevarer af pap, plastik, madpapir og glas.

Om affaldsløsningen på serveringsstedet

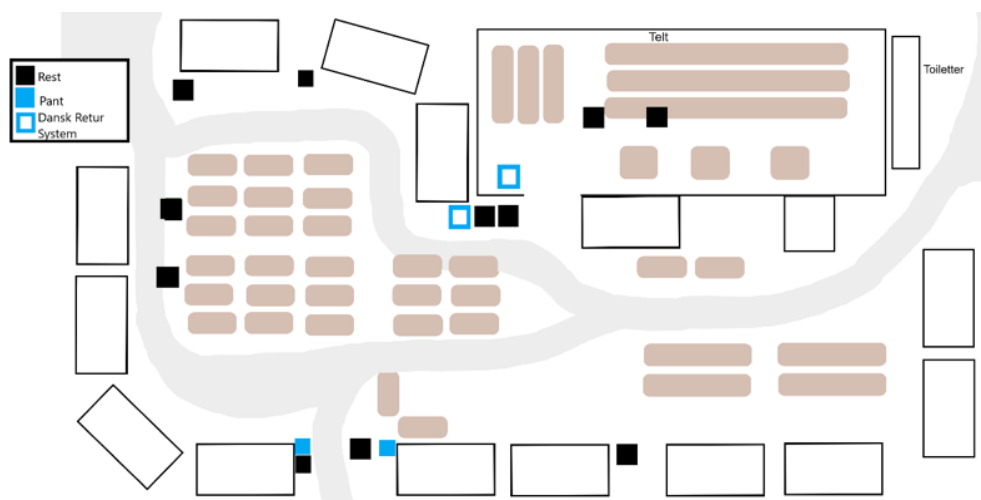
I midten af hallen, bag madboderne, er der et siddeområde, hvor der i midten er placeret en sorteringsstation. Denne sorteringsstation er den eneste mulighed for sortering på stedet. Der er derudover mange affaldsspande til restaffald fordelt på stedet, både indenfor og udenfor. Ved stort set alle affaldsspandene har gæsterne mulighed for at aflevere brugt service af bestik. Der er også en vogn med skiltet 'Glasstation' og andre vogne til at aflevere glas samt steder til sortering af pant. Der er altså kun et sted, hvor det er muligt at sortere plastik.

Sorteringsstationen er markeret med et stort skilt ovenover, hvor der står 'Resource Station'. Der er ingen yderligere kommunikation eller skiltning der henviser til sorteringsstationen. Sorteringsstationen er lavet af træ og inddelt i tre rum uden låg. Der er piktogrammer til to af rummene til to fraktioner; et i lyserød til plastik og et sort til restaffald, men der er ikke et skilt ved det sidste rum. Ved ressourcestationen er der en vask for enden, samt et stativ til aflevering af glas, bestik og pant.

2.3.5 Tørv, Aarhus Ø

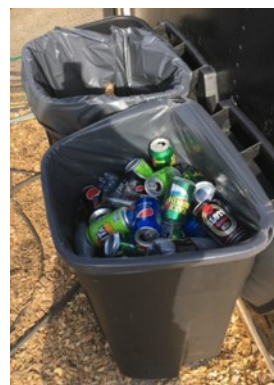
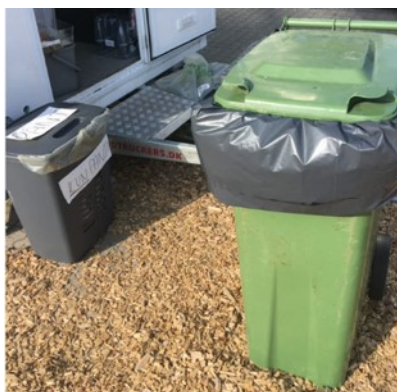
Om serveringsstedet

Tørv er et udendørs streetfoodmarked. Der er ingen officielle indgange til stedet, da man kan gå ind mellem samtlige madboder. Dog er der i hver ende af området en passage, der kan benyttes som gennemgang. Området er afgrænset af containerboder og -vogne, der står placeret i en aflang ellipseform.

Der er et stort hvidt telt, der giver mulighed for at sidde overdækket og i læ. I midten af området og inde i det store hvide telt står der borde og bænke i træ. Madboderne udleverer bestillinger, der for hver madbod kan være i forskellig engangsemballage og engangsservice af papir, pap, træ og plastik.

Om affaldsløsningen på serveringsstedet

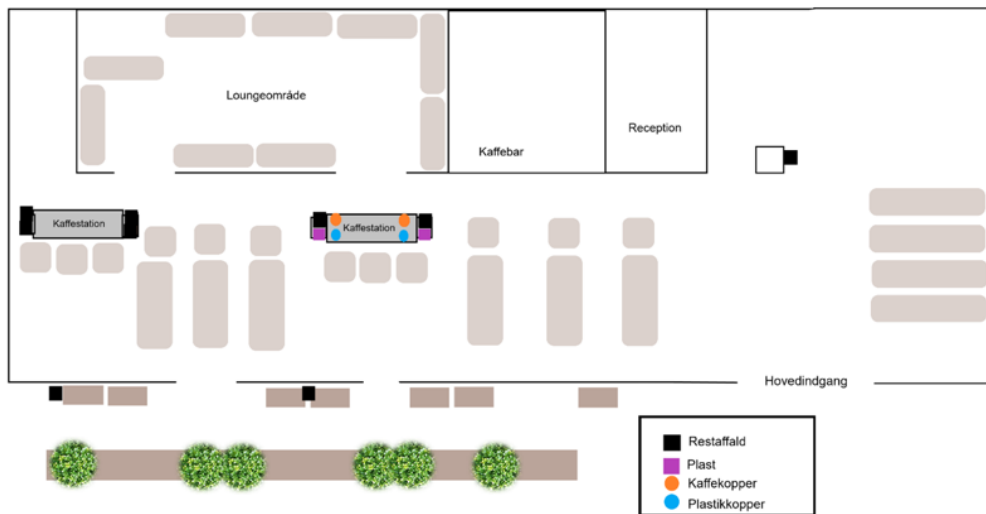

Der er i alt 14 affaldsspande rundt i kanten af området; de er placeret i den gennemgående passage, ved siden af enkelte madboder og for enden af borde-bænke området. Affaldsspandene er forskellige af udseende, størrelse og farve. Der er grønne, sorte og blå beholdere, og en enkelt i træ.

To affaldsspande er til pant, men det er kun markeret med et håndskrevet skilt på den ene. Der er derudover ingen sortering på stedet, så alle affaldsspandene er til restaffald, men der er ingen markering på affaldsspandene. Derudover er der to hvide pantbeholdere fra Dansk Retur System, én udenfor og indenfor indgangen til teltet.

2.3.6 Steel House, København

Om serveringsstedet

Steel House er et hostel, som i receptionen sælger både mad- og drikkevarer i engangsembalage. Fra hovedindgangen ligger receptionen på venstre hånd, mens der til højre er et arbejdsområde med langborde og opladerstik.

Receptionen er delt i to rum, der er adskilt af en stål- og glasvæg med to gennemgange imellem. I den ene side, ud mod gaden, er der caféborde med stole og bænke og to kaffestationer. I den anden side af stedet, op ad to trappetrin, er der et loungeområde med lænestole, sofaer og sofaborde.

Om affaldsløsningen på serveringsstedet

Ved den ene kaffestation er der i hver side en affaldssortering i sorte affaldsbeholdere med to rum, hvor der står "trash" til restaffald og "plastic" til plastik. Der er i bordpladen på kaffestationen lavet huller til brugte engangskopper i henholdsvis plastik og pap, hvorunder kopperne samles og stables i et rør. På bordpladen er der ved det ene hul lavet en tegning af en Carlsberg plastikkop, og skrevet "recycle" ved, mens der ved det andet hul er lavet en tegning af en Steel House kaffekop med låg.

Ved den anden kaffestation er der ingen sortering af affald. Der er i stedet blot to sorte beholdere uden markering eller skrift. Begge er til restaffald. Udenfor er der to affaldsspande til restaffald. Der er en skjult, sort affaldsspand ved siden af receptionen med to rum uden nogen form for skiltning om, hvad der kan sorteres.

2.3.7 Givskud Zoo

Om serveringsstedet

I Givskud Zoo er der flere spisesteder, hvorfor der blev udvalgt ét spiseområde til undersøgelsen. Safari Grillen blev udvalgt, da de sælger mad i plastikemballage og har en eksisterende sorteringsløsning.

Der er to indgange til Safari Grillen. Ved den ene indgang er der udendørs siddepladser til venstre og parkeringsplads til højre. Den anden indgang åbner ud mod siddepladserne i den anden ende af serveringsstedet. Der er både inde- og udeareal tilknyttet grillen med siddepladser. Derudover er der et stort område med borde/bænkesæt, der ikke er direkte tilknyttet grillen, men som bruges af gæsterne herfra.

Området, der er tilknyttet grillen, er umiddelbart ikke afgrænset. Der er to høj-borde indenfor samt otte almindelige borde. Der er to bestillingsluger, hvorfra gæsterne også afhenter deres

bestilling. Alle bestillinger bliver placeret på en plastikbakke med et stykke papir på. Der bliver udelukkende anvendt engangsemballage til mad- og drikkevarer i form af papir, papbakker, bambusbakker, plastikbeholdere, små poser med dyppelse i og engangsbestik i træ. Kaffe og sodavand serveres i papkrus (uden låg).

Om affaldsløsningen på serveringsstedet

Tilknyttet Safarigrillen er der to sorteringsstationer med tydelig skrift og piktogrammer, bestående af en pantspand i blå, en restaffaldsspand i sort, en madaffaldsspand i grøn og en bakke-indleveringsstand i gul.

Den ene sorteringsstation er placeret op mod ydermuren mellem de to indgangsdøre og den anden indendørs, nær udgangen. Pantspanden har et rundt hul i toppen og på siden, mens de to andre har et firkantet hul på toppen og på siden. Dertil var der to restaffaldsspande, en ved hver af dørene til grillen, disse var sorte og ikke markeret med yderligere piktogrammer.

Der var ingen skiltning til at vise vej til sorteringen eller gøre opmærksom på den. Derudover var der i spiseområdet, der ikke var direkte tilknyttet safarigrillen, restaffaldsspande og pantspande. Nogle steder stod restaffaldsspanden og pantspanden sammen, og andre steder stod restaffaldsspanden alene.

3. Undersøgelse af gæsternes sorteringsadfærd på serveringsstederne

Dette kapitel præsenterer undersøgelsens indsigter i gæsternes affaldssortering. Først præsenteres fremgangsmåde, læringer og tal fra stikprøver i udvalgte affaldsspande. Dernæst præsenteres gæsternes sorteringsadfærd og -oplevelse.

3.1 Fremgangsmåde for stikprøver

Det er vigtigt at holde sig for øje, at stikprøver er øjebliksbilleder, som kan rumme tilfældigheder. Stikprøver er behæftet med usikkerhed, men giver dog en indikation - hvilket er bedre end ingen indikation. Eksempelvis er der stor forskel på procentdel plastik af restaffaldet på de to stikprøver fra Starbucks. Dette vurderer vi skyldes tilfældigheder ved stikprøvetagningen, herunder hvilke affaldsspande der blev udvalgt. Den ene af affaldsspandene var eksempelvis den eneste affaldsspand på stedet, der ikke var blevet tømt tidligere på dagen, og som i det hele taget blev benyttet mindst.

Udvælgelse af affaldsspande

Ved hvert serveringssted blev der taget stikprøver fra udvalgte affaldsspande med 1-3 forskellige placeringer. Poserne med affald blev fjernet og bragt hen til et sted, hvor stikprøven kunne foregå uden at forstyrre gæsterne på stedet. Udvælgelsen skete på baggrund af de eksisterende sorteringsmuligheder og flowet på de respektive steder

- På serveringssteder med affaldsspande både med og uden sortering, blev der foretaget stikprøve af både affaldsspande med sorteringsfraktioner og af affaldsspande uden sortering.
- På serveringssteder uden sortering blev antallet af stikprøver bestemt ud fra affaldsmængden og gæsternes flow. Når affaldsmængden var lille, med varierende flow omkring affaldsspandene, blev der foretaget flere stikprøver, og hvor affaldsmængden var stor og flowet omkring affaldsspandene ensartet, blev der foretaget færre.

Måling af fejlsorteringer

For affaldssække med restaffald, blev sækken først vejlet med den samlede mængde affald i, og vægten noteret. Derefter blev al plastikemballage manuelt frasorteret, vejlet og noteret. Ved steder med mulighed for at sortere plastik, blev affaldssækken fra plastikfraktionen først vejlet med den samlede mængde affald i, og vægten af dette noteret. Herefter blev alle fejlsorteringer der ikke var plastikemballage manuelt frasorteret, vejlet og noteret. Ved enkelte steder var andelen af plastik i restaffald, eller mængden af fejlsorteringer i plastik så lille, at differencen ikke kunne vejles og måles. Her blev antallet af stykker affald noteret i stedet.

Afgrænsning af fejlsorteringer

Konstatering af fejlsortering er baseret på observationer ved den enkelte sorteringsstation og baseret på stikprøver. Fejlsortering er kun en mulighed på de fire serveringssteder med mulighed for at sortere i mere end én fraktion. Det gælder fire af de syv steder:

- På to serveringssteder er der mulighed for at sortere plastik (Steel House og Aarhus Street Food)
- På tre serveringssteder er der ingen andre muligheder end restaffald (Starbucks, Carls Jr. og McDonalds)
- På to serveringssteder er der mulighed for at sortere andet end restaffald, men ikke plastik (Givskud Zoo og Tørv)

De fire steder, der har mulighed for sortering, har der på hvert sted også været placeret affaldsspande uden mulighed for at sortere i andre fraktioner. Her er der ikke registreret fejlsorteringer, da gæsterne ved den pågældende affaldsspand ikke har haft mulighed for at sortere anderledes.

3.2 Læringer fra stikprøver på sortering og fejlsortering

Stikprøverne i tabel 2 viser, at der særligt på de tre serveringsstederne med quick-service er et potentiale for at sortere plastik:

- Ca. 10,5% af den samlede vægt af affaldet består af plastik, hvilket er den højeste andel blandt lokationstyperne.
- På de besøgte steder med quick-service findes der ingen sorteringsmuligheder.
- Quick-servicestederne i undersøgelsen skønnes at være blandt de steder i undersøgelsen med mest emballage af plastik.

Stikprøverne viser også, at gæsterne overvejende kan sortere plastik korrekt. På de to serveringssteder med plastiksartering har gæsterne kunnet sortere med kun få fejl i plastik:

- På Aarhus Street Food var der ingen fejlsorteringer i plastik.
- På Steel House var de enkelte fejlsorteringer så små, at de ikke kunne vejles (hhv. en enkelt brødskorpe og tre pantflasker i plastik).

At gæsterne overordnet set sorterer korrekt ses også af, at der ved de affaldsspande, hvor gæsterne kan sortere til både rest og plastik, er mindre plastik i restaffaldet, end ved affaldsspande uden sortering:

- På Aarhus Street Food var der i restaffaldet i ressourcestationen hhv. ingen plastik og 1% plastik, mens der i restaffaldet fra en udendørs affaldsspand, der ikke lå i tilknytning til ressourcestationen, var 9% plastik.
- På Steel House var der i restaffaldet henholdsvis 4% plastik, og en ikke målbar vægt af plastik, bestående af to plastikbeholdere til mad og af ét kaffelåg.
- På de resterende serveringssteder, hvor der ikke er mulighed for at sortere plastik, er mængden af plastik i restaffald mellem 6% - 21% i stikprøverne.

Det er helt grundlæggende en forudsætning for sortering, at muligheden overhovedet findes. Interviews og observationer viser, at sorteringsadfærden forstærkes, når muligheden er i nærheden af gæsten og er tydelig for gæsten. Dog viser observationerne også, at flere gæster ikke sorterer, selvom de har mulighed for det:

- I Givskud Zoo var det kun halvdelen af de observerede (33 ud af 65 personer), der sorterede korrekt i de fire fraktioner.
- På Steel House og Aarhus Streetfood var det over halvdelen af de observerede (hhv. 22 ud af 38 og 28 ud af 47), der anvendte sorteringsmulighederne og sorterede deres affald korrekt. De resterende sorterede enten forkert, så ud til at overveje at sortere men opgav, eller sorterede slet ikke.

TABEL 4. Stikprøver

Serveringssted	Affaldstype	Vægt af samlet affald	Vægt af plastik i restaffald	Procentdel plastik af restaffald	Vægt af fejlsortering i plastik
Quick Service (burger, kaffe)					
Starbucks, Fisketorvet	Restaffald	2,81 Kg	0,4 Kg	14 %	
Starbucks, Fisketorvet	Restaffald	0,52 Kg	0,03 Kg	6 %	
Starbucks, Fisketorvet	Restaffald	2,48 Kg	0,53 Kg	21 %	
McDonalds, Valby	Restaffald	2,5 Kg	0,25 Kg	10 %	
Carls Jr., Aarhus N	Restaffald	1,49 Kg	0,11 Kg	7 %	
Carls Jr., Aarhus N	Restaffald	0,98 Kg	0,06 Kg	6 %	
Streetfood					
Aarhus Street Food	Restaffald	3,3 Kg	0,04 Kg	1 %	
Aarhus Street Food	Restaffald	1,12 Kg	- (4 fejlsorteringer)	-	
Aarhus Street Food	Restaffald	1,65 Kg	0,14 Kg	9 %	
Aarhus Street Food	Plast	0,58 Kg			-
Tørv, Aarhus Ø	Restaffald	5,38 Kg	0,33 Kg	6 %	
Hotel/hostel					
Steel House, København	Restaffald	1,61 Kg	0,06 Kg	4 %	
Steel House, København	Plast	0,17 Kg			(1 fejlsortering – for lidt til at kunne vejes)
Steel House, København	Restaffald	1,35 Kg	(3 fejlsorteringer – for lidt til at kunne vejes)	-	
Steel House, København	Plast	0,31 Kg			0,13 Kg (plastflasker med pant)
Attraktion					
Givskud Zoo	Restaffald	4,08 Kg	0,41 Kg	10 %	
Givskud Zoo	Restaffald	2,03 Kg	0,14 Kg	7 %	

3.3 Gæsternes sorteringsadfærd og -oplevelse

TABEL 5. Oversigt over fund af barrierer for gæsternes sortering

Barrierer
Mange affaldsspande til restaffald øger anvendelsen af dem
Affaldsspande er ikke tydelige nok/usynlige i indretning. Manglende plads og tilgængelighed.
Stort indkast og bakker gør det for nemt at smide alt i
Utydelig/manglende information skaber forvirring om korrekt sortering
Tvivl om sortering ift. madrester og sammensatte materialer (samt pant og glas) øger anvendelse af restaffaldsspande
Manglende sorteringsmuligheder eller mangelfuld indsats fra serveringsstedet (<i>Indsats: Vedligeholdelse af sorteringsløsninger og forudgående valg omkring dét emballage gæsterne står med</i>)
Forskellige færdigheder i sortering på tværs af geografi

3.3.1 Gæsternes sorteringsadfærd

Viden om sorteringsadfærden er baseret primært på observationer af gæsternes adfærd, men der inddrages også indsigter fra gæsternes egne udtalelser om deres adfærd fra situationsinterview.

Forvirring kan føre til fejlsorteringer

På tværs af lokationerne er en af årsagerne til fejlsorteringer, at gæsterne er i tvivl om eller bliver forvirrede over, hvordan de skal sortere. Dette kan medvirke til, at de vælger ikke at sortere eller til at fejlsortere trods gode intentioner.

” En familie har samlet alt deres skrald i én pose, og da de står ved affaldsspandene, står de længe og overvejer, hvad de skal gøre. Posen med det blandede affald ender på bordet, og det efterlades dermed til hotellets personale at rydde op”.

Observationsnote, Steel House

I dette tilfælde kan familien på den ene side ikke få sig selv til at smide alt i restaffald, men kan heller ikke overskue at sortere. I tråd med denne situation kommer forvirringen og tvivlen ofte til udtryk ved, at gæsterne står længe og overvejer, hvordan de skal sortere, men ender med

enten at smide det hele til restaffald eller simpelthen efterlade det uden at smide det ud. Dermed kan eventuel forvirring over sorteringsmuligheder altså ende med, at gæsterne helt giver op og giver personalet ekstra oprydningsarbejde.

Flere dele, der skal sorteres forskelligt

En forudsætning for at sortere korrekt kan være at adskille emballagen i flere fraktioner eller adskille emballage og indhold. Observationerne viser, at disse situationer kan være en udfordring for gæsterne, dels fordi de ikke orker at stå og adskille en slags emballage i flere dele og dels fordi de bliver i tvivl om, hvad der skal ske med de forskellige dele. I Givskud Zoo viste observationerne, at hvis der var større fraktioner af madrester som en del af den samlede affaldsmængde, gæsterne skulle skille sig af med (fx en halv bakke pomfritter, 1/3 bruger eller et stykke fransk hotdog/pølse), så var gæsterne gode til at få smidt det i madaffaldsspandene. Men hvis det var små fraktioner (et par pomfritter, et lille stykke brød eller en lille del af en pølse), så kom disse oftest bare ned i restaffaldet.

På Aarhus Streetfood viser observationerne ligeledes, at gæsterne kan blive i tvivl om hvordan de skal sortere, hvis de eksempelvis har rester tilbage i deres emballage. Tvivlen går på hvor madresterne skal smides ud, og hvor ren emballagen skal være for at blive sorteret. I disse tilfælde er der både eksempler på gæster, der helt fravælger at sortere deres plastik, fordi det indeholder madrester, og eksempler på gæster, der rengør deres bestik, inden de sorterer det.

Gæsternes ruter og flow på serveringsstedet

Tidligere undersøgelser⁴ har vist, at det er vigtigt at undersøge, hvordan gæsterne bevæger sig rundt på det pågældende sted, frem for kun at fokusere på indgange og udgange ift. placering af sorteringsløsninger. Observationerne i denne undersøgelse har derfor også haft specifikt fokus på flowet af gæster rundt på serveringsstedet og hvilken indflydelse det har på sorteringsadfærden.

På McDonalds, Starbucks og Carls jr. er flowet primært "ind og ud", da der er mange, som tager deres indkøb med sig. Disse steder er også indrettet med en primær vej fra indgangen til bestilling og ud igen og affaldsspandene også primært placeret på denne rute. I affaldsspanden ved den primære udgang på Starbucks var der 2,81 kg affald i, selv efter den havde været tømt tidligere på dagen, mens der var 2,48 kg affald i den bagerste affaldsspand på stedet, som ikke havde været tømt i løbet af dagen. På Steel House og i Givskud Zoo bevæger gæsterne sig også fra indgangen og direkte til bestilling, men der er flere, der bliver på stedet og spiser, og som bevæger sig rundt mellem de indendørs og udendørs siddepladser.

Streetfood adskiller sig fra de øvrige serveringssteder, fordi der er flere restauranter, og fordi gæsterne generelt bevæger sig mere rundt på stedet når de køber mad. På disse to steder er der også primære ruter, som gæsterne følger og så i høj grad har betydning for hvorvidt de anvender sorteringsløsningen på stedet. På Aarhus Streetfood følger gæsterne en gang mellem madboderne, der bevæger sig uden om siddeområdet med ressourcestationen. Enkelte gæster krydser igennem området på vejen ud, men størstedelen bruger den store gang og passerer derfor ikke igennem midten. Hertil sidder mange af gæsterne udendørs. Det går igen på tværs af lokationerne med udendørsservering; at når gæsterne først har sat sig udenfor, så kommer de ikke indenfor igen og benytter en eventuel affaldssorteringsløsning.

Ligesom gæsternes rute og bevægelse rundt på serveringsstedet har betydning for deres sortering, influerer det, at der er kø og mange mennesker også gæsternes sorteringsadfærd.

⁴ <https://cfiaarhus.dk/case-bedre-affaldssortering-i-byen>

Dette bliver bl.a. nævnt af en gæst ved Aarhus Streetfood, der fravælger at anvende sorteringsstationen, fordi der sidder mange mennesker omkring den og i Givskud Zoo fortæller en kvinde, at hun også ville undlade at sortere, hvis der var kø:

” Hvis der står nogen og ånder mig i nakken, så gør jeg det, der er nemmest”.

Situationsinterview, kvinde, Givskud Zoo

På Steel House er affaldssorteringen placeret lige ved kaffeautomaten, hvor mange opholder sig mens de venter på deres kaffe og hvor der kan opstå kø. Observationerne viser, at det er med til at sikre, at flere gæster ser ud til at blive opmærksomme på sorteringsløsningen, men ligesom observationerne på de andre serveringssteder, kan køen også være en medvirkende faktor til, at gæsterne fravælger at anvende disse affaldsspande, når de skal sortere, hvis de ikke kan komme til.

Orientering mod nærmeste affaldsspand

”Man bruger jo bare den affaldsspand, der er tættest på”.

Situationsinterview, kvinde, Aarhus Streetfood

På alle serveringsstederne, uanset muligheden for sortering eller ej, noteredes det at gæsterne overvejende anvendte den nærmeste mulighed for at komme af med deres affald. På de steder, hvor der kun var én sorteringsstation med mulighed for at sortere i flere fraktioner, var dette en udfordring, da sorteringsstationen ikke altid var den nærmeste affaldsspand, men gæsterne i stedet anvendte den nærmeste affaldsspand til restaffald.

På et serveringssted som McDonalds, hvor der ikke var mulighed for at sortere, var det eksempelvis tydeligt, at gæsterne altid anvendte den nærmeste affaldsspand. Enkelte, der ikke umiddelbart havde en affaldsspand i synsfeltet, rejste sig op med deres serveringsbakke, og kiggede efter den nærmeste affaldsspand. På Tørv blev der gjort de samme observationer. Her var der dog en del affaldsspande, der stod skjult ved siden af madvognene, så det ikke var tydeligt, om de var til gæsterne eller kun blev benyttet af køkkenpersonalet, hvilket kunne skabe noget forvirring hos gæsterne. På Steel House blev en dansk familie observeret, som samlede deres affald op fordelt i forskellige fraktioner, men da de angiveligt ikke kunne se muligheden for affaldssortering i den anden ende af lokalet, anvendte de blot den nærmeste Affaldsspand uden sortering. Den intention om at sortere, som deres opdeling i fx plastik og pap indikerede, endte dermed med at være uforløst.

Serveringsstedernes udendørsområder havde oftest færre eller ingen sorteringsmuligheder, hvorfor gæsterne, der sad udenfor oftest, ikke havde set sorteringsstationerne og ikke vidste, at det var muligt at sortere.

Placeringen af ressourcestationen på Aarhus Streetfood gør, at gæsterne ikke nødvendigvis kommer forbi den eller ser den, når de køber deres mad. I Givskud Zoo var der i løbet af de to observationsdage blot én observeret gæst, der sad tættest på en almindelig restaffaldsspand, men fik øje på sorteringsstationen udenfor restauranten og gik derhen i stedet for.

Ud over at vælge den nærmeste affaldsspand, valgte mange også at smide affaldet ud på deres rute rundt på stedet eller på vej ud af lokationen. Dette afspejledes i, at gæsterne ofte anvendte affaldsspandene ved udgangen fx på McDonalds eller Starbucks, eller langs den mest anvendte rute gennem stedet fx på Tørv og Aarhus Streetfood.

Nogle fraktioner sorteres i højere grad end andre

Generelt viste observationerne på tværs af lokationerne, at der var forskel på, hvordan forskellige fraktioner blev sorteret. Nogle fraktioner blev i langt højere grad sorteret korrekt end eksempelvis plastik.

Først og fremmest var der materialer, som tydeligt skulle genbruges. Det var bakkerne i Givskud Zoo, på Carls Jr. og på McDonalds, og metalbestik og glas på Aarhus Streetfood. Dette blev også understøttet af, at der på disse steder var mulighed for at sortere genbrugelige materialer ved alle restaffaldsspande. Et eksempel er på serveringsstedet i Givskud Zoo, hvor gæsterne i restauranten får udleveret en bakke med deres varer, som har en separat plads på sorteringsstationen sammen med restaffald, madaffald og pant. Bakken har gæsterne en tydelig forståelse for skal genbruges og flere leder efter et specifikt sted at sætte denne, også hvis de ikke har sorteret deres øvrige affald:

”En mand går med en bakke med blandet affald: mad og emballage. Han går hen til den nærmeste affaldsspand, hvilket er en alm. restaffaldsspand. Her smider han alt affaldet i den og kigger efter et sted til bakken. Han får nu øje på sorteringsstationen, og går herhen og stiller bakken”.

Observationsnote, Givskud Zoo

Det er dog ikke kun genstande, der kan genbruges, som i højere grad sorteres, men også glas- og pantflasker, som gæsterne i højere grad er opmærksomme på at sortere. På Steel House blev det særligt observeret, at gæsterne havde svært ved at vurdere, hvad de skulle stille op med glasflasker, idet der ikke eksisterede en affaldsspand til glas. Her stillede gæsterne glasflaskerne på bordene eller ved sorteringsløsningen, hvilket indikerer, at det ganske enkelt følte forkert at smide glas i restaffald. På stederne med mulighed for at sortere pant, var det dog langt nemmere for gæsterne at afkode hvor særligt dåser og plastikflasker skulle hen, og der blev kun observeret meget få fejlsorteringer af pant.

Afkodning af hvordan der skal sorteres

Det er tydeligt på gæsternes observerede adfærd, at de søger efter måder at afkode, hvordan de skal sortere og når gæsterne ikke sorterer eller sorterer direkte forkert, er det ofte i tilfælde, hvor de ikke umiddelbart kan finde/se sorteringsløsningen eller fordi de ikke orienterer sig tilstrækkeligt ved affaldsspandene, og dermed ikke giver sig tid til at afkode skiltningen. Der er primært tre måder, gæsterne søger at afkode, hvordan de skal sortere:

1. Kigger på farverne
2. Kigger efter skiltning i form af tekst eller piktogrammer
3. Kigger ned i affaldsspanden

Et sted hvor farverne havde stor betydning, var i Givskud Zoo, hvor spandene havde forskellige farver alt efter, hvad der skulle i dem og farverne fulgte Miljøstyrelsens guidelines:

”Jeg har lagt mærke til pant, de er store og blå, dem ser man”.

Situationsinterview, mand, Givskud Zoo

Farverne kan dog være en udfordring, hvis der er mange turister på serveringsstedet, eksempelvis er der i Givskud Zoo en enkelt gæst fra Norge, der er lidt forvirret over farverne på affaldsspandene, da de er anderledes end i Norge, hvor det grønne er pap, og madaffald er brunt. Måske af samme årsag har de på Steel House undladt at anvende farver og anvender i stedet kun tekst på engelsk og egne piktogrammer.

Andre steder benytter gæsterne sig også af teksten, hvis de ikke er helt sikre på, hvad farverne indikerer. Særligt når det ikke er skiltning og farver, kigger gæsterne ned i affaldsspandene. På Aarhus Streetfood var der eksempelvis en affaldsspand til restaffald uden hverken skilte eller farver, der indikerede, hvad der skulle i den. Her vurderede gæsterne, hvordan de skulle bruge den, ved at kigge i den. Det samme gjorde sig gældende ved pantsorteringen på Tørv, hvor gæsterne ligeledes kiggede i affaldsspanden for at afgøre, at den var til pant.

På Starbucks var affaldsspandene sorte, én er indbygget i bordpladen og de er ikke forsøgt gjort synlige gennem placering, design eller med farver og skiltning. Her er det omtrent en tredjedel af gæsterne, der lader deres affald stå på bordene, når de går, hvilket er flere end på de resterende steder, hvorfor personalet flere gange i løbet af dagen afrydder borde. Dette kan indikere, at de mindre synlige affaldsspande ikke påvirker gæsterne i tilstrækkelig grad til det hele taget at rydde op efter sig selv:

”Familie på 3 rejser sig og lader alt stå. porcelænstallerkner, porcelænskopper, plastikkop med plastiklåg og sugerør, rørepind og andre rester. De ser ikke ud til at notere sig af udsmidningsmuligheder på vej ud”.

Observationsnote, Starbucks

Bakkerne gør det nemmere at smide alt til restaffald

På de serveringssteder, hvor der er bakker, bliver disse ofte anvendt som en form for sliske til affaldet. Her kan gæsterne med brug af bakken tippe al indholdet fra kurven ned i åbningen af affaldsspanden i én bevægelse, uden at skulle håndtere emballageaffaldet med hænderne.

Observationerne i Givskud Zoo viser eksempelvis, at majoriteten af gæsterne bortskaffer deres affald af én omgang, ved at fylde alt på bakken de fik ved afhentning af maden og smide alt samlet i affaldsspanden. Det samme gør sig gældende på McDonalds, hvor observationerne viser, at når gæsterne er færdige med at spise, samler de den blandede emballage fra mad- og drikkevarer, og eventuelt servietter og bonner på serveringsbakken og tømmer indholdet fra serveringsbakken, ved at tippe den ned i den firkantede åbning. Hvis affaldet ikke falder ned af sig selv, skubbes emballagen ned med hænderne. Herefter stilles serveringsbakken på hylden ovenover. I Givskud Zoo observeres det dog også, at dette udfordres af de affaldsspande, der har et mindre indkast (sorteringsstationerne har små firkantede eller runde indkast på siden, mens restaffaldsspandene udenfor har et stort firkantet indkast fra toppen).

”En mand med en fyldt bakke med affald, forsøger at tømme den i restaffaldsspanden ved at få den igennem det smalle firkantede hul i siden. Men da bakken ikke passer igennem hullet, tømmer han den fra åbningen for oven i spanden”.

Observationsnote, Givskud Zoo

3.3.2 Gæsternes sorteringsoplevelse

I modsætning til sorteringsadfærden, der både er baseret på observationer af gæsternes adfærd og deres udtalelser om denne adfærd, så knytter følgende indsigter i sorteringsoplevelsen sig udelukkende til gæsternes egne udtalelser i situationsinterviews. Gæsternes udtalelser om sorteringsoplevelsen placerer sig inden for fire tematikker:

1. Placering af affaldsspande og sorteringsstationer,
2. Synlighed og forståelse af affaldsspande,
3. Gæstens ”færdigheder” i sortering
4. Gæstens villighed til at sortere.

Placering af affaldsspande og sorteringsstationer

En generel udtalt problematik vedr. selve placeringen af affaldsspande er, at sorteringsstationer på de lokationer, hvor sortering er mulig, ofte kun er placeret et eller få steder, mens der derudover også er en større mængde affaldsspande til restaffald placeret spredt. Gæsterne fortæller, at de enten slet ikke har set stedet, hvor det er muligt at sortere, eller at de har set muligheden for sortering, men blot har valgt den nærmeste affaldsspand til deres affald, hvorfor der med fordel kunne være flere steder med mulighed for sortering. Eksempelvis fortæller en gæst på Steel House:

” Placeringen af sortering ved kaffemaskinen er fin, men der kunne måske godt være lidt flere (affaldsstationer med sortering), konkret flere nede ved toiletterne og udenfor, der hvor folk går ud, samt et skilt over sorteringsaffaldsspandene”.

Situationsinterview, Steel House, mand 35 år

På Aarhus Streetfood har kun få opdaget ressourcestationen og fortæller derfor, at de nok ikke ville have sorteret inden de havde forladt stedet. En gæst fortæller eksempelvis, at ”der er affaldsspande over det hele”, men at han vidste ikke, at der var mulighed for at ligefrem at sortere plastik i midten af streetfoodmarkedet. Gæsterne har dog lagt mærke til sortering af bestik og glas, som de kan sortere alle steder, men netop det, at der kun kan sorteres plastik ét sted gør, at gæsterne oplever det som besværligt eller overser muligheden.

Affaldsmulighederne er ofte først noget, gæster orienterer sig efter, når de har spist, og dermed ser de ikke nødvendigvis de varierende muligheder for sortering, der måtte være, medmindre mulighederne er synlige umiddelbart i nærheden af deres bord. Dette gør sig også gældende på Tørv, hvor en gruppe på tre kvinder forklarer:

”Vi har ikke lagt mærke til affaldssorteringen, men det gør vi nok, når vi rejser os op”.

Situationsinterview, Tørv, tre kvinder

Håndteringen af deres affald er således ikke noget, de tager stilling til, før det er tid til at pakke sammen. Nem tilgængelighed ift. affaldsspande er derfor noget af det gæsterne særligt fremhæver, når de skal beskrive den gode sorteringsoplevelse.

”Det er fint at sortere, så længe det er lige til, så længe man kan sortere indenfor en gåafstand”

Situationsinterview, Aarhus Streetfood

Tilgængeligheden kompliceres yderligere de steder, hvor der er mulighed for at spise både udendørs og indendørs. I Givskud Zoo er der stor forskel på sorteringsoplevelsen ude og inde ift. hvorvidt gæsterne har lagt mærke til sorteringsstationerne. Indenfor er sorteringsstationerne den eneste mulighed for at komme af med affaldet, mens der udenfor er enkelte, der har lagt mærke til sorteringsaffaldsspandene og forventer at sortere deres affald, når de har spist. På Aarhus Street Food er afstanden og tilgængeligheden ligeledes en barriere ift. sortering for de gæster, der sidder udenfor, da de ikke nødvendigvis har tænkt sig at gå indenfor igen for at sortere affald. En gæst, der sidder udenfor på Aarhus Streetfood, fortæller eksempelvis:

”Jeg har lyst til at sige, at jeg vil bruge [ressourcestationen] fremover, men det vil jeg nok ikke, hvis jeg sidder udenfor”.

Situationsinterview, Aarhus Streetfood

På Mc. Donalds og Carls Jr. beretter gæsterne, at affaldsspande på restauranterne kan være meget gemt væk, men at de alligevel er til at finde, fordi placeringen af dem er, som man kan forvente af en fastfood/burger restaurant.

” Man ved hvor man skal gå hen [med affaldet] hvis bare man har været på en lignende burgerrestaurant før”

Pige og dreng, situationsinterview, Carl's Jr

Endnu en barriere for at sortere sit affald er desuden, hvis affaldsspandene er overfyldte, som det er tilfældet hos en gæst:

”Jeg har tænkt på hvor man i det hele taget skal smide pizzabakken hen [peger mod den overfyldte affaldsspand med pizzabakkerne]”

Mand og kvinde, situationsinterview, Tørv

Synlighed og forståelse af affaldsspande

Et ønske hos flere gæster er at sikre, at man på længere afstand kan se, at det er muligt at sortere sit emballageaffald ved hjælp af tydelig skiltning, både ved sorteringsstationerne i sig selv, men også ved at tilkendegive på de almindelige affaldsspande til restaffald, at det er muligt at sortere andetsteds. Dette vil give de gæster, der har tid og overskud til at gå det længere stykke vej til en sorteringsstation, viden om, at de har en anden mulighed end blot at anvende affaldsspanden til restaffald.

Både i Givskud Zoo og på Steel House nævner gæster netop, at sorteringsstationer skal være nemmere at se på afstand og gerne må ”lyse op” på lokationen: at der gerne må være større og mere synlige affaldsspande samt bedre mulighed for at lokalisere affaldssorteringen via skiltning på lang afstand (gæst på Steel House). Et par i Givskud Zoo fortæller, at de særligt havde lagt mærke til sorteringen af pant, fordi sorteringsspandene var meget store og blå (Givskud Zoo)

På Tørv mener to adspurgte piger, at der mangler affaldsspande, der er tydeligt opdelt med farver og piktogrammer, tilpasset det der sælges på stedet, da det ville gøre sorteringen så logisk som muligt for gæsterne. De mener, at stedet jo godt ved, hvilke typer affald de genererer og derfor burde kunne lave affaldsspande, der afspejler dette. Også på Carls Jr. mener flere gæster, at affaldsspandene burde have rum til *alle* typer affaldsfraktioner på stedet:

”Hvis der bare var flere huller [i affaldsspandene] så ville man sortere”.

Tre unge mænd, situationsinterview, Carl's Jr.

Foruden skiltning og flere rum er farvesortering på materiel et gennemgående ønske hos gæsterne. En kvinde noterer netop, at emballagen skal matche den affaldsspand som det skal i, og en mand mener at det er en mangel, at affaldsspande ikke er delt op i farver, som henviser folk til at sortere korrekt.

”Færdigheder” i sortering

Gæsterne på tværs af lokationerne fortæller bredt set, at de har viden om hvordan forskellige fraktioner skal sorteres. Kompetencerne til at identificere materialerne og hvor de skal sorteres, vurderes i høj grad at komme hjemmefra og derfor kan den enkelte kommunes muligheder for sortering i de private husstande have stor betydning for gæsternes kompetencer og vane ift. sortering i fraktioner, også i gæsteområder. Eksempelvis er samtlige gæster fra situationsinterviews på Mc. Donalds vant til at sortere i flere forskellige fraktioner hjemme, og fordi de sorterer derhjemme, ville det også være nemt at sortere på restauranten. Mindst halvdelen af gæsterne på Carls Jr. beretter det samme.

Forståelsen af sortering kan yderligere kompliceres på steder, hvor der eksisterer mange forskellige nationaliteter. I situationsinterviewene på Steel House tales der med 12 personer fra flere forskellige lande, dog primært Europa. De adspurgte fortæller bredt set, at de gerne vil sortere og de også er vant til at sortere, med undtagelse af en mand fra Thailand, hvor der

ikke eksisterer meget affaldssortering. En gæst fra London fortæller, at hun ikke er vant til at kunne sortere særligt meget, mens gæster fra lande som Holland og Tyskland påpeger, at de er vant til langt mere sortering i deres hjemland, og danske familier fortæller også, at de er vant til at sortere mere derhjemme, og de dermed gerne vil sortere mere også når de er på ferie. En udfordring på hostellet er, at der i høj grad kan være forskel på, hvad gæsterne er vant til, grundet de forskellige nationaliteter.

På trods af nationale eller kommunale forskelle fortæller gæsterne på tværs af lokationerne dog generelt, at de ville mene det ville være nemt at sortere emballagen de sidder med i forskellige fraktioner hvis mulighederne var der. Gæsterne på Starbucks har eksempelvis i dag ikke muligheden for at sortere, men der er blandt de 11 adspurgte gæster bred enighed om, at det burde være nemt at gøre med den type affald, de sidder med ved deres borde:

”Der er primært bare plastik og pap, det er nemt at sortere, det er bare to komponenter”

Mand, situationsinterview, Starbucks

Enkelte gæster på stederne påpeger dog, at de ikke gider gå i gang med et større pillearbejde for at kunne sortere emballagen, fx hvis plastik og pap sidder sammen og skal skilles ad. En ung mand på Carl's Jr. foreslår, at der udleveres en lille boks til madaffald, så man kan smide det i den, mens man spiser, og ikke skal stå og sortere det ved affaldsspanden til sidst.

Selvom størstedelen af de adspurgte gæster fortæller, at de synes, det for dem er muligt at sortere den emballage, de sidder med, så er der stadig nogle, der udtrykker, at de har brug for vejledning, for at vide sig helt sikre på hvordan de enkelte emballagedele skal sorteres. Derfor er mulighed for vejledning, uanset gæsternes udtalte kompetencer, vigtig.

Tvivlsspørgsmål ift. sortering opstår særligt ift. forskellige typer af plastik og hvis der er madrester på emballagen. Et ungt par på Carl's Jr. mener, at der ved indførelse af sortering af emballage burde være en form for introduktionstavle infotavle om, hvordan man sorterer. På Steel House, hvor det er muligt for gæsterne at sortere plastikaffald, nævner tre af de adspurgte specifikt, at der mangler konkret information om, hvilket plastik der må komme i affaldsspanden til plastik, da de er bevidste om, at der kan være forskellige plastiktyper der ikke må blandes. Dette udtrykkes også af en gæst på Starbucks:

”Det er plast, der er sværest, der er alt muligt, er det blødt eller er det hårdt plast?”.

Kvinde, situationsinterview, Starbucks

Gæsterne på tværs af lokationerne mangler desuden information om, hvorvidt emballage skal være skyllet for madrester for at komme i eksempelvis plastik eller papaffald. Når der er madrester på emballagen vurderer de fleste, at det nok ikke må sorteres som pap eller papir.

Villighed til at sortere

De adspurgte gæster på serveringsstederne mener generelt, at det er vigtigt at sortere, og nogle udtrykker, at de faktisk kigger efter sorteringsløsninger når de er på en restaurant og savner muligheden, når den ikke er der. Adspurgt udtrykker gæster på samtlige lokationer, at de bemærker, når der mangler sortering, og at de savner flere fraktioner at sortere i. Særligt

bemærkes det, når sorteringsmuligheder til pap eller plastik mangler, da det ofte er disse materialer, der på serveringsstederne anvendes til engangsemballagen.

Dermed mener de adspurgte gæster, at de oftest anvender de muligheder for affaldssortering, der er, særligt hvis kutymen på stedet er at rydde op efter sig selv. Hertil beretter en mand i forbindelse med affaldssortering på Carl's Jr., at det handler om kulturen for, hvad serviceniveauet er på det enkelte sted. Kulturen kan være, at man er med til at rydde op som gæst, eller føler, at man betaler sig fra ansvaret. Sidstnævnte "kultur" mener han sjældent gør sig gældende på et take away sted. Tre unge mænd i 20'erne bekræfter ligeledes, at de ville rydde op efter sig, for det gør man altid på et sådant sted. En mand og en kvinde, der ellers ikke var begejstrede for affaldssortering, mener at de ville sortere hvis muligheden var der, da: "Man opfører sig ordentligt, og gør som man skal" (Carl's Jr).

Kun en enkelt gæst (mødt i Givskud Zoo) fravælger aktivt at sortere, fordi han tvivler på, hvad der sker med affaldet, når det bliver sorteret og om det hele bare bliver blandet sammen igen. Samtidig fremhæver han, at han ikke synes, det giver mening at sortere, hvis alle ikke gør det:

"Hvis de ikke har befolkningen med, så kan dem [der laver løsningerne] gøre hvad de vil, så gør de grin med folk".

Mand, situationsinterview, Givskud Zoo

Selvom gæsterne er meget villige til at sortere, så er der også flere, der ikke mener, det skal tage overhånd med sortering af samtlige emballagedele. Dette er eksempelvis en gennemgående pointe hos gæsterne på Mc. Donalds. En mandlig gæst mener yderligere, at det til en vis grad ikke er så meget kundernes ansvar, som restaurantens, gennem anvendelsen af emballagernes materiale ift. sorteringsmulighederne de stiller til rådighed. En kvinde svarer i et situationsinterview at:

"Det er restaurantens ansvar at sortere affald, og sørge for at man kan sortere. Det er ikke godt nok at der kun er en samlet affaldsspand".

Kvinde, situationsinterview, McDonalds Valby

Restaurantens ansvar udtrykkes også i et situationsinterview på Carl's Jr.:

"I sidste ende er det stedet der bliver nødt til at tage første skridt".

To mænd, situationsinterview, Carl's Jr.

Dette kan både være det første skridt i at sikre, at der er mulighed for at sortere emballageaffald, men også at minimere den mængde affald, der er. På Mc. Donalds bemærker enkelte gæster, at restauranten i første omgang bør benytte mindre engangsemballage, og særligt minimere brugen af indpakning til bestillinger der spises på stedet. Dette udtrykkes også i situationsinterviews på Starbucks:

”De kolde drikke får man altid kun i plastik, selvom man sidder i cafeen (...) der er nu lavet drikke 'tud' på plastiklågene, men man får stadig altid et sugerør med”.

Kvinde, situationsinterview, Starbucks

Gæsterne udtrykker dermed generelt en villighed i at gøre deres arbejde for at sortere emballageaffald, men at restaurationen også har et stort ansvar i at sikre muligheden for sortering for gæsten, men måske også at minimere behovet ved at sørge for mindre emballage i det hele taget.

DEL 2

TEST AF LØSNINGER

4. Påvirkning af gæsters sorteringsadfærd på serveringssteder

Dette kapitel præsenterer barrierer og hypoteser for gæsternes affaldssortering på baggrund af undersøgelsen af sorteringsadfærd gennemgået i del 2. Dernæst præsenteres både de kvantitative og kvalitative resultater fra testen af forskellige sorteringsløsninger på 9 serveringssteder.

4.1 Barrierer og hypoteser for sorteringsadfærd på serveringssteder

TABEL 6. Oversigt over barrierer og hypoteser

Barrierer	Hypoteser
Mange affaldsspande til restaffald øger anvendelsen af dem	Færre affaldsspande til restaffald. Flere til sortering. Pege hen til sortering
Affaldsspande er ikke tydelige nok/usynlige i indretning. Manglende plads og tilgængelighed.	Tydligere affaldsspande. Anden placering ved evt. primære ind-/udgange Synlig skiltning
Stort indkast og bakker gør det for nemt at smide alt i	Mindre indkast til restaffald. Brug af papir på bakke til instruktioner
Utydelig/manglende information skaber forvirring om korrekt sortering	Bedre instruktion med piktogrammer, farver, udformning og tekst
Tvivel om sortering ift. madrester og sammensatte materialer (samt pant og glas) øger anvendelse af restaffaldsspande	Bedre instruktion ift. virksomhedens muligheder for at komme af med affaldet. Flere sorteringsmuligheder
Manglende sorteringsmuligheder eller mangelfuld indsats fra serveringsstedet (<i>Indsats: Vedligeholdelse af sorteringsløsninger og forudgående valg omkring dét emballage gæsterne står med</i>)	Flere sorteringsmuligheder. Synlig indsats fra serveringsstedet. Vedligeholdte sorteringsløsninger. Forudgående indsats omkring valg af emballage.
Forskellige færdigheder i sortering på tværs af geografi	Ensretning og mere/bedre instruktion - i særlig høj grad når der er gæster fra forskellige kommuner og lande

Et højt antal affaldsspande til restaffald øger brugen af dem

Selv på de steder, hvor sortering er mulig, er der typisk få sorteringsstationer og mange affaldsspande til restaffald. Dette kan betyde, at gæsten ikke bliver opmærksom på muligheden for sortering, men kun ser affaldsspandene til restaffald. Desuden kan gæstens intention om at

sortere hømmes, hvis gæsten ikke sidder i nærheden af sorteringsmuligheden, hvis det er nemmere at gå hen og bruge den nærmeste affaldsspand.

En løsning kan være at opjustere antallet af sorteringsstationer og/eller nedjustere antallet af affaldsspande til restaffald, så sorteringsmulighederne bliver mere synlige.

Ligeledes kan information ved den enkelte affaldsspand til restaffald om at der kan sorteres andetsteds på lokationen hjælpe de gæster, der er villige til at gå lidt længere med deres affald, men blot har overset muligheden for sortering. Hertil vil større/bedre skiltning ved selve sorteringsstationen medvirke til, at den kan ses på længere afstand,

Et stort hul i toppen af affaldsløsningen gør det for nemt at smide alt i én affaldsspand

Affaldsspande med store huller gør det nemmere for gæsterne at vælte alt deres affald i samme hul. Det gælder særligt, hvis man har fået sin mad på en bakke, som det hele kan samles på og "væltet ned" fra. Sorteringsstationer har ofte små firkantede eller runde indkast, mens restaffaldsspandene i større grad har store indkast.

Hvis indkastet i restaffaldsspandene gøres mindre, er det mere "besværligt" for gæsten blot at anvende affaldsspande til restaffald.

Affaldsspande er ikke tydelige nok

Hvis affaldsspande er forsøgt "gemt væk" af hensyn til stedets design og indretning, anses det ikke nødvendigvis som positivt hos gæsterne. Ifølge gæsterne må affaldsspande generelt gerne være både farverige og tydeligt placeret for at gøre det så nemt for dem som muligt at skille sig af med deres affald.

De restaurationer der har primære ud- og indgange bør placere affaldsspande her. At finde de rigtige placeringer til affaldsspande kan være sværere for steder, hvor gæsterne bevæger sig mere rundt (eksempelvis street food eller forlystelser). For disse steder kræves der mere synlig skiltning, da gæsternes bevægelsesmønster er mere uforudsigeligt.

Utydelig eller manglende information skaber forvirring om korrekt sortering

På steder med sorteringsmuligheder, er emballagetypen som affaldsspanden er beregnet til, oftest trykt på selve affaldsspanden, enten med skrift eller med et piktogram. I nogle tilfælde er skriften med tiden blevet utydelig. I ingen tilfælde har der været yderligere information end dette. Når gæsterne kommer i tvivl, kigger de enten på farverne af affaldsspandene eller efter yderligere skiltning i form af tekst eller piktogrammer.

Tvivl om sorteringsregler øger brugen af spande til restaffald

Tvivl opstår især, når der er madrester på emballagen: Gæsterne bliver i tvivl om, hvor ren emballagen skal være for at kunne genanvendes. Vurderes emballagen ikke ren nok ryger den i restaffald – eller alternativt rydder gæsterne ikke op efter sig selv. Desuden opstår tvivl ofte ved plastikaffald, fordi gæsterne er i tvivl om forskellige plastiktyper skal sorteres sammen eller hver for sig. Gæsterne finder det i øvrigt ulogisk, når der ikke er sorteringsmuligheder til fraktioner som glas og pant.

Tvivlen kan afhjælpes med bedre information til gæsterne om, hvordan de skal sortere, da størstedelen af gæsterne udtrykker en velvilje mod at sortere korrekt.

Manglende sorteringsmuligheder eller mangelfuld indsats fra serveringsstedet

Gæsterne opfatter det positivt, hvis serveringsstederne enten selv gør noget for at forebygge affald eller gør det nemmere for gæsterne at sortere. Sortering vanskeliggøres for gæsten, hvis f.eks. emballagen skal adskilles i mindre dele, før den kan sorteres, og hvis skiltningen er utydelig eller svær for gæsten at forstå.

Jo mere seriøs og vedligeholdt en affaldsindsats gæsten møder fra serveringsstedets side, jo større chance er der for, at gæsterne også selv vil sortere.

Forskellige færdigheder i sortering på tværs af geografi

Gæsternes sorteringskompetencer stammer i høj grad fra deres erfaringer med at sortere affald derhjemme. Variationer for affaldssortering på tværs af kommuner eller på tværs af landegrænser kan derfor betyde, at gæsterne, på trods af deres villighed til at sortere, har forskellige forudsætninger for at kunne gøre det korrekt.

Hvor meget information gæsterne har behov for, afhænger derfor af om affaldssorteringen etableres et sted med mange turister eller med mange besøgende fra andre kommuner.

4.2 Testede barrierer og hypoteser

Sorteringsløsningerne testede primært de første fire barrierer og hypoteser. Dette er på baggrund af, at de opstillede barrierer og hypoteser ikke kun omhandler en fysisk sorteringsløsning, men indbefatter også forudgående valg af emballage og fraktioner, medarbejdernes indsats, og geografiske begrænsninger, som alle ligger udenfor testens muligheder.

Testen havde fokus på at undersøge sorteringsløsningers muligheder for at påvirke gæsternes sorteringsadfærd i sorteringssituationen og dermed sorteringsgraden. Testen havde ikke mulighed for at påvirke forudgående valg om at forebygge engangsemballage og affald, valg af emballagetype, og medarbejdernes daglige gang. Ydermere er serveringsstedets sorteringsmuligheder også påvirket af deres affaldsaktørs fraktionsmuligheder, hvilket også er forudgående valg.

Ovennævnte begrænsninger i testperioden, bliver nævnt og undersøgt i brancheguiden, hvor alle hypoteser og barrierer er afspejlet. Nærværende rapport omhandler sorteringsløsningers mulighed for at påvirke gæsternes sorteringsadfærd og sorteringsgrad med fokus på plastik.

Påvirkning af sorteringsadfærd med 3 niveauer af løsninger

TABEL 7. Tre omkostningsniveauer for påvirkning af gæsters sorteringsadfærd

Kommunikation Lavt prisniveau	<ul style="list-style-type: none">• Grafik, skiltning, farvekoder, piktogrammer og infografik• Fra eksisterende kampagnemateriale og nationale guidelines
Justering Mellem prisniveau	<ul style="list-style-type: none">• Opsætning af flere af de eksisterende affaldsspande• Nye låg• Ny placering af eksisterende sorteringsløsninger
Udskiftning Højt prisniveau	<ul style="list-style-type: none">• En ny løsning fx i form af et nyt sorteringsmodul

I forudgående Del 1 er det subjektive og objektive niveau undersøgt, hvor mønstre og data har kortlagt sorteringsadfærden og skønnet et potentiale for sortering af plastik på serveringssteder med engangsemballage ved at opstille barrierer.

I Del 2 er der opstillet hypoteser til hver barriere, som har dannet grundlag for udformningen af sorteringsløsningerne på tre implementeringsniveauer, som også er bygget op efter omkost-

ningsniveauet. Løsningerne er ydermere udviklet ud fra forudgående desk research om eksisterende sorteringsløsninger og adfærdspåvirkning, samt vidensindsamling fra relevante aktører, som har kendskab til hvordan sorteringsadfærd påvirkes. Med udgangspunkt i denne forudgående indsamling af viden sammenholdt med resultaterne fra Arbejdspakke 1, har dette dannet grundlag for den samlede vurdering til den enkelte løsning tilpasset til hvert niveau, og yderligere med henblik på hvert serveringssteds kontekst.

Først og fremmest vises resultatet af stikprøverne, der er foretaget, hvormed de kvantitative potentialer kortlægges ud fra hvert enkelt sted på baggrund af forskellige virkemidler, som påvirkede gæsternes sorteringsadfærd. Dernæst gennemgås de kvalitative resultater ud fra ændringer i gæsternes sorteringsadfærd.

4.3 Kvantitativ test af sorteringsløsninger

Stikprøver efter påvirkning af sorteringsadfærd

Stikprøverne er foretaget efter samme fremgangsmåde, som er beskrevet i afsnit 3.1.

En kvantitativ vurdering af stikprøverne før og efter den påvirkede sortering, viser en øget mængde sorteret plastikaffald. Der er blevet målt på mængden af plastikaffald i restaffaldsbeholderen før løsningens opsætning og igen efter løsningens opsætning. På den måde har det været muligt at undersøge, hvor meget plastik der bliver sorteret og dermed ikke ender i restaffaldsbeholderen. Dette giver en overordnet identifikation af reduktionspotentialet ved at indføre løsninger på tre forskellige niveauer, svarerende til dem der er afprøvet på de forskellige serveringssteder.

For at få en indikation af effektens størrelse er der i tabellen taget kun medtaget de serveringssteder, hvor det har været muligt at udføre stikprøver før og efter løsningens implementering:

1. Storms pakhuis (indgik ikke i undersøgelse af barrierer, men før-måling blev foretaget)
2. Starbucks Fisketorvet
3. Carls Jr.
4. Givskud Zoo
5. McDonald's, Valby
6. Aarhus Street Food

Der er tre serveringssteder, ud af ni medvirkende i alt, hvor det enten ikke har været muligt at foretage før eller efter måling:

7. Steel House - medvirkede ikke i testen pga. ombygning
8. McDonald's, Roskilde - medvirkede kun i testen, ikke i den forudgående undersøgelse
9. TØRV - ændring i sæson påvirkede antallet af spisende gæster på stedet, hvorfor der ikke blev genereret nok affald til at kunne vejes.

I tabel 8 vises en opgørelse over, hvor meget plastik der er fundet i restaffaldsbeholderen før og efter påvirkningen, målt *per kg affald*. Der har ikke været den samme mængde affald, når før- og efterstikprøverne er blevet foretaget, og for at give et mere retvisende billede er opgørelsen derfor lavet per kg affald.

TABEL 8. Mængde af plastik i restaffald før og efter implementering af løsning

	Storms pakhus	Starbucks Fisketorvet	Carls Jr.	Givskud Zoo	McDonald's, Valby	Aarhus street food
Kg plast i rest før implementering (per kg affald)	0,12 kg	0,14 kg	0,07 kg	0,10 kg	0,3 kg	0,012 kg
Kg plast i rest efter implementering (per kg affald)	0,01 kg	0,11 kg	0,03 kg	0,03 kg	0,47 kg	0,004 kg
Procentvis reduktion	95 %	20 %	66 %	68 %	-55 %	71 %
Middelværdi	44 %					
Middelværdi uden McDonald's, Valby	64 %					

Tallene fra stikprøverne viser, at der på tværs af de tre løsningsniveauer er et relativt stort potentiale for at opnå en reduktion af plastik i restaffald og derved bedre sortering af plastik.

Da McDonald's i Valby faktisk viste sig at have mere plastik i restaffaldsbeholderen efter implementering af løsningen, trækker denne lokation reduktionspotentialet ned. Det betyder at der er et reduktionspotentiale på 44% på tværs af de tre forskellige løsningsniveauer. Ekskluderes McDonald's i Valby i beregningen, så der udelukkende kigges på de steder hvor der er sket en reduktion, er der et reduktionspotentiale på op til 64% ved implementering af en af løsningerne på tre forskellige niveauer.

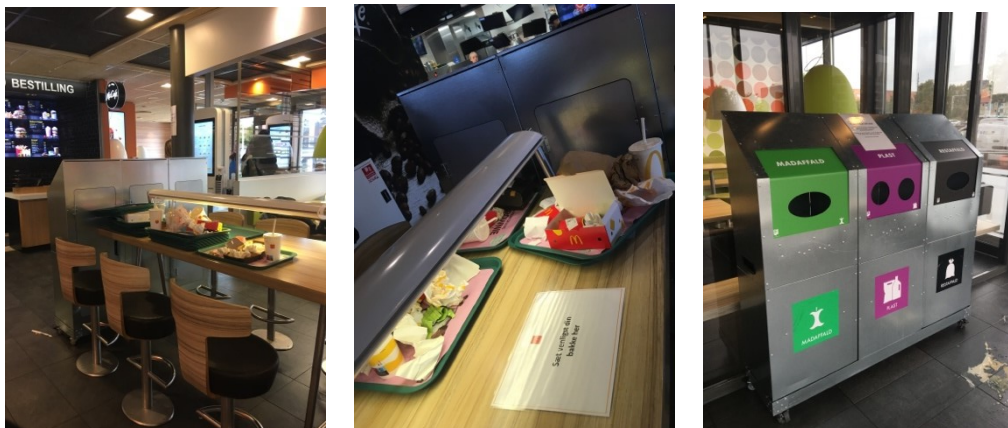
TABEL 9. Mængde af restaffald og plastik på McDonald's i Valby og Roskilde

	McDonald's Valby	McDonald's Roskilde
Kg restaffald efter implementering	2,15 kg	2,35 kg
Kg plastik i restaffald efter implementering	0,47 kg	For lidt til at kunne vejes

Stikprøverne fra de to serveringssteder viser, at der er langt mindre fejlsorteret plastik på McDonald's i Roskilde end i Valby. Årsagen til mængden af fejlsorteret plastik på McDonald's i Valby formodes at være forbundet med en suboptimal placering af og tilgængelighed til sorteringsmodulerne.

På McDonald's i Roskilde blev samme sorteringsmodul testet, men her var der plads til, at sorteringsmodulerne blev placeret mere hensigtsmæssigt og med væsentlig bedre tilgængelighed. Herunder vises billeder af sorteringsmodulet og dets omgivelser fra henholdsvis McDonald's Valby og McDonald's i Roskilde.

Sorteringsløsning McDonald's, Valby

Sorteringsløsning McDonald's, Roskilde

Løsningerne og sorteringsadfærden for McDonald's i henholdsvis Valby og Roskilde er beskrevet nærmere i bilagene: "Del 2: Test af løsninger" bilag 1 og 2.

4.4 Kvalitativ test af sorteringsløsninger

For at blive klogere på hypoteserne for gæsternes sorteringsadfærd, er forskellige løsninger blevet afprøvet på en række serveringssteder. Det følgende beskriver, hvad vi har lært om hypoteserne, og hvordan sorteringsadfærden kunne påvirkes.

Gennemgang af testede sorteringsløsninger ved hvert enkelt serveringssted kan tilgås i "DEL 2: Test af sorteringsløsninger" bilag 1-8.

Overordnet påviser de kvantitative resultater, at sorteringsgraden af plastik er forbedret med en middelværdi på henholdsvis 44% (med McDonald's Valby) og 64% (uden McDonald's Valby). De kvalitative resultater vil nu kortlægge, hvilke greb der har været med til at påvirke sorteringsadfærden hos gæsterne. Resultaterne er baseret på test af forskellige greb og sorteringsløsninger på tre forskellige implementeringsniveauer, som også indbefatter omkostningen. Ud fra dette udarbejdes der nogle brede principper på tværs af branchen som understøtter gæsternes sortering i brancheguiden. Særlige opmærksomhedspunkter, som de forskellige typer af serveringssteder skal forholde sig til, vil ligeledes blive gennemgået i brancheguiden.

Sorteringsløsningers effekt på sorteringsadfærd

Sorteringsløsninger skal anskues som et fysisk redskab, som har mulighed for både at kommunikere og påvirke gæsternes sorteringsadfærd. Ved at der er opstillet sorteringsmuligheder kommunikerer serveringsstedet værdier omkring sortering, som er med til at påvirke en forventet adfærd hos gæsterne. Derudover kan den fysiske udformning af sorteringsløsningen ligele-

des være med til at påvirke, hvordan gæsterne benytter denne. Her kan farve eller udformningen på indkashuller f.eks. at nudge gæsterne til en ubevidst hensigtsmæssig sorteringsadfærd.

På denne måde har sorteringsløsningerne betydning for, hvordan gæsternes sorteringsadfærd bliver så hensigtsmæssig som muligt, ved at opnå så korrekt sorteringsgrad som mulig. Konkrete greb hertil gennemgås nedenfor. Sorteringsadfærden hos gæsterne påvirkes dog ikke kun i mødet med sorteringsmuligheder og -udformning af samme, det handler også om det, som serveringsstedet kommunikerer gennem handlinger, som foregår forud for, at gæsten står i en sorteringsituation. Dette omhandler at serveringsstedet også handler i overensstemmelse med opstillede sorteringsmuligheder ved bl.a. aktivt at forebygge affald og emballage, eller foretage valg af hensigtsmæssig emballage, som muliggør sortering i så høj grad som muligt, og gør det så nemt for gæsten som muligt at tilgå.

4.5 Læringer om sorteringsløsningerne

Genkendelighed

På tværs af de forskellige serveringssteder var løsningerne udformet efter at opnå genkendelighed ved at bruge de nationale affaldspiktogrammer og de tilhørende farver. Dette er med afsæt i, at de nationale piktogrammer er noget, som gæsterne både forholder sig til i hjemmet og i det offentlige rum. På den måde skabes der sammenhæng mellem flere rum, som gæsten bevæger sig i, og dermed skal gæsten hverken forholde sig til eller til at lære nye symboler og farver.

“Først stod jeg lige og kiggede efter de normale affaldsspande, og så fik jeg kigget derovre, og tænkte okay, det er fint nok, det gør vi jo alle derhjemme.”

(Situationsinterview, kvinde, McDonalds Roskilde)

”Farverne og indkastet fungerer, men det handler mest om genkendelighed her. Det jeg kender hjemmefra”

(Situationsinterview, kvinde, Givskud Zoo)

På Aarhus Street Food kan det ligeledes observeres, at ved at bruge genkendelige elementer fra det, som gæsterne kender fra hjemmet, kan børn også være med til at affaldssortere.

”En lille pige, 4 år, går om til ressourcestationen med en plastikkop i hånden, hun kigger på alle affaldsspandene. Hendes far siger fra den anden side af ressourcestationen, at den skal i den spand, som er lilla – ligesom derhjemme.

(Observation, Aarhus Street Food)

Designhensyn

Testen på Starbucks tog et 'design-hensyn', hvor piktogrammerne var i sort/hvid. Starbucks opnåede en forbedring på 20% i de kvantitative resultater, hvormed det påviser, at det er muligt at øge sorteringsgraden af plastik med simple tiltag på niveau 1 og 2 med designhensyn. Dog kan der med fordel gøres opmærksom på sorteringsmuligheder inden sorteringssituationen, fordi observationerne påpeger, at sort/hvide mærkater ofte først er synlige for gæsten lige inden affaldet smides ud.

Der var flere fejlsorteringer i denne test, og disse opstod typisk, når gæsten sorterede på farten/i bevægelse, hvor piktogrammerne lettere kunne overses.

Udformning af indkasthuller påvirker intuitive handlinger

Forskellige udformninger på indkasthullet kan indikere hvilken type affald, der kan sorteres i den pågældende løsning. Det skaber opmærksomhed på sorteringen for gæsten, når alt affald ikke blot kan smides i et stort indkasthul, og arbejder dermed med hypotesen om, at mindre indkasthuller til restaffald vil påvirke sorteringsgraden positivt.

Både på Storms Pakhus, McDonald's Roskilde og Valby og i Givskud Zoo har indkasthullerne direkte indvirkning på, hvordan gæsterne agerer. De smallere og mindre indkasthuller, som er placeret på siden fremfor toppen af sorteringsløsningen, på Storms Pakhus og McDonald's Roskilde og Valby forhindrer gæsterne i at tømme en større mængde samlet affald ned i affaldsspandene på én gang. Derfor må gæsten stoppe op og tage stilling til, hvordan og hvor affaldet skal sorteres. I Givskud Zoo har indkasthullernes udformning og placering også taget højde for gæstesammensætningen, hvor der er en del børn.

"Hun lagde mærke til nu, at der var to forskellige højder på indkastene, hvilket hun synes, var smart ift. at have et indkast i børnehøjde. Men samtidig var der også mulighed for at kunne sortere lidt hurtigere ovenpå (fordi indkastene er en anelse større), så man kan komme videre"

(Situationsinterview, kvinde, Givskud Zoo)

For nogle få gæster opfattes det som en anelse 'træls', fordi det besværliggør sorteringen, når en større mængde affald ikke kan smides ud fra oven. At sorteringen bliver 'en anelse mere træls' handler i høj grad også om vaneændringer, og hvilke forventninger der er til serveringsstedet. Er det f.eks. et quick service sted som McDonald's eller Carl's Jr., hvor der førhen ikke har været sortering, så er der også en vis forventning om, at man som gæst kommer der, fordi det er hurtigt, nemt og bekvemt, og gæsten er vant til ikke at skulle sortere. Dog er der generelt positiv opbakning i gæsternes indstilling til at skulle sortere på McDonald's. Observationer af gæsternes sorteringsadfærd viser også en generel velvilje til at benytte sorteringsmulighederne, og at indkasthullernes udformning kan styrke sorteringsgraden, men selvsamme kan også være en hindring.

"Mand stiller sig med bakke foran stationen og sorterer til plast og rest. Da restaffald er fyldt op, er han nødt til at trykke affaldet ind og få sin hånd og arm helt ind gennem indkastet."

(Observation, McDonalds Valby)

”Når du står med æskerne (fra burgere mv.) og der er noget mad på osv., og så står man og bliver møgbeskidt. Så sætter man hellere sin bakke og går. Jeg syntes det er fint, det skal bare tilpasses så hullerne er større.”

(Situationsinterview, kvinde, McDonalds Roskilde)

Balancen for hvordan et indkasthul udformes, og hvorvidt det styrker eller hindrer sorteringsgraden, må ses i konteksten af mængden og typer af affald på serveringsstedet.

Ensartede sorteringsløsninger

Ligesom i Del 2 vælger gæsterne grundlæggende den første og nærmeste affaldsløsning. Derfor er det vigtigt, at gæsten har de samme muligheder for sortering på hele serveringsstedet.

På Carl's Jr., som ikke havde noget sortering før testen, blev halvdelen af affaldsspandene allokert til plastik med simple greb ved brug af piktogrammer ved hver affaldsspand (restaffald og plastik). Observationer på stedet viser at nogle gæster, som har været på lokationen før, først opdager muligheden for at sortere, når de står ved sorteringsløsningen.

”Mor og datter putter alt affaldet op i posen, som maden kom i (take away pose). De samler det nede ved bordet, så det er nemmere at gå op med. De er lige ved at smide alt i plastikaffald, da de regner med at begge er restaffald. Alt ryger i restaffald i take away poserne, som moren pakede alt affaldet i nede ved bordet.

(Observation, Carls Jr.)

Observationen viser også, at piktogrammerne skaber opmærksomhed ved udsmidningssituationen, og at uanset hvilken sorteringsløsning, hun var gået til, så havde det været de samme muligheder. Affaldet her bliver ikke separeret, fordi det allerede er samlet nede ved bordet. Derfor ville det her være optimalt at skabe opmærksomhed på sorteringsmuligheder tidligere ved at skilte i højden, lave fodspor på gulvet eller understøttende information på emballagen.

Derudover har det også betydning, at ved hver sorteringsløsning er alle affaldsspande allokert til en fraktion – dermed er der ikke en affaldsspand, som ikke er markeret. Markeres og allokertes kun nogle affaldsspandene, vil dette kommunikere til gæsten, at sortering er kun vigtigt, indtil det ikke er. Der er en mulighed for at 'være ligeglåd' og smide det hele ned i en blandet fraktion. Dette var en del af løsningen ved Aarhus Street Food, hvor der i Arbejdspakke 1 var tvivl om den umarkerede affaldsspand i Ressource Stationen, og i testen blev denne allokert til madaffald.

Synlighed og placering

Den primære aktivitet gæsterne kommer for, har også indflydelse på hvordan gæsterne forholder sig til at skulle opsøge og udføre sortering. Typisk er den primære aktivitet på serveringssteder, at skulle spise og/eller drikke, hvorfor sortering som minimum må anskues som en sekundær aktivitet. Som udgangspunkt forholder gæsterne sig først aktivt til sortering af sit affald, når den primære aktivitet er overstået. Derfor er synlighed og tidlig nudging et vigtigt greb, hvori gæsten bliver opmærksom på, at der sorteres på serveringsstedet. Dette kan fo-

regå med skiltning i højden til placeringen af sorteringsløsningen, synlighed af løsningen i indretningen, så den kan ses både siddende og stående, intuitive fodspor på gulvet som viser vej, og/eller placering af sorteringsløsninger på 'ruten' – ved ind- og udgange, nær spisepladser o. lign.

”Hvis man kunne blive nudget allerede inden man skal sortere, ville det virke bedre”. Han peger bl.a. på papiret på bakken, som et eksempel på hvor der tidligere kunne rækkes ud ang. affaldssortering. Han fortæller også, at emballagen er en måde, man kunne gøre det tydeligere og nemmere, allerede mens man sidder og spiser.

(Situationsinterview, mand, McDonalds Valby)

Derudover skal der være plads omkring løsningen, da observationer både fra Arbejdspakke 1 og 2 har kortlagt, at der er nogle gæster, som fravælger at benytte sig af løsningen, hvis ikke der er tilstrækkelig tilgængelighed og plads. På Aarhus Street Food blev Ressource Stationen rykket således, at den ikke længere stod imellem borde, hvor der var siddende gæster i nærheden. Med den nye placering var der ingen gæster på observationsdagen som umiddelbart aktivt fravalgte, at anvende Ressource Stationen. Hvis gæster føler sig 'åndet i nakken' eller mangler tilgængelighed og plads, kan det føles som en eksponeret situation, hvor gæstens værdier og praksis i sorteringsøjeblikket bliver sammenholdt med de omkringsiddende gæsters værdier og praksis for afrydning, oprydning og sortering. På McDonald's Valby var der 9 ud af 25 observerede gæster, som enten undlod at smide noget af eller alt deres affald ud, da sorteringsløsningen ikke har haft den nødvendige plads og tilgængelighed. Gæsternes sorteringsadfærd - eller mangel på samme – forstærker også hinanden. Når der først er nogen som undlader at sortere eller opgiver at smide affaldet ud, så påvirker det de næste gæsters sorteringsadfærd. Gæsterne træder ind den nærværende accepterede affaldspraksis, som er accepteret af det tilgængelige fællesskab der opstår ved at være i samme situation.

Understøttende information – skriftlig kommunikation

Ved brug af piktogrammer på sorteringsløsninger, blev de understøttet af tekst ud fra det fælles piktogramsystem, dvs. "Plast" "Restaffald" "Madaffald" osv. Generelt var læringen, at piktogrammer skal understøttes af tekst, men at teksten skal være mere nær affaldstypen, for at gøre det så intuitivt for gæsten som muligt. Med dette menes der, at i stedet for "Plast" skal der stå "Plastikkrus", hvis det er den gældende plasttype, som skal smides ud. Der er også mulighed for, at sorteringsløsningen er yderligere markeret med symboler, som svarer til sorteringsmulighederne iht. affaldstyperne på stedet. På denne måde overkommes barrieren om geografiske forudsætninger for affaldssortering også, som det kunne udledes fra et situationsinterview i Givskud Zoo:

”Derhjemme må vi smide mælkekartoner og juicebrikker i plastik, men her må de komme i restaffald (peger på logoet af en juicebrik ovre ved restaffald). Det er svært at finde rundt i, men det kan næsten ikke gøres mere tydeligt end det her (ekstra logoer på låget af spanden af kaffekopper, mad og lignende), men det er forvirrende, at det er forskelligt fra det hjemmefra”

(Situationsinterview, kvinde, Givskud Zoo)

Ovenstående forstærkes også ved McDonald's Roskilde, hvor gæster i 3 ud af 4 situationsinterviews kommenterer på, at der gerne måtte vejledes yderligere med emballageeksempler som supplement til piktogrammerne. Dette kan f.eks. også gøres ved at kommunikere med piktogrammer på emballage, samt at indskrænke sortimentet af engangsemballage og materialetyper, så det er mere simpelt at tilgå for gæsterne.

“Det skal være tydeligere hvilken emballage der skal hvor hen – hvad skal i plast og hvad skal i rest. Dette kan gerne illustreres med restaurantens emballage, hvor det markeres tydeligt hvilken emballage der skal i hvilken fraktion.”

(Situationsinterview, kvinde, McDonalds Roskilde)

Kommunikationen til gæsterne skal være med til at understøtte sorteringen og normalisere samme. Ved vidensindsamlingen om hvordan gæsternes sortering understøttes, blev det kortlagt af ph.d. Lina Katan i samarbejde med Dansk Affaldsforening, at sortering skal normaliseres ved at gæster møder det samme uanset, hvor de er henne. Derudover skal kommunikationen ikke takke for sorteringsadfærden eller handle om at 'redde klimaet'. Når sortering hæves til noget udover det 'normale' og til en god gerning, så bliver det en forhandlingsbar situation, som gæsten kan vælge til eller fra – om gæsten vil være en del af klimakampen og den gode gerning eller ej. Står der blot 'denne skal sorteres' er det med til at gøre det til normal praksis. Ligesom at det allerede er normal praksis at glas- og pantflasker ikke smides i affaldsspanen, må dette være målet for sorteringen af de resterende affaldstyper.

Ovenstående betyder ikke, at kommunikationen ikke må være positiv, og måske kan dette være løsningen i starten, når der pludseligt stilles nye og flere krav til gæsternes sorteringsadfærd, men på sigt skal kommunikationen være med til at normalisere sorteringen og fratage forhandlingsmuligheden.

4.6 Forudgående valg på serveringsstedet

Overordnet er der potentiale for sortering af plastik på alle tre niveauer med forskellige greb og løsninger. Des mere intuitivt sorteringsløsningen kan udformes, des mere hensigtsmæssig er sorteringsadfærden hos gæsterne. Dog kan sorteringsløsninger og påvirkning af gæsternes sorteringsadfærd ikke stå alene. På tværs af alle test er den største tvivl blandt gæsterne, materialetypen de står med i hånden og kontamineringsaspektet, og heraf hvordan det skal sorteres. Dette er både på grund af at det er svært at gennemskue materialetyper, men også på grund af geografiske forskelle og dermed forudsætningen for sorteringsvaner. Derfor er der også forudgående valg, som serveringsstedet kan og skal tage, for at gæsten har så få valg som muligt i sorteringssituationen. Dette handler om at forebygge affald og emballage i første omgang, og det handler om at foretage ensartede valg af emballage, som kan sorteres og nyttiggøres, så der er så få materialetyper som muligt.

”Der er mange madboder på stedet med meget forskellig emballage - det ville være nemmere, hvis emballagen var mere ens”

(Situationsinterview, tre mænd, Tørv)

Derudover skete fejlsorteringer ofte, når gæster skulle adskille deres emballage såsom coatede kopper med låg, sugerør og madvarer, som skal smides ud separat. Dette er en blanding af gæsten ikke vil besværes yderligere ved at skulle til at adskille emballagen, eller at der er tvivl om materialerne, som et situationsinterview blandt andet fortæller på Carl's Jr.:

"Jeg var i tvivl om, hvad der skulle i plastikskraldespanden. Men der stod på koppen (coated kop) at den indeholdt plastik. Måske kunne de (Carl's Jr.) give noget mere information, om hvad der skal og ikke skal i plastik"

(Situationsinterview, mand, Carls Jr.)

Slutteligt er der også over tid opbygget en forventning om blandt gæsterne, hvad materialerne plejer at bestå af. Når materialetype ændres kræver det tid og tilvænning, her eksemplificeret med plastiksugerør, som er blevet erstattet af papsugerør:

"Jeg tænker måske også meget, at det skal vises mere tydeligt hvor affaldet skal hen. Jeg var faktisk i tvivl om fx sugerørene, de er jo ikke plastik mere."

(Situationsinterview, kvinde, McDonalds Roskilde)

Indsigter og læringer fra barrierer, hypoteser og testen har bidraget til brede principper som understøtter gæsternes sorteringsadfærd, som er præsenteret i brancheguiden.

TABEL 10. Oversigt over barrierer, hypoteser og læringer fra test af løsninger

Barrierer og hypoteser	Læringer fra test af løsninger
<p>Barriere: Mange affaldsspande til restaffald øger anvendelsen af dem</p> <p>Hypotese: Færre affaldsspande til restaffald. Flere til sortering. Pege hen til sortering.</p>	<p>I de tilfælde hvor gæsterne har plastikaffald, sorterer de det for det meste. Størstedelen af engangsemballagen på serveringsstederne i testen bestod af bionedbrydelige/komposterbare materialer i pap/papir.</p> <p>Der er typisk forskel på størrelsesbehov på fraktioner – f.eks. er restaffald typisk den største. Udform fraktioner efter mængde af genereret affald. Restaffald skal stadig være tydelig, da ved tvivl, skal der sorteres i denne.</p>
<p>Barriere: Affaldsspande er ikke tydelige nok/usynlige i indretning. Manglende plads og tilgængelighed.</p> <p>Hypotese: Tydeligere affaldsspande. Anden placering ved evt. primære ind-/udgange. Bedre plads og tilgængelighed. Synlig skiltning</p>	<p>Fra samtlige siddepladser bør gæsterne kunne se en placering af en sorteringsløsning, som er i overkommelig gåafstand for gæsten.</p> <p>Placeringen skal være tilgængelig så f.eks. kø foran undgå.</p> <p>Gæsterne vænner sig til en fast og forudsigelig placering af affaldsspande, synlig eller ej, hvis de er tilbagevendende gæster.</p>

Barriere: Stort indkast og bakker gør det for nemt at smide alt i

Hypotese: Mindre indkast til restaffald. Brug af papir på bakke til instruktioner

Mindre indkast til restaffald gør det mere besværligt at smide blandet affald ud og skaber opmærksomhed på sorteringsmuligheder. Udformning af indkasthullet har betydning for alle fraktioner og ikke kun restaffald.

Det kan dog også gøre sortering mere besværligt, så nogle gæster fravælger at sortere.

Ved brug af bakke, skal gæsten have mulighed for at kunne sætte sin bakke fra sig, således gæsten har hænderne fri til at sortere.

Instruktioner på (mærkning med piktogrammer)/om engangsemballage er en vigtig indsats. Instruktionerne skal introduceres tidligt for gæsterne, således de bliver nudget inden deres mademballage bliver til affald.

Barriere: Utydelig/manglende information skaber forvirring om korrekt sortering

Hypotese: Bedre instruktion med piktogrammer, farver, udformning og tekst

Implementeringen af instruktion i form af piktogrammer, farver, udformning og tekst giver hurtigt overblik over sorteringsmulighederne. Piktogrammer uden farve har stadig effekt.

Piktogrammer og farver skal understøttes af en tekst, som er så nær på affaldstypen som muligt – fx "Plastikkrus" i stedet for "Plast".

Gæsterne er sjældent i tvivl om, hvad sorteringsmulighederne betyder, men er oftere i tvivl om typen af materiale på deres engangsemballage. Dette kræver forudgående valg om emballage.

Sorteringsløsningen skal være ensartet ud i sin udformning og udseende, for at gøre det overskueligt for gæsten. Hvis der er for mange forskellige farver, typer af affaldsspande, indkast o. lign. vil gæsten oftere være i tvivl og give op. Gæsten skal også præsenteres for samme/relevante muligheder på serveringsstedet.

Barriere: Tvivl om sortering ift. madrester og sammensatte materialer (samt pant og glas) øger anvendelse af restaffaldsspande

Hypotese: Bedre instruktion ift. virksomhedens muligheder for at komme af med affaldet. Flere sorteringsmuligheder

Flere sorteringsmuligheder hjalp i nogen grad på adskillelsen af materialer ved sortering. Hvis gæsten står med flere affaldstyper i hånden (fx madrester i en plastikskål), skal gæsten have mulighed for at komme af med alle sine affaldstyper, for at gøre sorteringen så relevant som mulig.

Lokationen skal ensarte emballagen, så gæsten skal foretage så få valg som muligt. Dette skal ske på baggrund af beslutninger i back-end om at undgå og reducere affald, og derefter valg af emballagetype.

Barriere: Manglende sorteringsmuligheder eller mangelfuld indsats fra serveringsstedet

Hypotese: Flere sorteringsmuligheder. Synlig indsats fra serveringsstedet. Vedligeholdte sorteringsløsninger

Manglende indsats fra serveringssteder har betydning for gæsternes adfærd. Er den ene restaffaldsspand overfyldt, bruger gæster ofte blot den nærmeste affaldsspand – på trods af kontamineringsaspektet

Indsatsen fra serveringsstedet handler også om valget og mængden af engangsemballage, der anvendes og udleveres til gæsterne.

Gæsterne efterspørger færre emballagetyper og mere kommunikation på engangsemballagen.

Barriere: Forskellige færdigheder i sortering på tværs af geografi

Hypotese: Ensretning og mere/bedre instruktion - i særlig høj grad når der er gæster fra forskellige kommuner og lande

Gæster fra andre europæiske lande genkender piktogrammer og tekst i nogen grad, men har svært ved at forholde sig til yderligere eller komplicerede instruktioner.

Gæster på tværs af kommuner, har forskellige forudsætninger ift. affaldssortering pga. kommunale forskelle. Her er der særligt tvivl omkring kontamineringsgraden ved sortering plastik.

Det kræver en kommunikativ indsats med direkte, simpel og positiv instruktion i form af farver, indkast, tekst og piktogrammer/symboler. Gæster sorterer ofte med viden hjemmefra (kommunale affald), og denne viden er ikke nødvendigvis gældende på lokationen (erhvervsaffald).

DEL 3

UNDERSØGELSE AF DET OFFENTLIGE RUM

5. Sorteringsadfærd i gæsteområder og i offentlige rum

Dette kapitel giver perspektiv til undersøgelsen med indblik i sorteringsadfærden i offentlige rum, hvor der forventes at være engangsemballage fra serveringssteder. Først beskrives hvordan sorteringsløsninger i det offentlige rum påvirker adfærden, hvorefter grænsefladerne på de undersøgte serveringssteder præsenteres. Slutteligt sammenlignes gæsternes sorteringsadfærd på serveringsstederne i undersøgelsen og det offentlige rum, samt serveringsstedernes handlemuligheder.

Grænsefladen mellem serveringssted og det offentlige rum er ikke altid klart defineret, fordi der ikke nødvendigvis er en tydelig afgrænsning for, hvor gæsteområdet stopper. Det påvirker hvornår ansvaret for sortering af affald ophører og starter for henholdsvis serveringsstedet og ansvarshavende for de offentlige affaldsspande.

Desuden er der adfærdsændringer ift. gæsternes sortering, når de bevæger sig fra serveringssted og ud i det offentlige rum, fordi rummet og de materielle ting, som indgår i det givne rum, påvirker adfærd og handlinger.

Grænsefladen mellem serveringssteder og offentlige rum er særligt relevante at forholde sig til om sommeren, hvor gæster i større grad benytter sig af udendørsområder med take away mad og drikke, og dermed emballage som skal sorteres efterfølgende.

TABEL 11. Oversigt over datamaterialet i undersøgelsen af det offentlige rum

Metode	Antal
Observationer	107
Observationstimer	14
Situationsinterviews	25
Deltagere ved situationsinterviews	34

5.1 Kommunikation og adfærd i det offentlige rum

Skal der opnås høj sorteringssucces i det offentlige rum, er det vigtigt, at brugerne oplever genkendelighed fra hjemmet. Normalisering af affaldssortering handler om, at det foregår alle steder, og ikke som noget, der kun gøres derhjemme. Hvis affaldssorteringen normaliseres, bliver det heller ikke noget, som brugeren kan forhandle, hvorvidt det skal gøres eller ej. Genkendelighed opnås gennem ensartede sorteringsmuligheder, mærkning med det nationale piktogramsystem og de tilhørende farver. Derudover kan der med fordel gøres brug af andre intuitive nudgingmodeller, som bl.a. forskellige indkastmuligheder og -udformninger, som påvirker hvordan brugeren forholder sig til affaldsspanden.

Kommunikation gennem genstande

Er der kun én slags affaldsspand, f.eks. restaffald, så kommunikerer den affaldsspand værdien for det rum, som brugeren er en del af. I tilfælde af at der kun er mulighed for at smide sit affald i restaffald, kommunikerer affaldsspanden, at her er det acceptabelt, at alt smides i samme fraktion. Brugeren vil derfor sjældent opsøge andre muligheder eller tænke mere over sorteringen eller mangel på samme. Affaldsspanden påvirker altså værdierne og rammen for brugerens adfærd.

Ligeledes vil overfyldte affaldsspande og manglende vedligehold af sorteringsløsninger i det offentlige rum også kommunikere en værdi i henhold til hvilke handlinger brugeren vil foretage. I dette scenarie vil en uhensigtsmæssig sorteringsadfærd vil blive forstærket.

Opholdsvarighed

Opholdsvarighed har betydning for villigheden til at sortere. Der er forskel på om brugere af det offentlige rum opholder sig i længere tid, f.eks. i parker, eller om de er på 'transportveje', f.eks. gågader eller banegårde, hvor brugeren bevæger sig og ikke gør ophold. Der er større sandsynlighed for, at der vil være en større sorteringsgrad ved steder med ophold, og tværtimod lav sorteringsgrad på transportveje, hvor emballage smides ud 'på farten'.

Affaldet i det offentlige rum

Der hvor sortering i det offentlige rum er muligt, er der nogle opmærksomhedspunkter ift. at lykkes med at genanvende og nyttiggøre affaldet. Gennem indsamling af viden fra blandt andet Aarhus Kommune, som er ved at færdiggøre et projekt om affaldssortering i offentlige rum (2020-2022), er det kortlagt at generelt er det omkring 15% af al affald, som reelt kan genanvendes i offentlige affaldsspande – dette er glas, hård plastik og metal. De resterende 85% skal forbrændes. Ydermere viser projektet, at ved opsatte sorteringsmuligheder, er der mellem 40-60% fejlsorteringer.

Ovenstående bunder blandt andet i, at der er meget ukurant affald, på grund af det er svært at vide hvor affaldet kommer fra, samt lav kontrol med hvilke materialer affaldet består af og deraf bliver blandet sammen i samme fraktion. Ligeledes er der også tvivl blandt brugerne om, hvordan de sorterer deres affald på baggrund af geografiske forskelle om håndtering af affald og differentierende vaner. Derudover besværliggør kontamineringsaspektet også muligheden for genanvendelse og nyttiggørelse, da der er meget lav kontrol med, hvad de forskellige stykker affald har været i berøring med.

5.2 Grænseflader på undersøgte serveringsteder

De undersøgte grænseflader påvirkes først og fremmest af, hvilken årstid de undersøges i. Der er flere som krydser eller benytter grænseflader fra serveringssteder til det offentlige rum om sommeren, når vejret tillader det. Deraf vil der være ændringer i adfærden hos gæster, ift. hvor meget de benytter sig af grænseflader og offentlige rum mod at blive på serveringsstedet. På Tørv, som er et udendørs street food område med begrænset overdækning, ændrede emballagens bevægelsesmønster sig væsentligt fra sommer til efterår. Ved undersøgelserne foretaget om sommeren blev de fleste gæster på stedet, mens om efteråret var det meget begrænset hvor mange gæster der blev. Det var i langt højere grad præget af take away enten bestilt på Wolt eller afhentet af gæsten selv.

Det meste mad og drikke bliver enten indtaget på stedet eller også bevæger det sig et væsentligt stykke væk fra lokationen, hvormed grænsefladen sjældent benyttes til ophold og indtagelse. Dette påvirkes også af hvor serveringsstedet er placeret – hvorvidt det er omgivet af veje, parkeringspladser eller grønne arealer.

Derudover har serveringstedets formål, udtryk og service også betydning, da det afspejler sig i gæsternes ophold og adfærd. Ved quick service er der større tendens til, at maden tages med og spises andre steder f.eks. i bilen eller hjemmet, som det ses hos McDonald's og Carls Jr.

Men er serveringsstedet derimod præget af at have andre formål, såsom at være en attraktionsoplevelse som Givskud Zoo, indbyder det til længerevarende ophold, hvor emballagen typisk bliver på serveringsstedet og sorteres ligeledes også her. Dette kunne ligeledes konkluderes ved Aarhus Street Food og Storms Pakhus, da det er en del af oplevelsen, at spise maden på stedet.

Grænsefladen ved Starbucks, som er en del af Fisketorvet, er mere flydende, da gæsterne gerne køber og indtager mad og drikke fra forskellige steder og opholder sig både på serveringsstedet eller på bænke som Fisketorvet har stillet op. Dog bliver affaldet ofte indenfor Fisketorvets afgræsning, og har dermed begrænset bevægelse.

Gennemgang af hver enkelt grænseflade kan tilgås i Del 3 - bilag 1.

5.3 Undersøgelse af sorteringsadfærd i tre offentlige rum

For at blive klogere på det offentlige rum i det hel taget er der udvalgt 3 forskelligartede og geografisk spredte offentlige rum, hvor det blev formoder, at der ville være en forholdsvis høj affaldsmængde, som gæsterne medbringer fra nærtliggende serveringssteder. De tre offentlige rum beskrives i det følgende.

For at give overblik over de udvalgte offentlige rum og etablere en sammenhæng til den øvrige undersøgelse, vises først en tabel, der i brede vendinger karakteriserer de tre udvalgte steder og sammenligner dem med gæsternes sorteringsadfærd på serveringsstederne.

Gennemgang af hvert enkelt offentlige rum kan tilgås i Del 3 - bilag 2.

TABEL 12. Sammenligning af sorteringsadfærd i offentlige rum og på serveringssteder

Offentlige-rum	Karakteristik	Ligheder i sorteringsadfærd ift. gæsteområder	Forskelle i sorteringsadfærd ift. gæsteområder
Banegården, Aarhus	Knudepunkt for offentlig transport med quick service steder. Hastigt forbipasserende flow. Forskelligartet affald som både rejser langt og kommer fra mange forskellige steder. Det er en ukontrollerbar affaldsstrøm. Meget lille affaldsgenerering, da det tages med på rejsen.	Den affaldsspand der benyttes, er den første der ses og nærmeste.	Lille mængde affald smides ud, da affaldet tages med videre. Der er generelt færre som mener, at de ville sortere, når det skal ske i forbifarten. Mængden af forskelligartede affaldstyper og gæsternes kommunale forudsætninger ift. sorteringsviden besværliggør sorteringsløsninger.
Gråbrødres Plads og Vestergade	Torv med caféer og gågade med butikker og quick service caféer. Forbipasserende flow mellem butik-	Sorteringsmuligheder skal være nemt og skiltes tydeligt. Engangsemballage fra serveringssteder	Besøgende føler sig mere forpligtede til at smide sit affald ud, så det ikke efterlades, men ikke nødvendigvis til at sortere.

Kongens Have, Kø- benhavn

ker. Ensartet affald der rejser fra ende til ende og på tværs af gågaden

Park, kultur og grønt område. Langsomt flow med ophold undervejs. Ensartet affald der rejser ude fra parken, og ind, hvor det smides ud.

skal forsimples og tilpasses sorteringsmulighederne.

Besøgende sidder ned, og anvender den nærmeste affaldsspand når de rejser sig.

Årstid og vejr påvirker oprydningssindsatsen fra de besøgende. Affaldet der smides ud på stedet, kommer udelukkende fra andre steder.

5.3.1 Ligheder og forskelle på sorteringsadfærden i det offentlige rum og på serveringssteder

Ligheder på sorteringsadfærden

Generelt søger gæster, at det skal være den nemmeste og nærmeste løsning både på serveringssteder og i det offentlige rum. Dermed, hvis der ikke er sorteringsmuligheder, bruger gæsten heller ikke yderligere tid på at afsøge området for dette. Her har sorteringsløsningers kommunikative værdi i begge typer rum betydning for, hvordan gæsten handler, når det kommer til sortering. Derfor er det relevant, at hvis der er sorteringsmuligheder i et givent rum, så skal sorteringsmuligheder gå igen ved alle stationer, da gæsten vælger nærmeste løsning. Derudover handler gæsten også intuitivt, og vil gerne have, at det er så nemt og simpelt som muligt at sortere sit affald. Intuitive nudgingmodeller, som der også blev brugt i testen på serveringssteder i form af farver, genkendelighed og indkastudformning, kan ligeledes inddrages i det offentlige rum, for at påvirke sorteringsadfærden.

Derudover skal emballagen være nem at håndtere. Jo mere ensartede materialer den består af, og jo mindre emballagen skal skilles ad, des mere er gæsten villig til at sortere.

”Der kunne godt stå flere affaldsspande med sorteringsmuligheder magen til den i enden af Gråbrødre Plads. De kan også være mere synlige - de falder ind i omgivelserne. Farver og stort mærkat på.”

(Situationsinterview, mand, Gråbrødre Plads)

”Men det skal ikke være for mange forskellige dele de skulle sortere. Hvis de kun skulle adskille låget i plast fra deres kaffekop, ville det være okay. Grænsen går, når der er mad der skal sorteres, eller at dele skal skilles ad i for mange stykker.”

(Situationsinterview, to kvinder, Vestergade Odense)

Villigheden til at sortere kan dog også begrænses af manglende viden omkring, hvordan gæsten kan og skal sortere på det givne sted. Dette går igen både på serveringssteder og det offentlige rum. Viden om sortering stammer typisk hjemmefra, og denne viden forudsættes af geografiske forskelle, hvor det er forskelligt, hvordan affaldet håndteres inden udsmidning – skal emballagen f.eks. være ren eller skrabet for mad. Ved tvivl om, hvad der er den korrekte sorteringsadfærd fravælges sorteringen.

Generelt på serveringssteder og i det offentlige rum påviser adfærden, at affald er noget som smides ud i affaldsspande og ikke på jorden.

Forskelle på sorteringsadfærden

Selvom der er bred enighed om, at affaldet skal i affaldsspanden, så påviser observationerne og situationsinterviews, at der ikke nødvendigvis er lige så bred villighed til at sortere i det offentlige rum, som der er på serveringssteder. Dette kan der være flere forklaringer på.

På den ene side handler det om mulighederne, som rummet stiller med og dermed kommunikerer, hvilken adfærd der er acceptabel. Er der få eller ingen sorteringsmuligheder, påvirker det sorteringsadfærden hos brugeren. Undersøgelsen viser også, at det er mere forhandlingsbart at sortere i det offentlige rum end det er på serveringssteder.

"Jamen den er da helt sikkert sorteret forkert, den skal vel i metal eller pant. Jeg gider ikke at gå rundt med en dåse Pepsi, hvor den kan komme til at spilde i min taske. Så den ryger bare ud i den første skraldespand, jeg ser"

(Situationsinterview, kvinde, Aarhus Banegård)

Gæsternes formål påvirker også forskellene på sorteringsadfærden i det offentlige rum og serveringsstederne. Formålet i det offentlige rum kan variere mellem ophold i parker o. lign. eller at det offentlige rum bruges til at transportere sig selv fra A til B. Dette er med til at påvirke hvor villig gæsten er til at bruge tid på at sortere sit affald.

"Jeg vil nok ikke tænke lige så meget over at sortere her, fordi jeg skal nå noget. Så der ville jeg bare tage den første skraldespand jeg så, og nok ikke forholde mig til, hvilken type affald, jeg havde i hånden"

(Situationsinterview, kvinde, Aarhus Banegård)

Slutteligt kan tillid have indvirkning på, hvordan gæsternes sorteringsadfærd er. På serveringssteder mener gæster, at det er serveringsstedets ansvar at sortere, ved at tage forudgående valg, som gør sorteringssituationen så nem for gæsten som muligt. Dette indikerer også, at der er en form for tillid til, at det er serveringsstedet, som står for korrekt håndtering i sidste ende. I det offentlige rum er der mere tvivl om, hvem der bærer ansvaret for korrekt sortering og håndtering af affald. Det fremkommer i situationsinterviews, at det er en blanding af, at det er et individ- og samfundsansvar, men at kommunen også bærer et stort ansvar for håndteringen og dermed gæstens vilje til at sortere.

"Men jeg tror problemet er dybere. De unge burde bekymre sig mere om affaldet om sommeren. Der bør være mere 'public education'. Der mangler en større indsats fra offentligheden. Det mangler fuldstændig. Og mere simpel emballage vil hjælpe på det."

(Situationsinterview, kvinde, Kongens Have)

"Jeg husker stadig, for nogle år tilbage, at der var en episode, hvor det affald, som folk lige var blevet så gode til at sortere, bare blev brændt her i Aarhus. Den historie hænger stadig ved. Jeg kender mange, som stadig ikke sorterer i dag, fordi hvis det alligevel brændes, så nytter det ikke. Det er så ærgerligt."

(Situationsinterview, kvinde, Aarhus Banegård)

Selvom dette skete for mange år siden, så blev tilliden svækket, hvilket påvirkede sorteringsadfærden, ift. tillid til kommunens håndtering.

Opsamling på ligheder og forskelle

Generelt handler ligheder og forskelle i gæstedefærden ofte om, at gæsten overordnet og bredt accepterer rummets præmisser og muligheder. Er der mange sorteringsmuligheder og længerevarende ophold, så er der større sandsynlighed for, at gæster vil sortere. Men gæster er også påvirket af andres handlinger i rummet samt egen historik. Derfor hvis andre udelader at sortere, eller affaldsspandene ikke er vedligeholdte, så påvirker det ligeledes sorteringsadfærden. Historik handler om tillid til det rum og sted, gæsten befinder sig i. Hvis gæsten kender til tidligere historier om, at affaldet ikke blev håndteret korrekt efter at have gjort en indsats for at sortere, påvirker dette tilliden til stedet og dermed sorteringsadfærden.

Med en ensretning af sorteringsmuligheder blandt kommuner og i virksomheder, vil der være en større sammenhæng og genkendelighed mellem de rum, brugerne bevæger sig i. Dette kan være med til at gøre sorteringsadfærd mindre forhandlingsbart, og blot noget som praktiseres som en normal handling i hverdagen – uanset hvorhenne.

5.4 Handlemuligheder for serveringssteder

Som serveringssted er der relativt få handlemuligheder, hvis deres emballage bevæger sig i grænsefladen og ud i det offentlige rum, da der ofte ikke er nogen sortering i det offentlige rum, og det er mere vanskeligt at påvirke gæsternes sorteringsadfærd fra serveringsstedets side.

Først og fremmest kan serveringssteder dog forebygge affaldsmængderne i det offentlige rum, ved at udfase og reducere det engangsemballageaffald serveringsstedet genererer. Dernæst bør valg af genbrugelige, vaskbare løsninger undersøges, således at emballagen holdes i lukkede loops. Herved holdes emballagen ude af affaldsspanden i første omgang og gives en lang levetid.

Er det ikke muligt for serveringsstedet at omstille til genbrugelige løsninger nu og her, så er det vigtigt, at den emballage, som gæsterne tager med ud i det offentlige rum, kan forbrændes. Det vil sige, at serveringssteder primært skal undgå glas og metal, da disse forurener og ødelægger fraktionen.

Perspektivet om, at antallet af fejlsorteringer, som tidligere nævnt, kan være på mellem 40-60%, er ikke ensbetydende med, at affaldet ikke skal være sorteringsklar. Dermed skal emballagen udformes og vælges efter genanvendelige designhensyn.

Derudover bør serveringssteder mærke deres emballage med de nationale affaldspiktogrammer, for at skabe gennemsigtighed omkring, hvordan emballagen skal sorteres. Benytter serveringssteder sig af plastik, kan det være værdifuldt for serveringsstedet at arbejde hen imod, at dét plastik, som benyttes, kan genanvendes, da plastik i det offentlige rum i 2025 vil blive indsamlet og sorteret på udvalgte steder ifølge regeringens *Klimplan for affald og cirkulær økonomi*.

BILAG

Bilag 1. TIL DEL 2: TEST AF SORTERINGSLØSNIN GER

Bilag 1.1 Test på McDonald's, Valby

På McDonald's i Valby blev der testet en fuld sorteringsløsning, der under testforløbet afløste de eksisterende indendørs affaldsspande. Stedets tre indendørs affaldsspande blev afspærret, mens hylderne til serveringsbakker fortsat var åbne til afbenyttelse. I stedet blev to sorteringsmoduler med fraktionerne restaffald, plastik og madaffald, placeret to forskellige steder i det indendørs område. Hver af de tre fraktioner havde på hvert sorteringsmodul en indkastplade for oven i fraktionens farve, med tekst og lille piktogram, samt piktogrammer på fronten med tilsvarende farve og tekst. Til rest- og madaffald var indkastet udformet som en smal vandretliggende oval, mens der til plastik var to runde indkasthuller. Det ene sorteringsmodul blev placeret foran og med fronten mod serveringsdisken, og det andet ved siden af restaurantens ene udgang/indgang. Det er en mere omfattende løsning, hvor det eksisterende materiel uden sortering, helt erstattes af en ny løsning. Det kræver således mere plads, og giver mindre fleksibilitet ift. placeringen af sorteringsløsningen.

Løsningen på McDonald's i Valby tester hypoteserne:

- Færre affaldsspande til restaffald og flere sorteringsmuligheder
- Tydeligere affaldsspande
- Mindre indkast til restaffald
- Instruktion med piktogrammer, farver, udformning og tekst

Færre affaldsspande til restaffald og flere sorteringsmuligheder

Da affaldsspandene til restaffald var blevet en færre, og tilmed ikke havde samme kapacitet som de eksisterende affaldsspande, blev restaffald fyldt hurtigt op, sammenlignet med fraktionerne til plastik og madaffald. Observationerne viser at størstedelen af den engangsemballage

der var i brug blandt gæsterne, skal sorteres til rest, og kun en lille andel af engangsemballagen er af plastik.

På trods af at gæsterne var udfordrede af at restaffald var fyldt op, viser observationerne en velvilje overfor at ville benytte sorteringsmulighederne:

”Mand stiller sig med bakke foran stationen og sorterer til plast og rest. Da rest er fyldt op, er han nødt til at trykke affaldet ind og få sin hånd og arm helt ind gennem indkastet.

(Observation, McDonald's Valby)

Det var dog også en udfordring der gjorde det svært for gæsterne at sortere al deres affald korrekt. Ud af de 16 gæster der er observeret at anvende sorteringsmodulerne, sorterede 10 gæster alt deres affald korrekt, mens 6 gæster sorterede delvist korrekt, og delvist forkert. Derudover var der enkelte gæster der undlod at smide deres affald ud, hvis de ikke kunne sortere det korrekt.

”Restaffaldshullet er tilstoppet og to kvinder står og skal sortere. De smider papkop med plastlåg og sugerør i plast, og bærer ellers bakken med resten af affaldet om på bordet bagved. De tømmer derudover pomfritter fra en papæske ned til madaffald.

Observation, McDonald's Valby

I dette tilfælde sorterer kvinderne korrekt til mad, men laver den hyppige fejlsortering hvor de ikke adskiller plastlåg fra sodavandskop og sugerør. De sorterer således plastlåget korrekt til plastik, men sorterer ikke sodavandskop og sugerør til restaffald. Da de ikke kan smide resten af deres affald korrekt til restaffald, undlader de hellere at smide det ud, end at måtte sortere det forkert.

Trængsel ved sorteringsmodulerne og mindre kapacitet til restaffald, gjorde at 9 ud af 25 observerede gæster enten undlod at smide noget af deres affald eller alt deres affald ud. Før restaffald blev fyldt op, undlod en enkelt gæst at sortere, da der stod en kvinde i vejen foran sorteringsmodulet. Efter fraktionen med restaffald fyldtes op, undlader de resterende 8 at sortere og der skabes en form for kædereaktion. Jo flere gæster der stillede deres bakker med affald fra sig, jo flere andre gæster gjorde det samme.

De eksisterende indbyggede affaldsspande på McDonald's, kunne ikke fjernes eller ombygges under testforløbet. Den plads de optog på serveringsstedet gjorde, at der ikke var optimalt med plads til sorteringsmodulet i den mest befærdede del af restauranten, hvorfor placeringen af det ene sorteringsmodul ikke var optimal på McDonald's Valby. Trængslen foran sorteringsmodulet gjorde, at flere gæster ikke kunne sortere korrekt eller undlod at smide deres affald ud, fordi de ikke kunne komme til. Læringen om manglende plads og tilgængelighed ved sorteringsløsningerne er taget med videre og optimeret under testforløbet på McDonald's i Roskilde, hvor samme løsning blev testet efterfølgende.

Tydligere affaldsspande

På McDonald's i Valby orienterede 19 ud af 25 observerede gæster sig henimod sorteringsløsningerne som det første, mens 3 først søgte hen til de afspærrede eksisterende affaldsmoduler. Synligheden af de større affaldsmoduler har dermed gjort løsningen tydelig for de fleste gæster, mens nogle gæster givetvis går til det sted de er vant til at affaldsspandene plejer at stå placeret.

”Mand kommer gående med affald. Han går hen til den lukkede affaldsspand ved indgangen. Standser, og vender så om og går til sorteringsstationen. Han smider papirposer og burger-æske til rest.

(Observation, McDonalds Valby)

Instruktion med piktogrammer, farver, udformning og tekst

Generelt vurderes sorteringsløsningen at have gjort gæsterne på stedet opmærksomme på sortering af plastikaffald, om end der stadig er lang vej mod en renere affaldssortering. Med farverne, tekst og piktogrammer som de fleste borgere har kendskab til hjemmefra, var sorteringsfraktionerne genkendelige for gæsterne.

Mand stiller sig foran sorteringsstationen med bakke i hånden. Han kigger, og sorterer så det meste affald til rest, tager et plastlåg og en plastbøtte til plast, og enkelte pomfritter smides til madaffald.

(Observation, McDonalds Valby)

Stikprøverne og observationerne viser et tydeligt sorteringsmønster når gæsterne sorterer affald til plastik. De seks gæster der observeres af fejlsortere, sortere alle deres drikkevareemballage til plastik uden at adskille plastklåget fra resten af drikkevareemballagen. Samtlige fejlsorteringer i plastikaffaldet var sugerør og engangskopper til sodavand, og der var således ingen fejlsorteringer i plastikaffaldet som ikke hørte til drikkevareemballage. Indkastet til plastikfraktionen kan have påvirket til dette sorteringsmønster ved at være runde indkast, der afspejler formen engangskopperne.

En mangel ved udformningen af sorteringsløsningen var, at der manglede et sted hvor gæsterne kunne stille deres bakke ned foran sig, mens de sorterede. Dette har ikke været en problematik før sorteringen blev indført, hvor al affald skulle i samme affaldsspand, og gæsterne således kunne smide affaldet ud med brug af bakken og en enkelt hånd. Med de nye indkast, kunne gæsterne ikke benytte bakken som redskab til sorteringen, og havde kun en enkelt hånd til rådighed til at adskille affaldet med.

”Det er nyt ikke? Det fungerer meget fint. Men det vil være smartere at man kan sætte sin bakke fra sig, og så derfra sortere affaldet ned i huller. Så man har frie hænder.”

(Situationsinterview, mand, McDonalds Valby)

Emballageindsats fra serveringsstederne

Nogle gæster på stedet lader til at blive overvældede af, at skulle sortere deres affald, hvoraf flere helt undlader at smide ud. Mens testen om påvirkning af gæsternes sorteringsadfærd har afprøvet forskellige sorteringsløsninger, fortæller en af gæsterne, at de kan have behov for at blive påvirket inden de står foran sorteringsmulighederne:

”Hvis man kunne blive nudget allerede inden man skal sortere, ville det virke bedre”. Han peger bl.a. på papiret på bakken, som et eksempel på hvor der tidligere kunne rækkes ud ang. Affaldssortering. Han fortæller også, at emballagen er en måde man kunne gøre det tydeligere og nemmere, allerede mens man sidder og spiser.”

(Situationsinterview, mand, McDonalds Valby)

Bilag 1.2 Test på McDonalds, Roskilde

Sorteringsløsningen der blev testet på McDonalds i Roskilde var den samme som ved McDonalds i Valby. Det ene sorteringsmodul blev her placeret ved indgangen, under trappen til førstesalen, med fronten ud serveringsstedets siddepladser. Det andet sorteringsmodul stod op ad en væg, ligeledes med fronten ud mod siddepladserne i restauranten. Begge sorteringsmoduler var således synlige fra samtlige siddepladser, og skulle passeres til og fra henholdsvis indgangen/udgangen og toilettet.

Løsningen på McDonalds i Roskilde tester ligeledes hypoteserne:

- Færre affaldsspande til restaffald og flere sorteringsmuligheder
- Tydeligere affaldsspande, samt bedre plads og tilgængelighed
- Mindre indkast til restaffald
- Instruktion med piktogrammer, farver, udformning og tekst

Færre affaldsspande til restaffald, tydeligere placering og flere sorteringsmuligheder

Ligesom ved McDonalds i Valby, betød reduktionen i mængden og kapaciteten af affaldsspande til restaffald, at de blev hurtigt fyldt op. Sorteringsmodulernes placering og udseende gjorde dem synlige for gæsterne, der kunne se dem fra hvor de sad og spise på stedet. På McDonalds i Roskilde orienterede 16 ud af 18 observerede gæster sig hen imod sorteringsløsningerne, mens de resterende 2 først søgte hen til de afspærrede eksisterende affaldsspande. En kvinde fortæller hertil at det der gjorde, at hun lagde mærke til affaldssorteringen var, at det stod i hendes synsfelt mens hun sad og spiste.

Gæsterne på McDonalds har på forhånd en forventning om, hvor affaldsspandene plejer at stå og hvordan de plejer at se ud. Selvom de fleste gæster har vænnet sig til affaldssystemet på McDonalds, kom det ikke som en stor overraskelse, at de pludselig skulle sortere deres affald på stedet, da de er vant til at sortere derhjemme:

“Først stod jeg lige og kiggede efter de normale affaldsspande, og så fik jeg kigget derovre, og tænkte okay, det er fint nok, det gør vi jo alle derhjemme.”

(Situationsinterview, kvinde, McDonalds Roskilde)

Kvinden fortæller yderligere, at hun mener det vil hjælpe på at få sorteret, hvis sorteringsmuligheden bliver stående i længere tid, så man kan vænne sig til det. En anden kvinde fortæller ligeledes, at man vænner sig til hvor sorteringsmodulerne er, og at det, at de fylder mere end de almindelige affaldsspande er godt i denne henseende.

Plads og tilgængelighed

De eksisterende indbyggede affaldsmoduler på McDonalds gav pladsmæssige udfordringer ved implementeringen af en ny sorteringsløsning. På McDonalds i Valby, hvor pladsen var mindre end i Roskilde og sorteringsmodulet var placeret på et sted med trængsel, påvirkede det gæsternes evne til at sortere korrekt. Under testforløbet på McDonalds i Roskilde blev læringen fra observationer og interviews i Valby taget med videre i betragtning, sådan at sorteringsmodulerne ikke stod i vejen hvor gæsterne gjorde stående ophold, og dermed ikke spærrede for hinandens tilgængelighed.

Observationerne fra McDonalds i Roskilde viser, at flere gæster benyttede sorteringsmodulerne, end i Valby, ligesom flere af de observerede gæster sorterede korrekt. Placeringen af sorteringsmodulerne blev desuden opfattet mere positivt, af gæsterne på McDonalds i Roskilde. Stikprøverne i tabel 9 viser tilmed, at der var langt mindre fejlsorteret plastik i restaffald på McDonalds i Roskilde.

Instruktion med piktogrammer, farver, udformning og tekst

Den opstillede sorteringsløsning med flere sorteringsmuligheder, samt instruktion i form af piktogrammer, farver og tekst, gjorde gæsterne på McDonalds i Roskilde opmærksomme på at sortere deres affald. Af de observerede gæster der anvender sorteringsløsningen på McDonalds i Roskilde, sorterer 18 ud af 19 gæster korrekt. Hensigten med de tydelige farvekoordinerede piktogrammer, indkast og tekst, var at imødekomme at sorteringen skulle være nem ved at være genkendeligt ift., hvordan gæsterne er vant til at sortere derhjemme.

”Det var nemt. Nemt. Jeg har ikke så meget kritisk omkring det, det fungerer som det skal.”

(Situationsinterview, mand, McDonalds Roskilde)

Som ved McDonalds i Valby, var det en udfordring for gæsterne at sortere deres affald fra serveringsbakkerne. En observation viser blandt andet, at gæsterne der er villige til at sortere deres affald, må finde på kreative måder at befri deres hænder ved at stille deres ting fra sig på uhensigtsmæssig vis:

”Mand står foran sorteringsmodulet under trappen, og skal til at smide ud. Han stiller sin sodavandskop fra sig på en barnestol ved siden af, for at have hænderne fri til at sortere affaldet. Han tager da sin kop med plastlåg og sugerør med sig, og stiller bakken på den lukkede skraldespand bag sig.

(Observation, McDonalds Roskilde)

Når gæsterne skal transportere deres affald på den udleverede bakke, har de ikke hænderne fri til at sortere affaldet ved affaldsspandene. Specifikt for serveringssteder som McDonalds, hvor engangsemballage primært udleveres på serveringsbakker, er det derfor vigtigt at indtænke en mulighed for at frigøre gæsternes hænder fra serveringsbakken ved affaldsspandene inden sorteringen.

En af barriererne for affaldssortering er ofte, at et stort åbent indkast til restaffald gør det let ikke at forholde sig til at sortere. Men det kan ligeledes være en barriere for affaldssortering med et lille indkast, som gør det for besværligt for gæsterne sortere. En kvinde, der nøje har

sorteret sit affald korrekt, nævner at indkastenes udformning forstærker barrieren der ligger i at skulle adskille sit affald når det er beskidd:

”Når du står med æskerne (fra burgere mv.) og der er noget mad på osv., og så står man og bliver møgbeskidd. Så sætter man hellere sin bakke og går. Jeg syntes det er fint, det skal bare tilpasses så hullerne er større.”

(Situationsinterview, kvinde, McDonalds Roskilde)

Balancen for, hvornår et indskrænket indkast til affaldsspandene styrker eller hindrer affaldssortering, må derfor ses i kontekst af mængden og typen af affaldet på stedet. Samtidig vil andre hindringer, som at skulle stå med en serveringsbakke samtidig, også have betydning her.

Ligesom på McDonalds i Valby viste stikprøverne og observationerne et tydeligt sorteringsmønster når gæsterne sorterer affald til plastik. Stort set alle fejlsorteringer i plastikaffald, var relateret til drikkevareemballagen på serveringsstedet, og bestod af engangskopper og sugerør, hvorpå der var plastiklåg eller plastik omslag til varme drikke.

Emballageindsats fra serveringsstederne

Mængden af forskellige typer engangsemballage kan i sig selv give anledning til tvivl om affaldssortering blandt gæsterne. Selvom farverne, teksten og piktogrammerne gerne skulle gøre det overskueligt for gæsterne at afkode, hvordan de skal sortere affaldet, mangler der en stærkere forbindelse mellem engangsemballagen og sorteringsmulighederne. Gæsterne har over tid, hjemmefra og ude på serveringssteder, opbygget en forventning om, hvad enkelte emballagedele plejer at være lavet af, og når dette ændres, kræver det tid at vænne sig til. Et eksempel herpå er, at plastiksugerør bliver erstattet af papsugerør, og således ikke længere skal sorteres til plastik.

“Jeg tænker måske også meget – fordi de unge – at det skal vises mere tydeligt hvor affaldet skal hen. Jeg var faktisk i tvivl om fx sugerørene, de er jo ikke plastik mere.”

(Situationsinterview, kvinde, McDonalds Roskilde)

Det er således vigtigt at serveringsstederne tager højde for en tilvænningsperiode, når emballage udskiftes, da det vil have indflydelse på sorteringsadfærden. Det er ligeledes vigtigt at serveringsstederne laver sorteringsvejledninger med udgangspunkt i gæsternes behov for tydelig kommunikation mellem emballagedelene og sorteringsmulighederne.

“Det skal være tydeligere hvilken emballage der skal hvor hen – hvad skal i plast og hvad skal i rest. Dette kan gerne illustreres med restaurantens emballage, hvor det markeres tydeligt hvilken emballage der skal i hvilken fraktion.”

(Situationsinterview, kvinde, McDonalds Roskilde)

I 3 ud af 4 situationsinterviews kommenterer gæsterne på, at der stadig gerne måtte vejledes yderligere med emballageeksempler som supplement til piktogrammerne. At indskrænke sortimentet af engangsemballage og materialetyper, kan gøre denne proces mere simpel at tilgå for både gæsterne og serveringsstederne.

Bilag 1.3 Test på Carls Jr.

Sorteringsløsningen på Carls Jr., er en simpel justering af de eksisterende affaldsspande. Her blev 5 ud af 10 affaldsspande allokeret til plastik, og alle indkashuller ved affaldsspandene blev markeret med piktogrammer med farve og tekst tilsvarende plastik og restaffald ift. de nationale affaldspiktogrammer. Da 8 af affaldsspandene på Carls Jr. står placeret sammen to og to, var affaldssorteringen opdelt sådan at der for hvert par var en affaldsspand til restaffald og en til plastik.

Løsningen tester hypoteserne:

- Færre affaldsspande til restaffald og flere sorteringsmuligheder
- Instruktion med piktogrammer, farver, udformning og tekst

Færre affaldsspande til restaffald og flere sorteringsmuligheder

For at undersøge effekten af færre affaldsspande til restaffald, og mulighed for sortering til plastik, blev antallet af affaldsspande til restaffald på Carls Jr. halveret under testforløbet. På denne måde blev gæsterne præsenteret for muligheden for at sortere til plastik eller restaffald, lige meget hvilket sted de valgte at smide deres affald ud. Mængden af plastikemballage der anvendes på Carls Jr. er lille, og restaffald var af den grund op mod 5 gange så fyldt som affaldsspanden til plastik.

”Et par sorterede deres affald i plastik (nogle små stykker plast fra ketchup) og ellers resten i restaffald (papir om burgeren, sodavandskopper). De gjorde det rimelig intuitivt. Kurven, som burgeren er i er nem at hælde alt ud af og ned i hullet, som sidder ovenpå. Kurven bliver sat på den allokerede hylde ovenover stationen

(Observation, Carls Jr.)

På trods af at størstedelen af deres affald skal sorteres til rest, benytter parret sig af begge sorteringsmuligheder, mens de står ved sorteringsløsningen.

Gæster der har været på lokationen før, er vant til at der ikke er sortering på stedet. En af observationerne viser dette, hvor en gæst netop når at opdage den nye sorteringsmulighed inden hun smider sit affald ud:

”Mor og datter putter alt affaldet op i posen, som maden kom i (take away pose). De samler det nede ved bordet, så det er nemmere at gå op med. De er lige ved at smide alt i plastikaffald, da de regner med at begge er restaffald. Alt ryger i restaffald i take away poserne, som moren pakke alt affaldet i nede ved bordet.

(Observation, Carls Jr.)

Instruktion med piktogrammer, farver, udformning og tekst

Piktogrammerne bliver overordnet lagt mærke til, hvor gæsterne i 9 ud af 11 observationer sorterer korrekt. Heraf orienterer gæsterne sig i 5 ud af 11 observationer ved piktogrammerne inden de smider deres affald ud.

”Både mor og søn havde lagt mærke til, at der var to forskellige klistermærker ”De var svære at undgå, at se”

(Situationsinterview, kvinde og dreng, Carls Jr.),

Under interviews og observationer afdækkes det, at piktogrammerne mangler at blive understøttet af noget information eller mere specifik tekst som henviser til det affald, som skal sorteres, f.eks. symboler som stemmer overens med stedets emballage. Der er mange forskellige typer emballage på stedet, hvilket er med til at gøre det sværere for gæsterne at gennemskue, hvordan der sorteres korrekt. Dette bekræftes også ved stikprøverne, hvor der blandt andet er en del coatede kopper i plastikaffaldet.

”Mand forholder sig til sorteringsmulighederne, og kigger på plastikpiktogrammet to gange. Det virker som om, der er en umiddelbar tvivl/overvejelse af eget affald ift., hvordan det skal sorteres. Sodavandskoppen kommer i plastik. Resten blev skovlet ned i restaffald. Kurven bliver sat på den allokerede hylde ovenover stationen”

(Observation, Carls Jr.)

”Jeg var i tvivl om, hvad der skulle i plastikskraldespanden. Men der stod på koppen (coatet kop) at den indeholdt plastik. Måske kunne de (Carl’s Jr.) give noget mere information, om hvad der skal og ikke skal i plastik”

(Situationsinterview, mand, Carls Jr.)

Bilag 1.4 Test på Starbucks, Fisketorvet

Sorteringsløsningen, som blev testet i Starbucks på Fisketorvet i København, er en simpel justering af det eksisterende materiel. Her blev en ud af stedets tre affaldsspande inddraget til plastikaffald, og rykket fra sin placering bagerst i kaffebaren op ved siden af affaldsspanden ved indgangen/udgangen. Affaldsspandene fik påsat sort/hvide piktogrammer i overensstemmelse med stedets designmæssige krav, med symbol og tekst til henholdsvis "Restaffald" og "Plast". Således var det under testen en affaldsspand til plastikaffald og restaffald placeret ved siden af hinanden ved udgangen, og en restaffaldsspand placeret i disken i kaffebaren gennem et hul i bordpladen.

Før testen af sorteringsløsning var det ikke muligt at sortere affald på Starbucks. Her blev det dog observeret at affaldsspanden placeret ved indgang/udgangen, og som skal passeres af alle gæster der forlader stedet, blev benyttet hyppigst. Derfor blev affaldsspanden til plastik, ligeledes placeret her.

Løsningen tester hypoteserne:

- Færre affaldsspande til restaffald
- Tydeligere placerede affaldsspande til sortering
- Instruktion med piktogrammer og tekst.

Løsningen tester ligeledes om kommunikation som piktogrammer i sort/hvid, har en tilstrækkelig effekt på affaldssortering sammenlignet med mere i øjenfaldende skiltning med farver.

Færre affaldsspande til restaffald, tydeligere placering og flere sorteringsmuligheder

Generelt udviste gæsterne på Starbucks ikke tvivl om, hvor eller hvordan de kunne smide ud og sortere på stedet.

Kvinde der har købt te i en engangskop to-go fra Starbucks kommer gående tilbage ind på lokationen, udefra. Hun går hen til affaldsspandene, og smider sit tebrev ud til restaffald, og går så mod udgangen igen.

(Observation, Starbucks Fisketorvet)

Kvinden der kom tilbage på Starbucks for at smide sit tebrev ud, fortalte yderligere i et situationsinterview, at placeringen af affaldsspandene var god, da de er synlige og skal passeres på vej ud.

Instruktion med piktogrammer og tekst

Introduktionen af en mulighed for sortering af plastik og restaffald, og anvendelsen af piktogrammerne, gjorde overordnet at gæsterne begyndte at sortere deres affald. 10 ud af 13 observerede gæster sorterede deres affald korrekt.

”To kvinder rejser sig og tager to plastikopper med plastlåg og sugerør til sorteringsspandene. Den ene, med kopperne, standser med koppen over åbningen til den ene affaldsspand, og får øje på piktogrammerne. Hun sorterer da de tomme plastikopper med plastlåg til plast, og smider papsugerørerne til rest.

(Observation, Starbucks Fisketorvet)

I tre andre observationer gentager præcis dette sorteringsmønster sig, hvor plastikopper og plastlåg sorteres til plastikaffald og sugerørerne fjernes fra drikkeemballagen og sorteres til restaffald. Observationerne afslører dog også, at gæsterne først får øje på piktogrammer lige inden de smider affaldet ud. Dette kan skyldes at de sort/hvide piktogrammer stort set går i ét med affaldsspandene. Alligevel har det en effekt at de to affaldsspande side om side viser, at der er flere muligheder end én. Ved de fejlsorteringer der blev observeret, har gæsten ikke lagt mærke til piktogrammerne i sin fart, eller har sorteret plastik korrekt til plastikaffald, men ikke fjernet sugerøret fra drikkeemballagen forinden.

Emballageindsats fra sorteringsstederne

Observationerne og stikprøverne viser fortsat, at fejlsorteringerne ofte skyldes at gæsterne enten glemmer eller ikke er opmærksomme på at adskille emballagedelene. Gæster der fejlsorterer til plastik, fordi engangskoppen er af plastik, får således ikke fjernet sugerøret eller adskilt plastlåg fra en papkop. En af gæsterne der fejlsorterede på Starbucks efterspørger, at serveringsstederne sørger for at forskellige emballagedele er af samme materiale, så gæsterne ikke skal adskille emballagedelene ved sortering:

“Det skal være mere ensartet. Ikke forskellige typer emballage. En kop, med låg i samme materiale osv. Så materialerne ikke blandes, og skal skilles ad.”

(Situationsinterview, mand, Starbucks Fisketorvet)

En indsats fra serveringsstederne med henblik på at reducere emballagetyperne vurderes at kunne optimere gæsternes affaldssortering og tillader sorteringssystemet at være mere simpelt, og dermed lettere for gæsterne at forstå og anvende korrekt.

Bilag 1.5 Test på Aarhus Street Food

Løsningen der blev testet på Aarhus Street Food er en justering i kommunikationsniveauet omkring affaldssorteringsløsningen der i forvejen var på stedet. Her blev alle affaldsspande ved ressourcestationen allokeret til en fraktion, for at skabe ensartethed ved alle affaldsspandene og dermed fratage tvivl om sortering ved en umarkeret affaldsspand, som blev observeret under arbejdsplan 1. Affaldsspandene ved ressourcestationen bestod under testforløbet af: Plastik, Madaffald og Restaffald. Piktogrammerne med farve og tekst blev påsat på sorteringsløsningens fronter og ovenpå ved indkastene, sådan at sorteringsmulighederne var synlige både på afstand, og mens gæsten sorterer. Ressourcestationen blev yderligere flyttet til en ny placering hvor det blev vurderet, at et større flow af gæster ville passere. En udfordring var i den forbindelse at det første besøg på stedet foregik i sommerperioden, hvor gæsterne primært opholdt sig udendørs, mens ressourcestationen stod indendørs. Ved testens forløb var det imidlertid blevet efterår, og gæsterne opholdt sig nu primært indenfor, hvormed udgangspunktet var et andet, end det førhen observerede.

Kommunikationsløsningen tester hypoteserne:

- Flere sorteringsmuligheder
- Anden placering
- Instruksion med piktogrammer, farver, udformning og tekst

Tydeligere affaldsspande / placering

I denne løsning er der taget udgangspunkt i at placere ressourcestationen anderledes, således at den er så tilgængelig som mulig, og der er et godt flow omkring den. Denne gang er den sat 5 meter til højre for indgangspartiet mellem to barer og en kaffebar. Den står i gangen hvor der kun er gående og mange passerer, da det er i starten af de flestes 'rute' rundt mellem madboderne. Den er synlig fra de fleste borde i midten af stedet, og den er synlig for de gæster som sidder i kaffeområdet bagved ressourcestationen. Der er ikke længere siddende gæster omkring ressourcestationen, som sidste gang påvirkede at nogle gæster fravalgte at anvende den, fordi det 'pressede' gæsterne, når de skulle stå og sortere blandt andre gæster.

I denne observationsrunde var der ikke gæster, som fravalgte at anvende ressourcestationen, når først de gik mod den. Dog skal der tages højde for lokationens overskuelighed. På Aarhus Street Food er det svært at få et overblik, da boderne er høje, og der er mange forskellige kroge og blinde vinkler. Derfor var det vigtigt at beholde den høje skiltning "Ressource Station" på løsningen, for at gæsterne kunne orientere sig mod den – stående som siddende.

Flere sorteringsmuligheder

For at kunne opnå så korrekt sortering som muligt, er det vigtigt, at gæsten har mulighed for at komme af med sit øvrige affald, som kan være med til at hæmme sorteringen (smoothierester i et plastikkbæger, madrester i plastikemballage o. lign.). Derfor blev den førhen umarkerede affaldsspand i ressourcestationen allokeret til 'Madaffald', for at anskue, om dette ville øge sorteringen. Under observationer og situationsinterviews synes der dog at være tvivl omkring affaldsspanden. Dette kan forklares ud fra to parametre: Restaffaldsspanden blev hurtigt fyldt,

og når den gjorde dette, havde gæsterne tendens til at bruge den næste/nærmeste, som var madaffaldsspanden. Dette var på trods af, at Aarhus Street Foods 'ninjæer' (oprydning og afrydning) var effektive til at komme forbi. Det andet parameter opstod i tvivl omkring emballage og sorteringsregler – hvorvidt emballagen måtte komme i sammen med madaffaldet.

"Er det ikke noget med, at en biotallerken kan komme sammen med maden?"

(Situationsinterview, Mand, Aarhus Street Food)

Det andet parameter forstærkes yderligere, hvis der er sket fejlsorteringer i affaldet, og gæsterne orienterer sig i det øvrige affald, hvis de er i tvivl om hvordan de skal sortere. I 4 ud af 15 observationer orienterede gæsterne sig nede i affaldet, hvis de var i tvivl om sorteringen. Dette kunne både fremme korrekt sortering, men i tilfælde som tallerkenen der ryger i madaffaldet, bliver det uhensigtsmæssigt.

"To unge kommer op til ressourcestationen. Pigen smider først alt sit affald i restaffald (heriblandt en plastikkop), fyren smider også sin plastikkop i restaffald, men kigger så på de andre fraktioner og affaldet der er deri. "Ej, der er også plastik. Det skal deri" - han løfter både sin egen kop og hendes kop over i plastikfraktionen. "Det skal man altså gøre, når det er der" fyren, "Ja, det har du nok ret i" pigen.

(Observation, Aarhus Street Food)

Instruktion med piktogrammer, farver, udformning og tekst

I 5 ud af 8 situationsinterview havde det betydning for korrekt sortering, at det var genkendelige farver eller piktogrammer kendt hjemmefra fra de nationale affaldspiktogrammer. Tvivlen synes at opstå mere omkring de materialer (emballage) de havde i hånden, end det egentlig var at forstå farver eller symboler. Dette kan blandt andet imødekommes med en mere direkte sammenhæng mellem de affaldstyper der er på stedet og symbolerne på piktogrammerne, eller en mere direkte sammenhæng mellem de affaldstyper der er på stedet og teksten – i stedet for "Plastik" kan det være "Plastikkrus" – en specificering af hvilken type plastik der er tale om på det givne sted.

"Det fungerer godt med symboler, og at der er sammenhæng med sorteringen og typer af affald. Jeg tænker, at hvis mademballagen kunne sorteres, så havde der været en sortering til det, nu når der er alt det andet. Så derfor røg det brugte (engangs)service i restaffald"

(Situationsinterview, mand, Aarhus Street Food)

"Jeg tror ikke, at jeg vil få læst en masse information, hvis det stod der, det tager for lang tid, men måske, hvis symbolerne var det, som der skulle smides ud"

(Situationsinterview, mand, Aarhus Street Food)

De fleste virkede ikke i tvivl om plastikfraktionen, da Aarhus Street Food har en ensretning på emballage: Alle madboder skal have tallerkener/skåle og sugerør i pap/komposterbart materiale, og barerne skal have drikkevarer i pantflasker eller plastikkopper. Dermed er der ikke anden plastikemballage end kopperne. Gæsterne kommenterede på, at selvom piktogrammet er genkendeligt hjemmefra, så kunne logoet tilpasses til dét som må smides i, eller at piktogrammet understøttes af information eller mere specifik tekst end 'plastik'. Piktogrammet kunne altså være udformet som et symbol af det, som skal smides i, men farven, som er genkendelig hjemmefra, beholdes.

Løsningen har ligeledes taget udgangspunkt i de gæster der er på stedet, hvor der i dette tilfælde også er en del børn. Generelt hjælper børnene med at sortere og er nysgerrige omkring det. På forhånd var indkashullerne i ressourcestationen i børnehøjde, så børnene kan være med til at sortere. Men dette er yderligere hjulpet af de store piktogrammer på forsiden, som både er synlige på afstand, men som også er synlige i børnehøjde, hvilket piktogrammerne ovenpå ikke er. For at det skal være intuitivt for børnene at gå til, så er genkendeligheden af piktogrammer og farver fra hjemmet også en væsentlig faktor

Børn er en væsentlig del af sorteringen på dette streetfood sted, og i et interview fortæller en far og mor, at deres børn lærer om sortering i børnehaven, og at det er noget som børnene synes er sjovt at hjælpe med – både ude og hjemme. Derfor fungerer det godt, at farverne er genkendelige fra hjemmet, da deres børn ikke kan læse endnu.

"En lille pige, 4 år, går om til ressourcestationen med en plastikkop i hånden, hun kigger på alle affaldsspandene. Hendes far siger fra den anden side af ressourcestationen, at den skal i den spand, som er lilla – ligesom derhjemme"

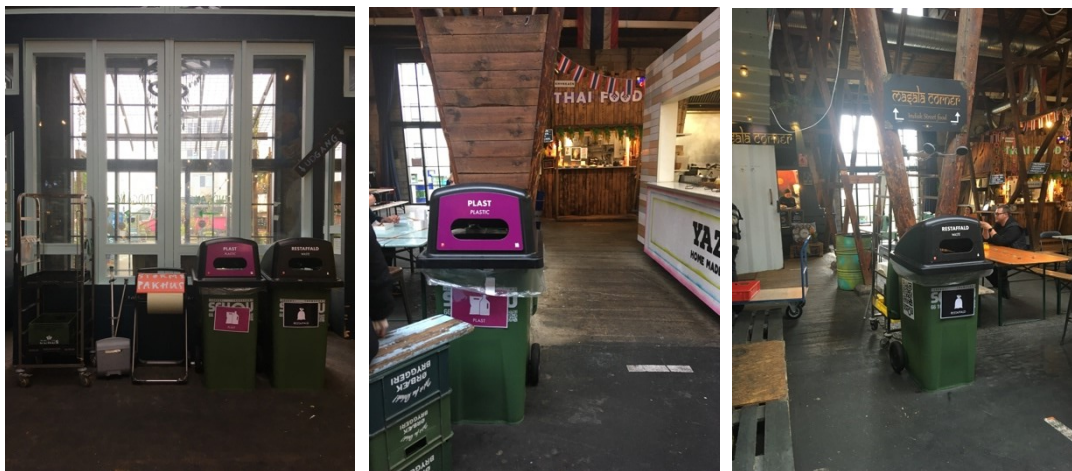
(Observation, Aarhus Street Food)

"Dreng (omkring 6-8 år) er i tvivl om sugerøret, efter at have smidt sin plastikkop ud i plastikfraktionen. Han kigger spørgende på sin mor, og får at vide, at det ikke er plastik, men at det skal i restaffald"

(Observation, Aarhus Street Food)

Overordnet set blev der i 11 ud af 16 observationer, sorteret korrekt. En typisk fejlsortering var, når gæsterne egentlig smed plastikkoppen i plastikfraktionen, men ikke havde taget en sammenkrøllet serviet op af koppen forinden.

Bilag 1.6 Test på Storms Pakhus, Odense

På Storms Pakhus i Odense blev der testet en ny sorteringsløsning, der under testforløbet afløste de eksisterende affaldsspande på to placeringer i den indendørs streetfood hal. Sorteringsløsningen bestod af i alt fire 240 L affaldsspande med Waste Top låg med indkastplader i, placeret ovenpå. Der blev placeret to affaldsspande ved hovedindgangen til hallen og to i midten af hallen, sådan at der ved hver placering var en affaldsspand til restaffald og en til plastik. På hver affaldsspand var der påsat låg med indkastplader med farve, tekst og piktogram tilsvarende henholdsvis restaffald og plast, samt piktogram på fronten af affaldsspandene. De resterende af de eksisterende affaldsspande på stedet, der er udformet i tønder med graffiti på og med affaldssæk af plastik i, var fortsat i brug under testforløbet. De opsatte 240 L affaldsbeholdere til rest og plast har et smalt ovalt indkast fra siden, mens de eksisterende tønder til restaffald har en stor åbning fra oven.

Løsningen tester hypoteserne:

- Tydeligere affaldsspande og flere sorteringsmuligheder
- Mindre indkast til restaffald
- Instruktion med piktogrammer, farver, udformning og tekst

Gæsterne på stedet bliver siddende længe og spiser sammen i grupper. Gæsterne går op og ned ad midtergangen, og rejser sig ligeledes når deres bestillingschip bipper/lyder og de skal hente deres ordre ved de respektive madboder.

Tydeligere affaldsspande og flere sorteringsmuligheder

På Storms Pakhus er indretningen hyggelig, sjov, rå og spraglet, hvor de graffiti-dekorede tønder som affaldsspande, blander ind i omgivelserne. Sorteringsløsningen er placeret to steder, hvor de fleste gæster passerer under deres besøg i streetfood hallen, og har et udseende der skiller sig ud fra omgivelserne. Affaldsspandene til sortering er højere, og udformet som traditionelle affaldsspande med de nationalt udbredte piktogrammer og farver for henholdsvis restaffald og plastik. Hensigten var således at de kunne ses og genkendes på afstand, i højere grad end de eksisterende affaldstønder.

”Genial placering ved udgangen. Jeg tænker at der skal der i hvert fald være noget.”. Manden kommenterer på at de normale tønder til affald ikke er synlige. Den nye løsning var ikke svær at finde.”

(Situationsinterview, mand, Storms Pakhus)

Selvom det er lykkedes at skabe tydeligere affaldsspande med sorteringsmuligheder, er det en barriere at de opsatte sorteringsløsninger ikke står inde blandt bordene med siddepladser.

“Vi fik øje på affaldsbeholderne fordi de var tættest på udgangen og fordi vi sad et sted hvorfra vi kunne se dem. Hvis vi havde siddet tættest på tønderne, havde vi smidt vores affald ud i dem.”

(Situationsinterview, tre kvinder, Storms Pakhus)

Som tre kvinder der sorterede deres affald fortæller, viser observationerne også, at gæsterne stadig benytter den nærmeste affaldsspand uden sortering, når muligheden for at sortere affald er længere væk. Ud af de 15 observerede gæster, anvendte 11 gæster sorteringsløsningerne, mens 2 anvendte den nærmeste tønde som affaldsspand. Havde det været muligt at fjerne alle de eksisterende affaldsspande ved Storms Pakhus, kunne man med fordel have testet sorteringsløsningen som den eneste mulighed for gæsterne at anvende.

Instruktion med piktogrammer, farver, udformning og tekst

Af de gæster, der benyttede sorteringsløsningen, sorterede alle 16 korrekt ifølge observationerne. Det er væsentligt at bemærke, at der ikke bruges meget plastik hos serveringsstederne i Storms Pakhus, hvorfor størstedelen af engangsemballagen der bruges af gæsterne skal sorteres som restaffald.

For de gæster der gør brug af sorteringsløsningerne, viser observationerne at instruktionerne med farver, piktogrammer, tekst og indkast er synlige og forståelige:

”Mand går fra midtergang-arealet og hen til affaldsspanden til restaffald og smider småt restaffald ud. Han går tilbage igen, først henimod den til plast, og drejer så og går hen til den med restaffald, og smider ud igen.

(Observation, Storms Pakhus)

Særligt det kommunikative aspekt ved sorteringsløsningen bliver taget positivt imod af gæsterne på Storms Pakhus. Instruktionerne gør både gæsterne opmærksomme på, at der er sortering på stedet og imødekommer samtidig den tvivl, som gæsterne måtte opleve når affaldsspandene ikke er afmærkede.

“Det er lettere at sortere og vide, hvordan man skal smide ud når der er tekst på. På tønderne tænker man automatisk, at der er til alt slags affald, fordi der ikke er skrevet noget på. Jeg kan bedre lide dem henne ved indgangen (Sorteringsløsningen)”

(Situationsinterview, tre kvinder, Storms Pakhus)

De smallere indkast forhindrer gæsterne i at tømme en samlet mængde affald ned i affaldspandene på én gang og gør samtidig, at gæsterne må stoppe op og tage stilling til, hvor de vil smide deres affald ud. Det bliver for to kvinder der interviewes opfattet som træls, da de synes at det var svært at bruge de smallere indkast fra siden end at smide ud i tøndernes store åbninger fra oven.

Emballageindsats fra serveringsstederne

Fra de to kvinders perspektiv, der finder affaldssortering besværligt, ligger løsningen i valget af engangsemballage og materialetyper:

“Frem for affaldssortering bør servicen være til det. Mere genbrugelig service end i forvejen, og færre forskellige materialer, så vi slipper for at skulle sortere for meget.”

(Situationsinterview, to kvinder, Storms Pakhus)

Bilag 1.7 Test på Tørv, Aarhus Ø

Sorteringsløsningen på det udendørs streetfood sted Tørv var en simpel justering af det eksisterende affaldsmateriel. Her blev to af stedets 240 L affaldsspande allokeret til plastik, og påsat låg med smalt og aflangt indkast fra siden. Yderligere to affaldsspande til restaffald fik påsat låg med mindre indkast fra siden. Lågene var foruden det mindre indkast, udformet med lille piktogram, farve og tekst på både dansk og engelsk af henholdsvis plastik (Plastic) og restaffald (Waste).

Affaldsspandene blev placeret således, at de stod hvor der er størst flow af gæster. Der var således en affaldsspand til plastik og restaffald ved indgang/udgang af teltet og for enden af udendørsbordene hvor de kunne ses fra alle borde.

Siden sommerperioden var der kommet væsentlig færre affaldsspande ved Tørv. Der var nu i alt seks store 240L affaldsspande. Fire af affaldsspandene blev allokeret til henholdsvis to plastik og to restaffald. Disse affaldsspande blev sat ved siden af hinanden i par, så gæsten kunne sortere på samme sted.

Løsningen undersøger hypoteserne:

- Færre affaldsspande og flere sorteringsmuligheder
- Instruksion med piktogrammer, farver, udformning og tekst

Færre affaldsspande til restaffald og flere sorteringsmuligheder

”To piger har drukket to øl i plastikkopper. De sidder lige ved siden af plastik- og restaffaldsspanden, og sorterer dem ret intuitivt ned i plastikaffaldsspanden.

(Observation, Tørv)

Ved et efterfølgende interview fortæller de to veninder på 23 år, at de synes, at det er godt, at der er kommet sortering, og at det havde haft betydning, at affaldsspandene stod sammen. Hvis der kun havde været en restaffaldsspand, hvor de sad, så ville de blot have benyttet sig af denne.

Lågene, som er påført affaldsspandene, skaber mere højde på affaldsspandene, og kan ses, når gæsterne sidder ned. Dog var der et par faktorer, som påvirkede synligheden: Lige så snart gæster stod op, så kunne sorteringsløsningerne ikke ses på afstand – de blev let blokeret. Lokationen er relativ mørk ift. belysning, når solen går ned, så sorteringsløsningen blev relativt utydelig/usynlig i indretningen på grund af deres mørkegrønne farve på spanden og sorte låg.

Inde i det tilknyttede telt var der desuden stadig små, lave affaldskurve til restaffald, som under observationerne blev brugt hyppigere end affaldssorteringensløsningerne. Dette skete på grund af to faktorer: den manglende synlighed af sorteringsløsningen og det, at de mindre affaldskurve var mere tilgængelige/tættere på.

Instruktion med piktogrammer, farve, udformning og tekst

Indkasthullerne er ændret i størrelse og form, for at gæsterne på lokationen skal skabe sammenhæng mellem deres affald og indkasthullet. En ændret form i indkasthullet gør det sværere blot at smide det hele i fra oven, som gæsterne kunne i den oprindelige affaldsløsning.

”En ung fyr kommer ind på pladsen med McDonald’s affald i hånden. Det har været i en McDonald’s papboks, og alt affaldet er samlet nede i den så man ikke kan se indholdet. Han går blot efter restaffald. Hullet er mindre, hvilket gør, at det ikke er lige så nemt at få i, så han overvejer det kort, hvorefter han maser det mere sammen, og får det i skraldespanden

(Observation, Tørv)

Den unge mand observeres at måtte stoppe op og genoverveje sit valg af affaldsspand, som følge af besværet ved et mindre indkast. Indkast fra siden er ligeledes med til at ændre måden gæsten sorterer på. Øvrige affaldsspande på Tørv som åbnes og lukkes med et låg, opleves låget som en barriere for gæsternes vilje til at sortere affald, da det medfører en ekstra handling ift. at sortere:

“Hvis man skal til at åbne låg rundt omkring, så gider man kun at åbne ét og smide det hele deri”

(Interview, mand, Tørv)

Derfor er en løsning med indkast fra siden med til at imødekomme denne barriere, da indkastet kan forblive åbent, hvormed det øger sandsynligheden for at gæsten vil bruge flere forskellige affaldsspande.

Emballageindsats fra serveringsstedet

En udfordring for et streetfood sted som Tørv er at udforme sorteringsløsninger, herunder indkasthuller, som passer til de typer af engangsemballage der benyttes, da der ingen ensretning er på emballagen, som bruges på stedet.

”Der var mange madboder på stedet med meget forskellig emballage - det ville være nemmere, hvis emballagen var mere ens”

(Situationsinterview, tre mænd, Tørv)

Bilag 1.8 Test på Givskud Zoo

Sorteringsløsningen på Safarigrillen i Givskud Zoo er en justering af det eksisterende affaldsmateriel, hvor der blev tilføjet en ny fraktion til plastik. Her blev en ekstra beholder i samme materiale og udformning som de eksisterende beholdere bestilt, og opsat i forlængelse af sorteringsbeholderne til madaffald, restaffald og pant på stedet. Beholderen var hvid, sådan at der kunne påsættes instruktion til sortering i form af piktogram med tekst og pink farve til plastik. Beholderen havde et rundt indkast fra siden og fra oven, og piktogrammer på fronten og på toppen.

Sorteringsløsningen tester hypoteserne:

- Flere sorteringsmuligheder
- Ensretning af instruktioner og forskellige indkast

Flere sorteringsmuligheder

Når et sted bruger bakker til servering af deres madvarer, og det er denne gæsterne primært bruger til at transportere deres affald på, så skal der være mulighed for at kunne sætte bakken fra sig ovenpå/ved sorteringsløsningen, så hænderne er fri til at sortere affaldet.

Noget af det, som blev afdækket ifm. interviews, er at sorteringsmuligheder skal give mening for gæsterne – hvis de kan sortere det ene, så vil de også sortere det andet. Der er generelt ikke nogen, som synes, at der er for mange fraktioner på stedet.

"Det er fint, at der er 5 forskellige fraktioner, og farverne fungerede godt. Men jeg synes, at der gerne måtte have været en skraldespand mere til pap/papir – jeg følte, at jeg sorterede forkert, da jeg smed (pap)bakken det i restaffald"

(Situationsinterview, mand, Givskud Zoo)

Han refererer til, hvordan han var i tvivl om, hvor han skulle smide sine brugte/tomme pomes frites papbakker ud:

"Mand står med to pomesbakker i hånden og en sodavandskop med lining i hånden. Han orienterer sig ved alle løsningerne, men udtrykker for sig selv "åh det var da åndssvagt", og smider det hele i restaffald."

(Observation, Givskud Zoo).

Da manden sorterer sit affald i restaffald, sorterer han sit affald korrekt, selvom han bliver frustreret over et være i tvivl. Denne opfattelse af at kunne bruge en pap/papirfraktion kommer

også frem i et interview med en kvinde, som synes, at sådan en fraktion manglede til al papiret.

Der er dermed villighed for at sortere, og at jo flere ting der kan sorteres, des mere er der fokus på de ting som kan og ikke kan sorteres. Det lader derimod til, at der mangler viden om, hvad der kan sorteres og genanvendes ifm. emballager som er kontamineret af mad.

Ensretning af instruktion og forskellige indkast

Sorteringsløsningen er udstyret med de nationale affaldspiktogrammer, som er kendt hjemmefra, for at skabe så meget ensretning og genkendelighed, som det er muligt. Mad-, restaffald og pant er udstyret med ekstra symboler, som viser hvilke typer affald, der kan komme i dem.

”Farverne og indkastet fungerer, men det handler mest om genkendelighed her. Det jeg kender hjemmefra”

(Situationsinterview, kvinde, Givskud Zoo)

”Derhjemme må vi smide mælkekartoner og juicebrikker i plastik, men her må de komme i restaffald (peger på logoet af en juicebrik ovre ved restaffald). Det er svært at finde rundt i, men det kan næsten ikke gøres mere tydeligt end det her (ekstra logoer på låget af spanden af kaffekopper, mad og lignende), men det er forvirrende, at det er forskelligt fra det hjemmefra”

(Situationsinterview, kvinde, Givskud Zoo)

Sorteringsløsningen har forskellige typer indkastudformninger iht. at skabe opmærksomhed hos gæsten omkring, hvilken type affald der kan komme i hvilken affaldsspand. Der er både indkast foroven, som er lidt større ved mad- og restaffald, og indkast på siden af sorteringsløsningen. Indkasthullet på siden er i børnehøjde, hvormed de kan hjælpe med at sortere, hvilket børnene generelt hjælper til med. Her hjælpes det yderligere på vej med genkendelige farver på sorteringsløsningerne, som forældrene kan henvise til.

”Hun lagde mærke til nu, at der var to forskellige højder på indkastene, hvilket hun synes, var smart ift. at have et indkast i børnehøjde. Men samtidig var der også mulighed for at kunne sortere lidt hurtigere ovenpå (fordi indkastene er en anelse større), så man kan komme videre”

(Situationsinterview, kvinde, Givskud Zoo)

Bilag 2. TIL DEL 3: DET OFFENTLIGE RUM

Bilag 2.1 Grænsefladen på de enkelte serveringssteder

Carls Jr.

Carls Jr. i Aarhus N ligger ved siden af en landevej, hvorfra man kan køre ind på en parkeringsplads der deles af en Elgiganten, en Sunset Boulevard og Carls Jr.. Når vejret er godt og til at sidde udenfor uden det er for koldt, bliver nogle gæster siddende og spiser i det overdækkede sideområde på siden af serveringsstedet, hvor der står udendørs affaldsspande. Hvis gæsterne ikke bliver og spiser på stedet, tages maden med ud i bilen i papirposer, hvorfra engangsemballagen forlader stedet og tages med hjem eller spises i bilen. Der er ikke noget ophold udenfor serveringsstedet, og der var ikke noget affald ude på parkeringspladsen eller i nærheden.

Tørv

Gæster ankommer til Tørv på gåben, på cykel eller i bil. I sommerperioden bliver de fleste siddende på stedet og indtager mad og drikkevarer ved de udendørs borde. Da stedet er omgivet af vej og parkering, er der ikke noget ophold på grænsefladerne mellem serveringstedet og det omgivende offentlige rum. Der er dog et spisested på den modsatte side af vejen, hvor der også er ophold af spisende gæster, men her medbringes ikke mad udefra eller fra Tørv. Når vejret bliver koldere benytter gæsterne streetfood stedet Tørv til at afhente mad til at tage med hjem, eller bestiller det online med levering. Indenfor en time i efterårsperioden blev der observeret 18 Wolt-bude, som kom og hentede take away fra madboderne. Dette er altså affald, som forlader stedet, men kommer hjem i hjemmet, hvor det evt. sorteres i privaten. Der var også en del, som kom og afhentede deres mad, men og kørte væk med maden, for at tage det med hjem. Der var ikke nogen som købte maden, og spiste det i nærheden. Vejret har stor indflydelse på, hvordan affaldet bevæger sig til og fra stedet.

Aarhus Street Food

I løbet af observationerne, var der kun folk som medbragte to-go kaffe videre fra stedet, eller resten af en sodavand eller juice. En enkelt blev observeret at pakke sine rester sammen og tage det med. Generelt spiser folk op, og bruger deres tid på stedet. Det er sjældent, at affaldet bevæger sig længere end Aarhus Street Foods område. Her har vejret muligvis også en indflydelse. Der er ikke nogen opholdssteder omkring Aarhus Street Food, hverken parker eller større pladser, som kunne indbyde til at tage maden med i nærheden, ud over en busstation på den anden side af vejen. Hvis engangsemballagen kommer med, så kommer det nok med hjem.

Givskud Zoo

I Givskud Zoo kunne affaldet følges ud fra Safarigrillen og til de borde, som stod udenfor i det spiseområde der ikke hører til serveringsstedet, men som ligger i forlængelse af stedet. Herude var der ikke noget sortering, så affaldet røg i restaffald. Der var ikke noget affald på jorden og der var generelt pænt. Dette har været med til at affald på jorden ikke er akkumuleret, og der var rigeligt med affaldsspande, at kunne komme til. Der var ikke noget affald, som rykkede sig længere væk end 200 meter fra grillen. Dette var pantflasker med skruelåg, som folk havde taget med, fordi de ikke havde drukket hele indholdet.

Der var umiddelbart ikke noget affald, som forlod lokationen, hvor det omgivende offentlige rum er parkeringspladsen til stedet. Det virkede generelt som om, at en afgrænset lokation som Givskud Zoo, også afgrænser sit affald til, at det bliver sorteret og smidt ud på stedet.

McDonalds Valby

På McDonalds i Valby er der et udendørs overdækket siddeområde, med i alt fire affaldsspande uden sortering. Resten af området består af parkeringsplads og drive-through zone og er omgivet af veje og tilkørsel til parkeringspladsen. Ud over affaldsspandene i det overdækkede sideområde står der en affaldsspand uden sortering på hver side af hovedindgangen, og der er yderligere to affaldsspande langs kørebanen rundt om restauranten, som er udformet særligt til at gæster kan smide ud fra deres bil når de kører forbi. Affaldsspandene har en stor åbning der vender ud mod bilerne, som kan rammes ved at rulle vinduet i bilen ned og læne sig ud over mod affaldsspanden. På varmere dage hvor det ikke er for koldt til at sidde udenfor, bruger gæsterne det udendørs sideområde, og anvender affaldsspandene der står der. Derudover inviterer området rundt om restauranten ikke til ophold, og gæsterne til McDonalds observeres at ankomme til området, og forlade det igen med eller uden mad- og drikkevarer i engangsemballage. Langs fortovet på strækningen mellem Ny Ellebjerg station og McDonalds, lå flere stykker engangsemballage fra både McDonalds og Burger King, som ligger på den modsatte side af Ellebjergvej.

McDonalds Roskilde

Der er en håndfuld borde og bænke placeret udenfor indgangen til McDonalds i Roskilde. Restauranten er ellers omgivet af parkeringsplads og drive-through zone hele vejen rundt. Selve området er omgivet af mere parkeringsplads, og to store veje. Under besøget var der ingen gæster der opholdt sig på området udenfor restauranten, andet end for at passere fra fortov og ind, eller køre ind i bil, stille bilen og gå indenfor, samt drive-through gæster, der ikke forlader bilen. Der er i alt tre udendørs affaldsspande: en lige ved indgangen, og to på parkeringspladsen. Ingen blev observeret at benytte de udendørs affaldsspande. Dette vil nok være anderledes på en varmere årstid. Der lå emballagedele på bænke og på jorden udenfor på grunden, hvilke tyder på at nogle gæster har haft opholdt sig udendørs, og undladt at smide ud. Langs fortovet der leder til og fra stedet, er der enkelte stykker emballage fra McDonalds, hvormed det kan udledes at gæster der tager mad- og drikkevarer med sig, somme tider smider det fra sig på vej væk fra restauranten. Der er ingen yderligere affaldsspande langs vejen udenfor grunden med restauranten, som gæsterne kan benytte.

Starbucks Fisketorvet

Starbucks åbner ud til et åbent gennemgangsområde. Overfor ligger Føtex og Bog & Idé, og ved siden af ligger Føtex Bager på den ene side, og en informationskranke med et opholdssted med siddepladser bag sig, på den anden side.

I opholdsområdet ved siden af Starbucks, bag informationen, står tre affaldsmoduler. Affaldsløsningen er en tredelt affaldsspand, uden fraktioner. Ved alle tre indkast er en hånd der smider ud og et spørgsmålstegn, hvormed det forstås at der ikke er nogen definerbar fraktion, og det ikke er tydeligt, jo mindre man kigger efter. Folk i gennemgangsområdet går ikke rundt med engangsemballage eller affald i de fleste tilfælde. Dem der bærer på engangsemballage har fyldte mad- og drikkevarer der er købt i Føtex, ved Føtex bageren, i Starbucks eller Espresso House. Flere bærer på vandflasker eller sodavandsflasker med pant, eller poser med indkøbsvarer.

Gæsterne der tager deres bestilling med sig fra Starbucks, anvender affaldsspandene inde på stedet inden de forlader området:

”To mænd modtager deres ordre, pakker sugerør ud og smider emballagen i affaldshullet ved disken. De går ud af Starbucks med deres drikke og ud i Fisketorvet.

(Observation, Starbucks og Fisketorvet)

Opholdsområdet ved siden af Starbucks benyttes af et par gæster, der har købt mad i Fisketorvet, og sidder og spiser det på bænkene. Her benyttes affaldsspandene ude i Fisketorvet, der står i nærheden:

”En kvinde sidder i opholdsområdet ved siden af Starbucks, bag informationen, og spiser en sandwich i papiremballage. Da hun rejser sig, smider hun papirposen fra sandwich i affaldsspanden der står foran der hvor hun sad, med front mod affaldsspanden, og går videre.

(Observation, Starbucks og Fisketorvet)

Affaldsspanden ved udgangen på Starbucks, er synlige ude fra gennemgangsområdet, hvorfor enkelte gæster i Fisketorvet observeres at gå ind på Starbucks, for at anvende den, og ud igen:

”Mand kommer gående ind på Starbucks og smider et lille stykke affald ud i restskraldespanden, han går da ud igen.

(Observation, Starbucks og Fisketorvet)

Grænsefladen mellem quick service stederne, som er dem der er flest af på Fisketorvet, lader til at være mere flydende, end udenfor Fisketorvet i det offentlige rum. Gæsterne køber gerne mad fra ét serveringssted, og tager det med sig videre til et andet serveringssted for at købe drikke til. Gæster tager eksempelvis mad fra Føtexbageren eller McDonalds med ind på Starbucks for at købe drikkevarer, og bliver siddende og spiser derinde, eller tager de forskellige varer i engangsemballage med sig videre igen.

”Pige kommer gående ind på Starbucks med McDonalds-pose, og bestiller drikkevarer. Efter hun har modtaget bestillingen, tager hun McDonalds pose og drikkevare med sig ud af Starbucks.

(Observation, Starbucks og Fisketorvet)

Storms Pakhus, Odense

Storms Pakhus har et udendørsområde med siddepladser og borde, hvor der står affaldsspande i form af tønder, ligesom indendørs. De udendørs affaldsspande har en delvist lukket åbning, for at forhindre regn i at samle sig i affaldsposerne. Serveringsstedet er afgrænset af

hegn, og tilgås fra en port der åbner ud til et fortov og to krydsende veje. Fortov og veje omgiver stedet, hvormed der ikke er mulighed for ophold på grænsefladen mellem det offentlige rum og Storms Pakhus. Størstedelen af gæsterne bliver og spiser i længere tid indenfor i Storms Pakhus, hvor udendørs området ikke blev anvendt i den koldere årstid. Enkelte gæster tager deres bestilling med sig hjem, eller har bestilt online og får maden leveret af leveringsbude. Der er således ikke ophold med engangsemballage på grænsefladen til det offentlige rum, hvor der heller ingen affaldsspande er.

Bilag 2.2 Undersøgelse af sortering i tre offentlige rum

Aarhus Banegård

Flow og indretning

Aarhus Banegårds indendørsområde består af en stor forhal, hvor der er to 7-Eleven, en McDonalds, med mulighed for at spise ude foran og indenfor, og en The Bagel Company, hvor der kun er mulighed for at sidde i et tilstødende lokale. Der er søjler langs siderne, som blokerer noget udsyn.

Indenfor ligger Banegården i forbindelse med shopping centeret Bruuns Galleri, så menneskerne på stedet har blandede formål i form af enten shopping eller togtransport.

Affaldssortering

Der er ingen sorteringsmuligheder på banegården. Der er affaldsspande til restaffald.

Sorteringsadfærd

Generelt viser observationerne at der ikke genereres meget affald på Banegården. Folk tager deres mad/emballage og lignende med ind i toget, for at nyde det på turen, og de passerer hurtigt igennem for at komme videre, og stopper ikke rigtig op for at smide noget ud. Der er ikke en ensartet type af affald, da det både er affald inde fra banegårdens butikker, affald udefra fra andre butikker, affald fra hjemmet, eller noget som lige lå i lommen eller tasken.

”En mand tager rester af papir, tyggegummiwrap og lignende småting ud af lommen, for at smide det ud, inden han bevæger sig mod en perron.

(Observation, Aarhus banegård)

”En pige går hen til en skraldespand ved indgang/udgang - hun smider noget papir ud, som har været rundt om en sandwich, hun havde medbragt.

(Observation, Aarhus Banegård)

De mennesker der har købt mad eller drikke ved McDonalds på Banegården, benytter affaldsspanden der hører til serveringsstedet, da det er den nærmeste, eller måske mest synlige:

"Ung fyr har købt en kaffe ved McDonalds, som han har drukket ved deres siddepladser foran butikken. Han smider den i nærmeste skraldespand, som hører til McDonalds.

(Observation, Aarhus Banegård)

Mangel på ophold virker til at påvirke hvorvidt affald smides ud på Banegården. Ift. mængden af mennesker i løbet af 3,5 time, blev der observeret 10 mennesker, som smed noget ud. Observationerne blev foretaget skiftevis i henholdsvis den indendørs forhal, på perron 2-3 og ude foran banegården. Det forbipasserende element virker også til at påvirke, hvorvidt man orienterer sig efter flere sorteringsmuligheder. Affaldet der smides ud, smides blot i de allokerede affaldsspande, uden yderligere søgen.

"Jeg vil nok ikke tænke lige så meget over at sortere her, fordi jeg skal nå noget. Så der ville jeg bare tage den første skraldespand jeg så, og nok ikke forholde mig til, hvilken type affald, jeg havde i hånden"

(Situationsinterview, kvinde, Aarhus Banegård)

Hun fortæller, at hun måske vil sortere plastik fra, hvis det stod lige ved siden af affaldsspanden, men det kommer igen an på, om hun har travlt, eller om det er noget emballage fra et sted hun har købt før, så man lidt hurtigere kan forholde sig til det. Da togstationer også er et sted mange muligvis har travlt, kan det for nogle også virke som barriere at skulle stoppe op og forstyrre det flow der kendetegner stedet:

"Jeg er ikke sikker på, at jeg ville benytte det. Alle bevæger sig ligesom i samme retning, og man vil ikke stoppe op midt i det hele. Man smider bare ud i det første og bedste"

(Situationsinterview, mand, Aarhus Banegård)

En ung kvinde observeres at smide en pepsi max dåse ud i affaldsspanden lige ved indgang/udgang til perron 2/3. Det virker ikke til, at hun har orienteret sig efter andre muligheder. Hun fortæller ligeledes i det efterfølgende situationsinterview, at der ikke er lige så stor sandsynlighed for at man vil sortere når man er på farten:

"Jamen den er da helt sikkert sorteret forkert, den skal vel i metal eller pant. Jeg gider ikke at gå rundt med en dåse Pepsi, hvor den kan komme til at spilde i min taske, så den ryger bare ud i den første skraldespand jeg ser"

(Situationsinterview, kvinde, Aarhus Banegård)

Der er dog også en velvillighed blandt de interviewede om, at de gerne vil sortere, hvis muligheden er der, men at det skal være nemt, intuitivt og gerne med information i form af symboler. Dog opstår der også tvivl om de ville sortere, når de sammenligner med deres sorteringsregler hjemme fra deres private affald (skyllet/ikke skyllet plastik).

"Der skal nok være en form for information omkring, at det fx er okay, at plastikken er beskidt. Jeg sammenligner jo med de muligheder jeg har hjemmefra" Han pointerer også, at skraldespandene skal stå ved siden af hinanden: "Man kommer ikke til at gå rundt og lede efter det."

(Situationsinterview, mand, Aarhus Banegård)

"Plastik er svært på den måde, at man jo har fået at vide, at der er alle mulige former for plastik, og at de ikke nødvendigvis kan sorteres sammen - jeg kan ikke gennemskue det"

(Situationsinterview, kvinde, Aarhus Banegård)

Flow og indretning på Aarhus Banegård vurderes at være repræsentativ for de fleste togstationer og knudepunkter for offentlig transport. Overordnet er sorteringsadfærden på dette offentlige sted præget af, at menneskerne er hurtigt forbipasserende, og at det engangsemballagede medbringer kan være transporteret med fra vidt forskellige steder. Affaldstyperne kan således ikke styres, hvormed sorteringsløsningerne skulle tilpasses stor uforudsigelighed hvad angår materialer og sorteringsadfærd.

Gråbrødre Plads og Vestergade i Odense

Flow og indretning

Gråbrødre plads er et åbent torv, omgivet af bygninger. Der er 5 caféer der grænser direkte ud til pladsen, et springvand, cykelparkering og siddepladser i form af bænke der står frit og afgrænsede siddepladser tilhørende caféerne.

Gråbrødre Plads forbinder til gågaden Vestergade via Ove Sprogøres Plads og Lille Gråbrødrestræde. Vestergade er en lang gade, hvor der under observationerne og interviews har været fokus på den strækning der grænser parallelt op til Gråbrødre Plads. Her på gaden er der

butikker, caféer og en Magasin. Serveringsstederne med engangsemballage på strækningen er en Joe & The Juice, en Starbucks, Flora Bubble Tea og andre caféer med to-go-kaffe. I nærheden, men udenfor strækningen, ligger desuden en McDonalds, Lagkagehuset og Espresso House med mere.

Affaldssortering

På Gråbrødre Plads står to affaldsspande uden sortering ved bænkene op af en ældre bygning, der har et smalt indkast øverst i affaldsspande fra to sider. I den nordøstlige ende af Gråbrødre Plads, der grænser op til Asylgade, står en sorteringsbeholder med fire forskellige fraktioner med tekst og indkast til henholdsvis "Pap/papir", "Glas/metal", "Restaffald" og "Bioaffald". Indkastet til pap/papir er rundt, det til glas/metal er formet som en flaske, restaffald har indkast formet som en drikkekarton, og indkastet til bioaffald er formet som en pose med knude på. Derudover er der en hylde i den ene side til pant, hvor det står "Giv din PANT videre".

På Vestergade står forskellige offentlige affaldsspande langs begge sider af gågaden. Der er to typer, lave affaldsspande uden sortering med stort åbent indkast fra oven, og lidt højere affaldsspande uden sortering magen til dem på Gråbrødre Plads, med smalt indkast fra siden. De er alle mørkegrå og uden skiltning.

Sorteringsadfærd

På Gråbrødre plads passerer størstedelen af de observerede mennesker hen over pladsen, fra en sidegade og videre af en anden. Dem der har engangsemballage med sig, har medbragt mad eller drikke fra et nærliggende quick service sted.

"En gruppe på 4 unge går over pladsen med mad og drikke fra McDonalds: en papirpose med mad, en sodavandskop med plastlåg og sugerør, og andet små affald fra stedet.

(Observation, Gråbrødre Plads)

De forbigående på pladsen smider ikke affald ud på stedet, men tager engangsemballagen med sig videre, da de endnu ikke har tømt indholdet.

Folk der opholder sig på pladsen, sidder enten ved borde der tilhører caféerne, tager et kort afbræk på kanten af springvandet eller sidder for en kort stund på bænkene ved siden af affaldsspandene. Her observeres blot, at folk er gode til at anvende affaldsspandene, når de sidder på bænkene ved siden af.

"Mand går over pladsen og sætter sig på en bæk ved siden af en af affaldsspandene med et stykke mad og spiser. Emballagen er i papir og han har en papirserviet. Da manden rejser sig smider han papiraffaldet i skraldespanden. Han rammer ved siden af, så han bukker sig end og samler affaldet op, og smider det endelig helt i affaldsspanden.

(Observation, Gråbrødre Plads)

Det er kun affaldsspandene ved siden af bænken, der bliver benyttet i det observerede tidsrum, selvom der et stykke væk står et sorteringsmodul. Modulet har begrænset synlighed fra den rute, folk typisk passerer på, da det står langt væk og med skærmende træer ind i mellem. En mand der sidder og spiser fra et stykke engangsemballage i papir, peger ned på sorteringsmodulet for enden af pladsen og fortæller:

”Der kunne godt stå flere affaldsspande med sorteringsmuligheder magen til den i enden af Gråbrødre Plads. De kan også være mere synlige - de falder ind i omgivelserne. Farver og stort mærkat på.”

(Situationsinterview, mand, Gråbrødre Plads)

Da han er færdig med at spise, smider han efter interviewet alligevel sin papirpose ud i affaldsspanden uden sortering ved siden af bænken. Sorteringsmodulet er placeret et sted hvor få mennesker passerer, og er ikke synligt fra de mere befærdede ruter i området.

På Vestergade bevæger menneskerne sig i konstant bevægelse gennem gågaden i begge retninger. Dem der ikke går ned ad gaden eller ind og ud af butikker, sidder enten ved caféerne eller kortvarigt på de offentlige bænke langs gaden.

Generelt er der langt flere der passerer gennem gaden med engangsemballage med mad og drikke, end der er folk der benytter affaldsspandene. Det kommer af at den engangsemballage der bæres gennem stedet er købt lige i nærheden, ved serveringsstederne på gaden, hvormed de først afskaffes efter de er passeret gennem gaden. Engangsemballagen der bæres på, er hovedsageligt drikkevareemballage til kaffe, og er coatede papkrus med plastlåg eller plastikopper med plastlåg og sugerør.

”To piger går ned ad gaden med hver sin engangskop med plastlåg fra Starbucks. Den ene kop er i plast.”

(Observation, Vestergade Odense)

Kvinde der observeres, står med en engangskop i plastikmed sugerør og plast-film. Hun krydser gågaden og smider det samlet ud i den nærmeste affaldsspand.

”Der er kun én mulighed her.” Hun syntes der mangler mulighed for at sortere, og når hun er på stedet, er det plastlåg, papir og kaffekopper hun har brug for at smide ud.

(Situationsinterview, kvinde, Vestergade Odense)

Hun fortæller også at affaldsspandene på gågaden er nemme at finde, og at der er mange af dem. Hvis der yderligere blev lavet sorteringsmuligheder, skulle der mere nudging til, hvor det skulle være nemt at finde og forstå. Andre folk på stedet stemmer i med, at der godt kunne

være sortering på stedet, når nu de er vant til sortere derhjemme og på andre mere eller mindre offentlige steder, som undervisningsinstitutioner. Der er ingen af de interviewede der mener, at der mangler flere affaldsspande til restaffald, men særligt om sommeren hvor de benyttes mere, skal de tømmes oftere.

"Der er jo et par stykker, så det skal være det samme antal som nu, men hvor affaldet kan adskilles."

(Situationsinterview, mand, Vestergade Odense)

Der er dog en grænse for, hvor villige folk er til at skulle sortere i det offentlige rum. To unge kvinder fortæller, at de først og fremmest sjældent har noget de skal smide ud et sted som der, men når de har, er det engangskopper. De mener affaldsspandene godt kunne være mere synlige, og at der ved sortering blev skabt opmærksomhed på det, med tydelige mærkater så det ikke er forvirrende.

"Men det skal ikke være for mange forskellige dele de skulle sortere. Hvis de kun skulle adskille låget i plast fra deres kaffekop, ville det være okay. Grænsen går, når der er mad der skal sorteres, eller at dele skal skilles ad i for mange stykker."

(Situationsinterview, to kvinder, Vestergade Odense)

Endeligt fortæller to mænd, at de ikke mener det nytter noget når de sortere, når andre alligevel ikke gør det. Frem for at savne muligheden for sortering, mener de, at der i Danmark bør indføres samme maskine som i Norge, der sorterer affaldet for borgerne efter det er smidt ud, så det ikke er op til den enkelte at have ansvar for at sortere. **Kongens Have, København**

Flow og indretning

Kongens have er en centralt liggende park i København K, tæt ved Nørreport, Kongens Nytorv og Strøget, hvori Rosenborg Slot også ligger. På de tilgrænsende gader ligger enkelte caféer med engangsemballage til mad- og drikkevarer som kaffe, kage og sandwich.

Langs parkens stier og alléer står bænke og affaldsspande. Parken er indrettet med strækninger af græsplæne, små områder afskærmet med lave buske, en legeplads og en på daværende tidspunkt sæsonlukket café. I Midten af parken står et springvand, hvor der i en cirkel rundt om er træer, bænke og to affaldsspande. Menneskerne i parken spadserede igennem stedet i lavt tempo alene, to og to eller i grupper, nogle trækkende på deres cykel. Generelt har folk ikke travlt når de passerer gennem parken, men går rundt i store dele af parken for at se så meget af parken som muligt. Folk kommer gående stille og roligt ind i parken, tager plads på en bænk inde omkring midten, hvor nogle nyder medbragt mad- og drikke, for derefter at forlade parken igen, af andre veje end de kom fra.

Affaldssortering

Der er ingen affaldssortering i parken. De mange affaldsspande er alle ens, sorte cylinderformede beholdere i sort træ-beklædning med metallåg og gennemsigtig plastiksæk i.

Sorteringsadfærd

Selvom det er efterår, er der stadig mennesker der bruger Kongens Have når solen skinner. Der blev lavet observationer i parken på to forskellige dage. På en hverdag, hvor vejret var gråt, var der meget få mennesker i parken, og de fleste havde ikke medbragt mad- eller drikke i engangsemballage. En søndag, hvor solen skinnede, var parken velbesøgt og der var langt flere mennesker der bar på medbragte mad- og drikkevarer i engangsemballage.

Det var primært drikkevarer som folk havde medbragt fra omkringliggende serveringssteder, heraf hovedsageligt kaffe i engangskopper med låg, mens nogle medbragte genbrugelige termokopper hjemmefra. Mange mennesker søgte ind mod midten af parken, på bænkene omkring det tomme springvand. Stort set alle bænkene var optagede på skift, og de to affaldsspande der stod i cirklen, blev benyttet til at smide engangsemballage ud, når folk rejste sig.

Kvinde sidder på en bænk med engangskaffekop to-go. Da hun rejser sig, smider hun koppen med låg ud i affaldsspanden nærmest den bænk hun sad på, som hun passerer på sin vej videre.

(Observation, Kongens Have København)

Ung mand kommer gående ude på stien og drikker ud af en engangskaffekop. Han går hen til den nærmeste affaldsspand og smider den tomme engangskaffekop ud, og går videre.

(Observation, Kongens Have København)

I situationsinterview med de besøgende i parken er der enighed om, at affaldsspandene er synlige, fordi der står en på stort set alle "hjørner" hvor stierne deler sig. Umiddelbart er der også rigeligt af dem, på trods af at der kun er mulighed for at smide samlet ud til restaffald.

"Det er okay med mængden af affaldsspande, men det er meget anderledes om sommeren, hvor de er overfyldte eller ikke benyttes i samme grad. Der er pænt i dag"

(Situationsinterview, to kvinder, Kongens Have København)

**”Om sommeren er affaldsspandene overfyldte. Særligt piz-
zabakker for det til at flyde over. Og det at der bliver fe-
stet.”**

(Situationsinterview, kvinde, Kongens Have København)

Et par af de interviewede beretter om, at det særligt er om sommeren, at der er meget affald spredt i parken, som ikke er blevet smidt ud, eller at det i byen op til parken er tydeligt, når det har weekend. Om sommeren og i weekenden er der mange der opholder sig, mens de indtager alkohol og bliver deraf dårligere til at smide affaldet forsvarligt ud i affaldsspandene. Affaldsspandene i parken var langt fra fyldte på efterårsdagene, men de besøgende fortæller at kapaciteten af affaldsspandene ikke er stor nok om sommeren.

Der er flere udenlandske besøgende i parken, som muligvis ikke har kendskab til det samme sorteringssystem, som i de danske hjem. Et engelsk par sidder på en bænk ved springvandet og spiser sandwich fra pap-plast emballage, og chips fra en pose. Manden rejser sig og smider emballagen fra sandwich ud i affaldsspanden ved siden af og sætter sig på bænken igen. Da de rejser sig, smider de også resten af deres affald ud i samme affaldsspand. De fortæller, at der godt måtte være mulighed for at sortere sit affald i parken, og at de er vant til, at det er en mulighed at adskille restaffald og plastik på flere offentlige steder. Det handler dog om mere end bare muligheden for at sortere:

**”Det handler meget om folks vaner, at de skal have gode
vaner.”**

(Situationsinterview, mand og kvinde fra England, Kongens Have)

**”Men jeg tror problemet er dybere. De unge burde bekymre
sig mere om affaldet om sommeren. Der bør være mere
'public education'. Der mangler en større indsats fra of-
fentligheden. Det mangler fuldstændig. Og mere simpel
emballage vil hjælpe på det.”**

(Situationsinterview, kvinde, Kongens Have)

Generelt forventer de besøgende ikke, at der er affaldssortering i parken, men de ville sætte pris på at have muligheden. Der mangler tillid til, at deres medborgere kan finde ud af at rydde op efter sig selv, når der bliver festligt, og til at det vil blive benyttet korrekt uden dybere dannelse af befolkningen.

Sorteringsmulighederne skulle være simple, med opdeling i få rum, og der vil være behov for rigelig og tydelig skiltning. Det ville yderligere hjælpe, at engangsemballage blev dannet af mere simple materialer.

Emballageaffald i gæsteområder

Guiden er udarbejdet i regi af sektorsamarbejder for cafe- og restaurationsbranchen som er nedsat ifm. plasthandlingsplanen. Guiden har til formål at anvise nogle metoder til og vise nogle konkrete eksempler på, hvordan serveringssteder kan implementere sorteringen i de 10 fraktioner de skal sortere efter fra 1. januar 2023.

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk